

**MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR FINANSŲ VALDYMO FAKULTETAS
FINANSŲ IR MOKESČIŲ KATEDRA**

SKAISTĖ ULČICKAITĖ

**ĮMONIŲ VEIKLOS VERTINIMO TOBULINIMAS IR
PERSPEKTYVŲ PROGNOZAVIMAS ESANT
NEAPIBRĖŽTUMUI**
Magistro baigiamasis darbas

**Vadovas
dr. Gintaras Černius**

VILNIUS, 2013

**MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR FINANSŲ VALDYMO FAKULTETAS
FINANSŲ IR MOKESČIŲ KATEDRA**

**ĮMONIŲ VEIKLOS VERTINIMO TOBULINIMAS IR
PERSPEKTYVŲ PROGNOZAVIMAS ESANT
NEAPIBRĖŽTUMUI**

**Finansų rinkų magistro baigiamasis darbas
Studijų programa 612L10009**

**Vadovas
dr. Gintaras Černius
2013 12**

**Darbą atliko
FRmn7-04 gr. stud.
Skaistė Ulčickaitė**

VILNIUS, 2013

TURINYS

ĮVADAS.....	7
1. ĮMONIŲ VEIKLOS VERTINIMO TEORINIAI ASPEKTAI.....	10
1.1. ĮMONIŲ VEIKLOS VERTINIMO REIKŠMĖ IR SISTEMOS.....	10
1.2. ĮMONIŲ VEIKLOS FINANSINIO VERTINIMO RODIKLIAI.....	14
1.3. ĮMONIŲ VEIKLOS FINANSINIO IR NEFINANSINIO VERTINIMO MODELAI.....	17
1.3.1. Kompleksinio daugiakriterinio vertinimo modeliai.....	17
1.3.2. Bankroto diagnozavimo modeliai.....	19
1.3.3. Makroaplinkos vertinimo metodai.....	22
1.4. ĮMONIŲ VEIKLOS PERSPEKTYVŲ PROGNOZAVIMO ESMĖ IR PAGRINDINIAI METODAI.....	24
2. ĮMONIŲ VEIKLOS VERTINIMO IR PERSPEKTYVŲ PROGNOZAVIMO ESANT NEAPIBRĖŽTUMUI TYRIMŲ METODIKA.....	28
2.1. ĮMONIŲ VEIKLOS FINANSINIO VERTINIMO METODIKA.....	28
2.2. ĮMONIŲ VEIKLOS NEFINANSINIO VERTINIMO METODIKA.....	37
2.3. ĮMONIŲ VEIKLOS PERSPEKTYVŲ PROGNOZAVIMO METODIKA.....	40
3. ĮMONĖS VEIKLOS VERTINIMAS.....	43
3.1. ĮMONĖS CHARAKTERISTIKA.....	43
3.2. UAB „STATETA“ FINANSINIŲ RODIKLIŲ VERTINIMAS.....	45
3.2.1. Trumpalaikio ir ilgalaikio mokumo (likvidumo) rodiklių vertinimas.....	45
3.2.2. Pelno ir pelningumo rodiklių analizė.....	48
3.2.3. Veiklos efektyvumo ir turto apyvartumo rodiklių vertinimas.....	50
3.3. UAB „STATETA“ VEIKLOS POTENCIALO KOMPLEKSINIS ĮVERTINIMAS.....	54
3.4. UAB „STATETA“ BANKROTO DIAGNOZAVIMAS.....	56
3.5. UAB „STATETA“ MAKROAPLINKOS VERTINIMAS.....	57
4. UAB „STATETA“ PERSPEKTYVŲ PROGNOZAVIMAS.....	62
4.1. ĮMONĖS KORELIACINĖ – REGRESINĖ ANALIZĖ.....	62
4.2. ĮMONĖS VEIKLOS PROGNOZAVIMAS IR FINANSINIŲ ATASKAITŲ PROJEKTAVIMAS 2013 - 2014 METAMS.....	65
IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS.....	71
LITERATŪRA.....	74
ANOTACIJA.....	82
ANNOTATION.....	83
SANTRAUKA.....	84
SUMMARY.....	85
PRIEDAI.....	86

PRIEDAI

1 PRIEDAS UAB „STATETA“ ILGALAIKIO TURTO HORIZONTALIOJI ANALIZĖ.....	87
2 PRIEDAS UAB „STATETA“ TRUMPALAIKIO TURTO HORIZONTALIOJI ANALIZĖ.....	88
3 PRIEDAS UAB „STATETA“ ILGALAIKIO TURTO VERTIKALIOJI ANALIZĖ.....	89
4 PRIEDAS UAB „STATETA“ TRUMPALAIKIO TURTO VERTIKALIOJI ANALIZĖ	90
5 PRIEDAS UAB „STATETA“ SAVININKŲ NUOSAVYBĖS IR ĮSIPAREIGOJIMŲ HORIZONTALIOJI ANALIZĖ.....	91
6 PRIEDAS UAB „STATETA“ SAVININKŲ NUOSAVYBĖS IR ĮSIPAREIGOJIMŲ VERTIKALIOJI ANALIZĖ.....	92
7 PRIEDAS UAB „STATETA“ PELNO (NUOSTOLIŲ) HORIZONTALIOJI ANALIZĖ	93
8 PRIEDAS UAB „STATETA“ PELNO (NUOSTOLIŲ) VERTIKALIOJI ANALIZĖ.....	94

LENTELĖS

1 lentelė. Finansinių santykinų rodiklių grupavimas užsienio autorių darbuose.....	14
2 lentelė. Finansinių santykinų rodiklių grupavimas Lietuvos autorių darbuose.....	15
3 lentelė Bankroto prognozavimo modelių tinkamumas skirtingo mokumo ir pelningumo įmonėms	21
4 lentelė. Likvidumo rodikliai ir jų skaičiavimo formulės.....	29
5 lentelė. Pelningumo rodikliai ir jų skaičiavimo formulės	30
6 lentelė. Turto panaudojimo efektyvumo rodikliai ir jų skaičiavimo formulės.....	31
7 lentelė. Analitiniai kriterijai kiekybinių kredito rizikos rodiklių vertinimui.....	36
8 lentelė. Rangavimo ir mokumo ribos.....	36
9 lentelė. UAB „Stateta“ trumpalaikio likvidumo santykiniai rodikliai, bei jų dinamika 2009 -2012 metais .	45
10 lentelė. UAB „Stateta“ ilgalaikio mokumo santykiniai rodikliai, bei jų dinamika 2009 -2012 metais.....	47
11 lentelė. UAB „Stateta“ pelningumo santykiniai rodikliai, bei jų dinamika 2009-2012 metais.....	48
12 lentelė. UAB „Stateta“ veiklos efektyvumo ir turto apyvartumo santykiniai rodikliai, bei jų dinamika 2009-2012 metais.....	50
13 lentelė. Dalinių kriterijų ir esminių pirminių rodiklių bei jų vidurkių reikšmės	55
14 lentelė. UAB „Stateta“ kompleksinės analizės apskaičiuotos indeksų reikšmės	55
15 lentelė. UAB „Stateta“ kompleksinės analizės apskaičiuotos veiklos finansinio efektyvumo indekso reikšmės.....	56
16 lentelė. UAB „Stateta“ bankroto diagnozavimo metodų reikšmių palyginimas	57
17 lentelė. UAB „Stateta“ makroaplinkos veiksnių identifikavimo, jų reikšmių ir įtakos reikšmingumo vertinimo rezultatai	58
18 lentelė. Pirminių veiksnių įtakos vertinimas (komponentų indeksų nustatymo) pagal identifikuotų veiksnių pirminius rezultatus	59
19 lentelė. UAB „Stateta“ pardavimo pajamų, Lietuvos bendro vidaus produkto, infliacijos lygio, vidutinio Lietuvos darbuotojų mėnesinio neto darbo užmokesčio ir nedarbo lygio dinaminiai pokyčiai 2010 – 2012 m.	62
20 lentelė. Apskaičiuoti koreliacijos koeficientai	62
21 lentelė. Stebimosios ir lentelinės Stjudento koeficiento reikšmių palyginimas	63
22 lentelė. Tiesinės regresijos a ir b koeficientų reikšmės	63
23 lentelė. Apskaičiuoto situacijos ir kritinio Fišerio koeficiento palyginimas	64
24 lentelė. Prognozinė UAB „Stateta“ pelno (nuostolių) atskaita 2013 - 2014 m.	68
25 lentelė. Prognozinis UAB „Stateta“ balansas 2013 – 2014 m.	68
26 lentelė. Prognoziniai UAB „Stateta“ pelningumo rodikliai 2013 - 2014 m.	70

PAVEIKSLAI

1 pav. Makroaplinkos komponentų įtaka veiklos sektoriams	60
--	----

ĮVADAS

Temos aktualumas. Šiandieninėmis nestabiliomis sąlygomis spartėjant globalizacijai ir integracijai pasaulio rinkos nuolat intensyviai plečiasi, ko pasekoje vis didėja toms rinkoms priklausančių įmonių konkurencingumas. Įmonės, siekdamos išlikti rinkoje, būti konkurencingomis ir nuolat klestėti, susiduria su daugybe iššūkių. Konkurencija skatina įmones priimti rinkų joms mestus iššūkius, tiksliai ir operatyviai reaguoti į verslo aplinkoje įvykusius pokyčius, o taip pat ir tobulėti - investuoti į inovatyvių sprendimų paiešką, darbuotojų kvalifikaciją, įrengimų, pajėgumų bei technologijų atsinaujinimą. Kainų konkurencija įmones taip pat priverčia taupyti – atsisakyti nebūtinų išlaidų, gerai pasverti sprendimus dėl investicijų grąžos, efektyviai išnaudoti resursus. Rinkų ekonomikos neapibrėžtumas ir dažnas daugiaprasmiškumas smarkiai įtakoja įmonių veiklą, todėl įmonėms veiklos vertinimas yra vienas iš objektyviausių ir tiksliausių būdų surinkti reikiamą informaciją bei tinkamai įvertinti įmonės veiklos dabartinį finansinį stabilumą ir ateities perspektyvas.

Įmonės veiklos vertinimas yra neatsiejama įmonės valdymo dalis ir svarbiausias įmonės valdymo instrumentas, kurį turi puikiai išmanyti įmonių vadovai bei daugelis kitų darbuotojų. Visi įmonės finansinėmis galimybėmis suinteresuoti asmenys norėdami priimti strateginius ir optimalius valdymo sprendimus, įvertinti įmonės veiklos sričių efektyvumą, numatyti trūkumus bei gauti informacijos apie nagrinėjamos įmonės patikimumą, konkurencingumą, veiklos rezultatyvumą, plėtros galimybes, įmonės sugebėjimą vykdyti savo ilgalaikius ir trumpalaikius finansinius įsipareigojimus naudojami vienokiais ar kitokiais įmonės veiklos metodais. Veiklos vertinimo informacija padeda įmonei objektyviai įvertinti, ar praeityje priimti sprendimai buvo tikslūs, taip pat pagrįsti esamus ir būsimus strateginius valdymo sprendimus, užtikrinti jų kokybę, išlikti konkurencingiems rinkoje bei optimaliai ir koncentruotai plėtoti savo veiklą.

Tiksliai ir teisingai įvertinti įmonės rezultatai, potencialas, dabartinė būklė bei perspektyvos yra sėkmingo konkuravimo ir bendradarbiavimo rezultatas. Nesubalansuota įmonės būklė gali būti pagrindinė apyvartinių lėšų trūkumo, sutarčių sąlygų nevykdymo, bankroto ar nesėkmingos veiklos sąlyga, todėl įmonės būklę reikia nuolat stebėti bei vertinti jos kaitą.

Problema. Kuris įmonių veiklos vertinimo metodas yra tinkamiausias?

Darbo tikslas. Naudojantis konceptualiojoje mokslinio darbo dalyje išnagrinėtais įmonių veiklos vertinimo, finansinių rodiklių bei perspektyvų prognozavimo metodais, atlikti įmonės X veiklos ir finansinių rodiklių įvertinimą bei perspektyvų, užtikrinančių finansinį stabilumą, prognozavimą.

Tyrimo objektas. Uždarnosios akcinės bendrovės „Stateta” 2009 – 2012 metų finansinių ataskaitų duomenys, įmonės finansinio ir nefinansinio veiklos vertinimo bei perspektyvų prognozavimo metodai.

Pagrindiniai uždaviniai iškelti darbo tikslui pasiekti:

1. Išanalizuoti įmonės veiklos vertinimo teorinius aspektus.
2. Aptarti įmonių perspektyvų prognozavimo būdus teoriniu aspektu.
3. Metodologinėje dalyje aptarti veiklos vertinimo ir perspektyvų prognozavimo metodus, kurie bus naudojami empirinėje dalyje.
4. Remiantis metodologinėje dalyje aptartais metodais ir įmonės UAB „Stateta” finansinių ataskaitų duomenimis atlikti įmonės veiklos vertinimą.
5. Atlikti įmonės UAB „Stateta” finansinių ataskaitų prognozę 2013 – 2014 metams.

Hipotezė. Pasiūlytas mokumo indeksas veikia efektyviai ir gali būti naudojamas praktikoje.

Tyrimo metodai. Darbe naudojami mokslinės literatūros analizės, klasifikavimo, sisteminimo, sintezės, lyginimo bei duomenų grupavimo metodai. Įmonės UAB „Stateta” veiklai įvertinti empirinėje darbo dalyje naudojami horizontaliosios, vertikaliosios, santykinių rodiklių analizės, bankroto diagnozavimo metodai. Taip pat buvo atlikta įmonės UAB „Stateta” makroaplinkos bei kompleksinė analizė. Įmonės UAB „Stateta” perspektyvų prognozavimui atlikti buvo pasirinkta koreliacinė – regresinė analizė. Įmonės UAB „Stateta” finansinių ataskaitų duomenys buvo apdoroti naudojant statistinių duomenų analizės paketą SPSS 11.0 ir MS Excel programinį paketą.

Pagrindiniai panaudoti analizės šaltiniai: Lietuvos ir užsienio autorių moksliniai straipsniai, konferencijų medžiaga, kiti spaudos leidiniai. Finansiniai skaičiavimai atlikti remiantis UAB „Stateta” finansinėmis ataskaitomis: balansai (2009-2012 m.), pelno (nuostolių) ataskaitos (2009-2012 m.).

Darbo struktūra ir apimtis. Magistro baigiamąjį darbą sudaro keturios pagrindinės dalys. Konceptualiojoje dalyje atlikta išsami įmonės veiklos vertinimo reikšmės, bei sistemų teoriniu aspektu analizė. Išnagrinėti, susisteminti ir palyginti Lietuvos ir užsienio autorių įmonės veiklos vertinimo reikšmės, sistemos, finansinio vertinimo rodikliai, daugiakriterinio vertinimo modeliai, bankroto diagnozavimo modeliai, makroaplinkos vertinimo metodai ir perspektyvų prognozavimo metodai. Antrojoje dalyje atskleista empirinės dalies metodologija. Empirinėje darbo dalyje atliktas išsamus UAB „Stateta” veiklos vertinimas taikant horizontaliosios ir vertikaliosios analizės metodus, finansinio vertinimo rodiklius, daugiakriterinio vertinimo modelį, bankroto diagnozavimo modelius, makroaplinkos vertinimo metodą ir perspektyvų prognozavimo metodą, pateikiamos atskirų vertinimų išvados. Konstruktyviojoje darbo dalyje, remiantis regresinės analizės metodu, prognozuotos įmonės pardavimo pajamos, sudarytos prognozinės įmonės balanso ir pelno

(nuostolių) ataskaitos. Tyrimas baigiamas išvadomis ir pasiūlymais. Darbą sudaro 94 puslapiai. Paruošta 26 lentelės, 1 paveikslas ir 8 priedai.

Rezultatus lemia atliktas UAB „Stateta“ 2009 – 2012 metų veiklos vertinimas, kuriam atlikti buvo panaudoti finansinio vertinimo rodikliai, daugiakriterinio vertinimo modelis, bankroto diagnozavimo modelis, makroaplinkos vertinimo metodas, kompleksinis vertinimo metodas. Atlikus koreliacinę – regresinę analizę bei sudarius daugianarės regresijos lygtį buvo atliktas įmonės pardavimų prognozavimas 2013 - 2014 metams.

1. ĮMONIŲ VEIKLOS VERTINIMO TEORINIAI ASPEKTAI

Įmonės per visą savo gyvavimo laikotarpį patiria labai daug įvykių, turinčių įtakos finansinei jų būklei, plėtrai, stabilumui ir veiklos rezultatams. Neigiamą įtaką įmonių veiklai daro šalies politiniai ir ekonominiai pokyčiai, nestabili mokesčių ir finansų sistema, infliacijos pokyčiai ir kiti veiksniai. Taip pat didelę įtaką daro ir išorinė aplinka, kadangi ji yra sparčiai kintanti, ne visos įmonės sugeba prie jos taip greitai prisitaikyti, priimti reikalingus sprendimus įmonės organizacinės valdymo struktūros pertvarkymui, numatydami svarbiausius strategijas ir tikslus. Dėl nesugebėjimo lanksčiai reaguoti į besikeičiančias rinkos sąlygas ir atlaikyti nuolat augančią konkurenciją rinkoje daugelis įmonių bankrutuoja. Viena pagrindinių šio reiškinio priežasčių yra ta, kad ne visose įmonėse atliekamas detalus veiklos vertinimas.

Tinkamai atliktas įmonių veiklos vertinimas padeda atsakyti į daugelį svarbių klausimų, tokių, kaip: kokius ir kodėl tokius veiklos rezultatus įmonė pasiekė ankstesniais metais, ar galėjo būti pasiekti geresni rezultatai, kas darė įtaką šiems rezultatams ir rezultatų pokyčiams, ar gauti rezultatai skiriasi nuo planinių ir ankstesnių laikotarpių rezultatų ir kuo, ar priimti sprendimai buvo ekonomiškai pagrįsti ir teisingi bei kt. Įmonės veiklos vertinimą yra labai svarbu atlikti visais veiklos laikotarpiais, nesvarbu ar dirbama pelningai ar ne.

Nors įmonių veiklos vertinimo reikšmingumas yra pakankamai didelis, tačiau daugelis teorinių ir praktinių klausimų nepakankamai išnagrinėti. Labai skiriasi Rytų ir Vidurio Europos bei Vakarų šalių autorių požiūriai į įmonės veiklos vertinimą ir jo teikiamą informaciją. Rytų ir Vidurio Europos šalių autoriai daugiausia dėmesio skiria darbo našumo, darbo užmokesčio, produkcijos ritmingumo, gamybos ir kokybės, darbo laiko naudojimo, ir kitų klausimų analizei, o tuo tarpu Vakarų šalių autoriai daug dėmesio skiria įmonių finansinei būklei tirti.

1.1. ĮMONIŲ VEIKLOS VERTINIMO REIŠMĖ IR SISTEMOS

Įmonių veiklos vertinimas, tai vienas iš metodų pastaruoju metu sulaukiantis vis didesnio tiek Lietuvos, tiek užsienio autorių dėmesio. Esant tokioms pasaulinės konkurencinės rinkos sąlygoms įmonių veiklos vertinimas tampa svarbiu procesu, siekiant, kad įmonės veiktų efektyviai ir veiksmingai. Jau daugiau nei dvidešimt metų įvairių šalių autoriai nagrinėja įmonės veiklos vertinimo svarbą ir metodus.

Julnes, P. (2007) teigia, kad įmonės veiklos vertinimas, tai nuolat ir reguliariai atsinaujinančios informacijos paketas apie įmonės veiklą, kuris yra kaip pagrindas keisti planus, pagerinti našumą ir yra labai naudingas įmone suinteresuotosiems šalims. Taticchi, P., Tonelli, F. ir Cagnazzo, L. (2010) teigia, kad norint įsigilinti, suprasti, optimizuoti įmonės veiklą būtina ją

stebėti, vertinti, kontroliuoti ir valdyti. Straub, A., Koopman, M. ir Mossel, H.-J. (2010) teigia, kad įmonės veiklos vertinimas, tai kaip valdymo priemonė, kuri veikia, kaip paskata ir sukuria aiškumą ir skaidrumą įmonių veikloje, pagerina sprendimų priėmimo kokybę, įmonės veikla tampa efektyvesne ir veiksmingesne. Elg, M., Broryd, K.P. ir Kollberg B. (2012) teigia, kad įmonės veiklos vertinimas yra universalus įmonės veiklos gerinimo būdas, užtikrinantis įvairių įmonėje veikiančių sistemų kontrolę, išteklių finansavimą ir plėtrą bei turintis platų vertinimo spektrą. Zahran Al Hijji, K. ir Cox, A. M. (2012) įmonės veiklos vertinimą apibūdina kaip procesą vertinantį įmonės veiksmingumą ir efektyvumą ir kuris leidžia vieno laikotarpio rezultatus palyginti su planiniais ar ankstesnių laikotarpių rezultatais. Choong, K.K. (2013) įmonės veiklos vertinimą apibūdina kaip tyrimo procesą, kurio metu gauti rezultatai leidžia įmonei dirbti efektyviau ir veiksmingiau. Vertinant visus aukščiau pateiktus įmonės veiklos vertinimo apibrėžimus, galima būtų teigti, jog jie nėra pakankamai išsamūs, jie yra gana abstraktūs, dažnai autoriai tuos pačius procesus apibūdina skirtingais terminais, tačiau visi tvirtina, kad įmonės veiklos vertinimas yra labai svarbi įmonės valdymo dalis.

Šiuolaikinėje įmonėje objektyvų, kokybišką bei tikslų veiklos vertinimą nulemia ne vienas rodiklis, o jų grupė, vadinama įmonių veiklos vertinimo sistema (angl. *performance measurement system (PMS)*). Įmonės sudarydamos savo PMS dažnai susiduria su problema, kaip patikimai įvertinti įmonės veiklą ir strateginių tikslų pasiekimo rezultatus.

Tradiciskai populiarios PMS yra tos, kurios daugiausia dėmesio skiria finansinių priemonių, tokių kaip pelno, pinigų srautų, investicijų gražos ir pan. įvertinimui. Tačiau Parker, Ch. (2000), McAdam, R. ir Bailie, B. (2002), Kennerley, M. ir Neely, A. (2003), Anderson, K. ir McAdam, R. (2004), Dagilienė, L., Kovaliov, R., Mačerinskas, J. ir Simanavičienė, Z. (2006), Unahabhokha, C., Platts, K., ir Tan, K.H. (2007), Galinienė, B. ir Marčinskas, A. (2007), Kazlauskienė, V. ir Christauskas, Č. (2008), Sližytė, A. (2009), Christauskas, Č. ir Kazlauskienė, V. (2009), Langfield – Smith, K., Thorne, H. ir Hilton, R. (2009), Jasiukevičius, L. ir Christauskas, Č. (2011), Tung, A., Baird, K. ir Schoch H. P. (2011), Kotane, I. (2012) teigė, kad norint atlikti įmonės veiklos vertinimą reikia įvertinti tiek finansinius, tiek nefinansinius rodiklius ir išpopuliarėjusiose tradicinėse PMS išvelgė nemažai trūkumų:

1. Šios tik į rezultatus orientuotos priemonės neleidžia vadovui objektyviai įvertinti viso darbuotojų atliekamo darbo strategiškai svarbiose srityse, pvz. darbo kokybės, paslaugų teikimo.
2. Tradicinės priemonės apibūdina pasekmes, o ne priežastis, todėl jos yra nepataisomos. Tokios priemonės suteikia ribotas rekomendacijas ateities veiksmams, nes jos neparodo vadovams, ką reiktų keiti norint pasiekti geresnių rezultatų.

3. Finansiniai rezultatai gali skatinti įmonės vadovus padidinti trumpalaikius rezultatus ilgalaikio veiksmingumo sąskaita.
4. Tradicinės priemonės skatina variacijų mažinimą, o ne nuolatinį tobulėjimą, slopina naujovių poreikius.
5. Tradicinės finansinės priemonės neskiria pakankamai dėmesio strategijoms, o atvirksčiai netgi gali prieštarauti joms.
6. Tradicinės finansinės priemonės daugiau dėmesio skiria įmonės vidaus analizei negu išorės, nepakankamas dėmesys skiriamas vartotojų ir konkurentų analizei.

Esant limituotoms tradicinių PMS galimybėms, bei intensyviai konkurencijos spaudimui ir keičiantis poreikiams buvo sukurtos ir paplito įvairios pažangios PMS, kurios skirtingu lygiu jungia daug įvairių tiek finansinių, tiek nefinansinių rodiklių: vidinės ir išorinės aplinkos vertinimą, kokybės, inovacijų, mokymosi, tobulėjimo, lankstumo, išteklių valdymo ir kt.

Remiantis Christausku, Č., ir Kazlauskiene V. (2009), Sližyte, A. (2009), Zigan, K. ir Zeglat, D. (2010), Jasiukevičium, L. ir Christausku, Č. (2011), Laurinavičiene, G. ir Mackevičium, J. (2011), Jazayeri, M., Wickramasinghe, D. ir Gooneratne, T. (2011), Šobota, A. ir Peljhan, D. (2012), Biazo, S. ir Garengo, P. (2012), Franceschini, F., Galletto, M. ir Turina, E. (2013) galima išskirti šias moderniąsias veiklos vertinimo sistemas:

- **EVA sistema (ang. – economic value added (EVA))**, kuri remiasi ne buhalteriniu, bet ekonominiu požiūriu, todėl vertinamos yra ir apskaitinės, ir numanomosios išlaidos. Čia nagrinėjami rodikliai yra kapitalo grąža ir ekonominis pelnas.
- **Europos kokybės vadybos fondo tobulumo modelis (angl. European Foundation for Quality Management EFQM)**, kurio pagalba pamatomas vientisas įmonės vaizdas, gali būti įvertintas verslo tobulumo lygis, stiprybės, tobulintinos verslo sritys, įmonė lyginama su kitos šakos įmonėmis, nuolat skatinamas tobulėjimas. Šis modelis yra pakankamai lankstus, tinka visiems įmonių tipams, tačiau trūkumai yra tie, kad šis modelis neturi tiesioginės sąsajos su motyvacijos sistema, su įmonės strategija, nėra aiškaus tobulėjimo plano.
- **Subalansuota rodiklių sistema (angl. balanced business scorecard, BSC)** - tai multidimensinė sistema, glaudžiai susijusi su įmonės strategija. Ji tiksliai ir objektyviai įvertina įmonės vidinę ir išorinę aplinką, vertina visas įmonės sritis, sukurtą vertę, aprašo, diegia ir valdo įmonės strategiją visuose lygiuose, padeda reguliuoti pinigų srautus, sudaryti skolų grąžinimo grafikus. Šis metodas netinka operatyvinio valdymo įmonėje patobulinimui ir sustiprinimui.
- **Dinaminis daugiadimensinis įmonės veiklos vertinimo modelis (DMP)** – tai BSC modelio modifikacija. DMP modelis nuo BSC modelio skiriasi tuo, kad buvo įvesta

pasirengimo ateičiai dimensija. BSC modelis ateities sėkmės veiksniais laikė investicijas į IT, žmogiškuosius išteklius, tai DMP modelis yra atviresnis, vertina strateginius planus, įmonės pasirengimą verslo aplinkos keliamiems iššūkiams priimti, jis tinka ne tik kontroliuoti strateginių sprendimų įgyvendinimą, bet ir strateginiam įmonės vystymuisi.

- **Veiklos prizmės modelis (PMP)** apima visas kritines įmonės vietas nuo kurių priklauso sėkminga įmonių veikla. Šis modelis vertina interesų grupių pasitenkinimą ir indėlį, procesus, sugebėjimus bei strategijas. Veiklos prizmės modelis nuo kitų modelių skiriasi tuo, kad jis vertina interesų grupių indėlį įmonės sėkmei pasiekti. Tačiau ir šis modelis turi ir trūkumų, nes jis neįvertina visų įmonės sėkmės veiksnių tokio kaip įžvalgumas, kuris puikiai atsispindi DMP modelio įvestoje ateities dimensijoje.
- **Veiklos sritimis pagrįsta kaštų apskaita (ABC)** arba dar kitaip vadinamas veikla pagrįstas produkcijos savikainos kalkuliavimo metodas. Tai vienas naujesnių ir pakankamai efektyvus produkcijos savikainos kalkuliavimo metodų. Šis metodas remiasi tuo, kad tiksliai yra įvertina visas išlaidas, jį naudojant galima tiksliai įvertinti produktų savikainą, įmonės veiklos efektyvumą, valdyti susidariusias išlaidas. Jis pagrindiniais įmonių tikslais laiko veiklos sąnaudų mažinimą ir efektyvumo didinimą.

Visos išvardintos sistemos vertina lankstumą, finansinius rodiklius, tobulėjimą, strategijos įgyvendinimą, inovacijas, vartotojų pasitenkinimą, kokybę, įmonės procesus, išteklius, darbuotojus, įmonės pajėgumus, konkurencingumą ir kitų veikiančiųjų pasitenkinimą. Sistemoms būdinga pusiausvyra tarp finansinių ir nefinansinių rodiklių, jose akcentuojama strategijų įgyvendinimas, pasekmių ryšys su priežastimis, tikslų susiejimas su kasdienėmis operacijomis, orientacija į procesų atlikimą, grįžtamais informacijos suteikimo ryšys. Visos išvardintos įmonių veiklos vertinimo sistemos ir modeliai yra skirtingi, tačiau tuo pat metu ir panašūs, nes visose dažnai yra įvardijami panašūs veiklos vertinimo elementai arba juos sieja tie patys veiklos vertinimo ypatumai. Taigi todėl galime padaryti išvadą, kad nėra vienos geriausios įmonės veiklos vertinimo sistemos ar modelio ir nei vienas iš aukščiau išvardintų įmonės veiklos vertinimo modelių nėra visapusiškai objektyvesnis, geresnis ir pranašesnis už kitus. EFQM, DMP ir BSC modelių esmė yra panaši, jie visi sudaryti funkcinio principu. PMP modelyje šio principo atsisakyta, todėl ji laikomas naujos jų kartos modeliu. Įmonės siekdamas nuolat tobulinti savo veiklą dažnai tuo pačiu metu taiko kelis veiklos modelius ar koncepcijas. Kiekvieną kartą atsiradus naujai iniciatyvai iškyla naujų vertinimų, rodiklių ir matavimų poreikis.

Atsižvelgiant į tai, kad nėra vienos geriausios įmonės veiklos vertinimo sistemos ar modelio ir nei vienas iš aukščiau išvardintų įmonės veiklos vertinimo modelių nėra visapusiškai objektyvesnis,

geresnis ir pranašesnis už kitus, galima teigti, kad įmonė norėdama atlikti savo veiklos vertinimą turi pati susiformuoti individualią veiklos vertinimo sistemą, kuri turėtų apibrėžtą koncepciją, t.y. turėtų aiškias nustatytas funkcijas, vertinimo procesus ir elementus. Taip pat ši sistema turėtų išspręsti vertinimo kompleksiskumo, adaptyvumo, rezultatų panaudojimo įmonės valdyje, tiekimo grandinės dalyvių veiklos vertinimo problemas.

Kaip jau ir buvo minėta, norint atlikti kompleksinį įmonės veiklos vertinimą reikia vertinti tiek finansinių, tiek nefinansinių veiklos rodiklių sistemas. Remiantis Jasiukevičium, L. ir Christausku, Č. (2011), Laurinavičiene, G. ir Mackevičium, J. (2011), Kotane, I. (2012) nefinansinių veiklos rodiklių sistemą sudaro: kokybės, klientų poreikių patenkinimo, inovacijų, rinkos, santykių su klientais, žmogiškųjų išteklių įgūdžių, vidinės ir išorinės aplinkos, tobulėjimo, lankstumo ir t.t. ištyrimas. O finansinių veiklos rodiklių sistemą sudaro tokie rodikliai, kaip trumpalaikio ir ilgalaikio mokumo (likvidumo), pelno ir pelningumo, veiklos efektyvumo ir turto apyvartumo, finansinio stabilumo ir efektyvumo, kapitalo rinkos vertės ir pan. Tad toliau panagrinėkime, kokie finansiniai rodikliai yra reikšmingiausi norint įvertinti įmonės veiklą iš finansinės pusės.

1.2. ĮMONIŲ VEIKLOS FINANSINIO VERTINIMO RODIKLIAI

Tiek lietuvių, tiek užsienio autorių darbuose nėra vieningos nuomonės dėl rodiklių klasifikavimo sistemos, dažnai išskiriamos skirtingos jų grupės su nevienodu kiekiu ir pavadinimais. Tačiau didelės reikšmės rodiklių grupavimui teikti nereikia, svarbiausia atsirinkti tokius rodiklius, kurie padėtų puikiai atlikti įmonės veiklos finansinį vertinimą. Finansinių rodiklių klasifikavimą užsienio autorių darbuose parodo 1 lentelė, o Lietuvos autorių darbuose parodo 2 lentelė.

1 lentelė. Finansinių santykinųjų rodiklių grupavimas užsienio autorių darbuose

Eil.nr.	Autoriai	Rodiklių grupės
1.	Ho, Ch.T. ir Wu, Y.Sh. (2006)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pelningumo 2. Turto panaudojimo 3. Sverto 4. Likvidumo 5. Augimo 6. Investicijų efektyvumo
2.	Bao, D.H, Lee, J. ir Romeo, G. (2010)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Likvidumo 2. Turto apyvartumo 3. Investicijų gražos 4. Pelningumo

1 lentelės tęsinys kitame puslapyje

1 lentelės tęsinys

3.	Aripin, N., Tower, G., Taylor, G. (2011)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Akcijos rinkos vertės 2. Pelningumo 3. Kapitalo struktūros 4. Likvidumo 5. Pinigų srautų
4.	Kotane, I. ir Kuzmina – Merlino, I. (2012)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Likvidumo 2. Veiklos efektyvumo 3. Mokumo 4. Turto panaudojimo efektyvumo 5. Pelningumo
5.	Milichovsky, F. ir Hornungova, J. (2013)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Investicijų gražos 2. Pinigų srautų 3. Pelno

Sudaryta autorės.

Atlikus finansinių rodiklių klasifikavimo užsienio autorių darbuose analizę galima padaryti šias išvadas:

- Skiriasi finansinių santykinų rodiklių grupių pavadinimai. Dažniausiai vartojamos likvidumo ir pelningumo rodiklių grupės. Kai kurios grupės įvardijamos įvairiai, nors tikėtina, kad kalbama apie tuos pačius dalykus, pavyzdžiui, pelningumo ir pelno; turto panaudojimo ir turto apyvartumo; investicijų efektyvumo ir investicijų gražos; likvidumo, mokumo ir trumpalaikio bei ilgalaikio mokumo ir pan.
- Skiriasi finansinių rodiklių grupių išdėstymo eilės tvarka. Vieni autoriai finansinius rodiklius pradeda nagrinėti nuo pelningumo, kiti nuo likvidumo ar nuo kokio kito rodiklio.
- Toks nenuoseklumas finansinių rodiklių nagrinėjime trukdo nustatyti jų priklausomybę ir ryšius, išaiškinti juos nulemiančius veiksniai.

Panašias išvadas galima būtų padaryti paanalizavus finansinių rodiklių klasifikavimą Lietuvos autorių darbuose (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. Finansinių santykinų rodiklių grupavimas Lietuvos autorių darbuose

Eil.nr.	Autoriai	Rodiklių grupės
1.	Kancerevyčius, G. (2009)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pelningumo 2. Mokumo (likvidumo) 3. Rinkos vertės 4. Veiklos efektyvumo (turto valdymo) 5. Kapitalo struktūros 6. Finansinio srtauto (skolų valdymo)
2.	Šakienė, H. ir Puleikienė, K. (2009)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pelningumo 2. Kapitalo struktūros ir skolų valdymo 3. Mokumo 4. Turto panaudojimo efektyvumo 5. Rinkos vertės

2 lentelės tęsinys kitame puslapyje

2 lentelės tęsinys

3.	Misiūnas, A. (2010)	1. Pajamų saugumo 2. Finansinio sveto 3. Pinigų srautų į finansinį svetą
4.	Mackevičius, J. ir Valkauskas, R. (2010)	1. Mokumo (likvidumo) 2. Pelningumo 3. Veiklos aktyvumo (efektyvumo)
5.	Janovič, V. (2012)	1. Likvidumo (mokumo) 2. Finansų struktūros 3. Turto panaudojimo efektyvumo 4. Pelningumo 5. Rinkos vertės
6.	Švabovič, M. ir Valkauskas, R. (2012)	1. Pelningumo 2. Trumpalaikio ir ilgalaikio mokumo 3. Veiklos efektyvumo 4. Kapitalo rinkos
7.	Miliauskė, E. ir Paliulytė, I. (2013)	1. Mokumo 2. Pelningumo 3. Pinigų srautų

Sudaryta autorės.

Atliekant tam tikro laikotarpio analizę ir tarpįmoninę analizę plačiai naudojama santykinė rodiklių analizė. Remdamiesi santykiniais rodikliais, galima palyginti vienos įmonės pasirinkto laikotarpio finansinių ataskaitų rodiklius, taip pat skirtingų įmonių finansines ataskaitas. Santykiniai rodikliai yra daug pranašesni už absoliučius rodiklius, nes santykinis dydis, gautas palyginus du skaičius, yra daug akivaizdesnis negu absoliutus dydis. Finansiniai rodikliai apskaičiuojami remiantis įmonės finansinių ataskaitų informacija bei išorine informacija. Rodikliai skiriasi savo panaudojimo tikslais ir svarba, vieni yra išvedami iš kitų, todėl visi rodikliai yra tarpusavyje susiję. Santykiniai finansiniai rodikliai atspindi finansinių ataskaitų ir jų straipsnių tarpusavio ryšius, pavyzdžiui tarp trumpalaikio turto ir trumpalaikių įsipareigojimų, pelno ir kapitalo, ir pan.

Kai kurie autoriai teigia, kad įmonės veiklai įvertinti pakanka apskaičiuoti ir iširti 12–16 santykinų finansinių rodiklių (Black, G. 2004, Weygant J., Kieso D., Kimmel P. 2013 ir kt.). Kiti autoriai siūlo skaičiuoti ir vertinti 40–70 santykinų finansinių rodiklių (Gibson, Ch. 2010, Kancerevyčius, G. 2009, Buškevičiūtė, E., Mačerinskienė, I. 2007 ir kt.). Tačiau apibendrintai galima teigti, kad finansinei mažų ir vidutinių įmonių būklei bei veiklos rezultatams įvertinti pakanka skaičiuoti ir analizuoti 8–10 santykinų finansinių rodiklių, o didelių įmonių – 15–20 rodiklių. Kiekviena įmonė turi atrinkti svarbiausius ir tinkamiausius sau. Santykinų rodiklių sistemą įmonės veiklos vertinimui turi parengti įmonės vadovybė. Svarbu pasirinkti tokią rodiklių sistemą, kuri padėtų priimti optimalius ekonominius sprendimus nuolat kintamos ekonominės aplinkos sąlygomis.

Apibendrintai galima būtų visus finansinius rodiklius suklasifikuoti į šias pagrindines grupes:

- trumpalaikio ir ilgalaikio mokumo (likvidumo) rodikliai;
- pelno ir pelningumo rodikliai;
- veiklos efektyvumo ir turto apyvartumo rodikliai;
- finansinio stabilumo rodikliai;
- kapitalo rinkos vertės rodikliai.

1.3. ĮMONIŲ VEIKLOS FINANSINIO IR NEFINANSINIO VERTINIMO MODELAI

1.3.1. Kompleksinio daugiakriterinio vertinimo modeliai

Norint tiksliai ir objektyviai įvertinti įmonių veiklos efektyvumą visada tikslinga atsižvelgti į daugelį kriterijų ir tam tikslui naudoti daugiakriterinio vertinimo modelius leidžiančius įvairiais pjūviais atlikti efektyvius palyginimus. Daugiakriterinio vertinimo modeliai taip pat naudojami ir sprendimų priėmimo, kai reikia atsižvelgiant į daugelį tikslų (kriterijų) įvertinti sprendimų alternatyvas.

Išskiriami tokie daugiakriterinio vertinimo modelių pagrindiniai komponentai:

- Sistemos sudarymas iš tikslų (kriterijų), juos atitinkančių rodiklių ir jų nustatyto reikšmingumo;
- atsakymų matricos sudarymas ir, taikant daugiakriterinio sprendimų priėmimo metodus, jų normalizavimas;
- sprendimų priėmimas remiantis gautais rezultatais.

Remiantis Roy, B. (1996) galima išskirti pagrindines problemas, kurių išsprendimui gali būti naudojami daugiakriterinio vertinimo modeliai:

- pasirinkimo problematika,
- rūšiavimo problematika,
- rangavimo problematika,
- apibūdinimo problematika.

Remiantis Chou, S.-Y., Chang, Y.-H., Shen, C.-Y. (2008), Lin, Y.-H., Lee, P.-C., Chang, T.-P., Ting, H.-I. (2008), Podvezko, V., Ginevičius, R. (2008), Zavadskis, E. K., Kaklauskas, A., Turskius, Z., Tamošaitienė, J. (2008), Zavadskis, E. K., Kaklauskas, A. ir Vilutiene, T. (2009), Macek, D., Meštanova, D. (2009), Ulubeyli, S., Kazaz, A. (2009), Brauers, W. K. M., Ginevičius, R. (2009), Ginevičius, R., Krivka, A. (2009), Zavadskis, E. K., Turskius, Z. (2010), Keršulienė, V., Zavadskis, E. ir Turskius, Z. (2010), Podvezko, V., Podvezko, A. (2010), Baleženčius, A., Baleženčius, T., Valkauskas, R. (2010), Brauers, W. K. M., Ginevičius, R. (2010), Antuchevičienė,

J., Zavadsku, E. K., Zakarevičium, A. (2010), Brauers, W. K. M., Zavadsku, E. K. (2010), Baleženčiu, A. ir Baleženčiu, T. (2011), Žvirbliu, A., Buraču, A. (2011), Podvezko, V. (2011), Stankevičiene, J., Žinyte, S. (2012), Žvirbliu, A. (2012) daugiakriterinio vertinimo metodus galima suklasifikuoti taip:

- Rangų koreliacijos metodas paremtas rangų apibendrinimu, naudojamas įvairioms statybų srities problemoms išspręsti.
- Pirmenybių palyginimu paremti metodai, kurių pagalba eliminuojamos prastesnėmis charakteristikomis pasižyminčios alternatyvos. Tipiški žios grupės metodai yra:
 - ✓ ELECTRE
 - ✓ PROMETHEE, kuris leidžia sugretinti alternatyvas poromis.
- Metodai, leidžiantys kokybinius vertinimus paversti kiekybiniais. Šiai grupei priskirtini analitinės hierarchizacijos proceso (AHP) ir įvairūs neraiškiųjų skaičių teorija paremti metodai.
- Atstumų nuo atskaitos taško skaičiavimu pagrįsti metodai:
 - ✓ TOPSIS (*Technique for the Order Preference by Similarity to Ideal Solution*) - rangavimas pagal panašumą į idealųjį sprendinį.
 - ✓ COPRAS (KPM) - kompleksinis proporcingojo vertinimo metodas.
 - ✓ VIKOR – kompromisinio klasifikavimo metodas paremtas tiesiniu normalizavimu ir atstumų nuo hipotetinės geriausios alternatyvos matavimu.
 - ✓ MOORA - daugiakriterinio optimizavimo santykių sistemos pagrindu metodas.
- SAW (*Simple Additive Weighing*) - kriterijų reikšmių ir jų reikšmingumų sandaugų sumų metodas.
- VS – visų rodiklių vietų suma.
- GV – visų rodiklių normalizuotų reikšmių geometrinis vidurkis.
- KRRSS - kriterijų reikšmių ir jų reikšmingumų sandaugų sumavimo metodas.
- Adityviniai metodai:
 - ✓ paprastasis adityvusis svėrimas.
 - ✓ ARAS.

Kaip matome iš pateiktos klasifikacijos daugiakriterinio vertinimo uždaviniams spręsti tiek Lietuvos, tiek užsienio autoriai siūlo daugybę modelių, nuo paprasčiausio VS iki tokių, kurie remiasi sudėtingais matematiniais skaičiavimais. Taigi visus metodus vieną nuo kito skiria jų sudėtingumo lygis, funkcijos, loginiai principai ir savitumas. Taip pat kiekvienas metodas turi ir savo pranašumų, taikymo apribojimų ir ypatumų. Renkantis konkretų metodą labai svarbu atkreipti dėmesį į kriterijų svorių daromą poveikį vertinimui, rodiklių reikšmių transformavimo

normalizavimo ir neigiamų reikšmių pertvarkymo reikalavimus, vertinimo kriterijų pobūdį (maksimizuojamieji ir minimizuojamieji) bei kitas aplinkybes. Nėra nustatyta kuris daugiakriterinio vertinimo metodas yra pats geriausias. Dabar naujausiuose atliktuose tyrimuose galima rasti, kad analizuojamas reiškinys yra vertinamas remiantis keliais metodais. Tokio vertinimo privalumas yra tai, kad mažinama atskiro daugiakriterinio vertinimo metodo taikymo specifikos subjektyvumo įtaka, atsiranda galimybė įvertinti sudėtingus daugialypius objektus ir procesus, galutinis vertinimo rezultatas imamas kaip keliais metodais gautų rezultatų vidurkis.

1.3.2. Bankroto diagnozavimo modeliai

Esant tokioms šiuolaikinėms dinamiškoms ir konkurencingoms rinkos ekonomikos sąlygoms įmonių bankrotai tampa neišvengiamu reiškiniu, pasaulinės finansinės krizės pasekme. Mokslinėje, tiek Lietuvos, tiek užsienio autorių literatūroje bankroto sąvoka interpretuojama gana įvairiai, tačiau labai dažnai terminai „nemokumas ir bankrotas“ vartojami kaip sinonimai. (Петухов, Д.В. 2010). Петухов, Д.В. (2010) bankrotu vadina procesą kai skolininkas pripažįstamas nemokus arba kai skolininkas atsisako sumokėti kreditoriams, t. y. nesilaiko įsipareigojimų. Mackevičius, J., Poškaitė, D. (2011) bankrotą apibūdina kaip įmonės nemokumą, negalėjimą išmokėti skolų. Jakimuk, J., Žigienė, G. (2011) bankrotu vadina situaciją, kurios siekia išvengti visi ūkio subjektai. Budrikienė, R., Paliulytė, I. (2012) bankrotu vadina vieną plačiausiai paplitusių rinkos ekonomikos reiškinių, kuris sukelia daug neigiamų padarinių ne tik pačiai įmonei ir jos darbuotojams, bet ir kitoms įmonėms bei institucijomis, valstybei ir visuomenei. Stundžienė, A. ir Bliekienė, R. (2012) bankrotą vadina didžiausią grėsmę keliančia įmonių veiklos vystymosi alternatyva. Miliauskė, E. ir Paliulytė, I. (2013) bankrotu vadina tokią situaciją, kai įmonė (ar asmuo) negali įvykdyti savo įsipareigojimų.

Bankroto samprata įvairiuose literatūros šaltiniuose yra labai įvairi, dažnai tas pats procesas įvairių autorių apibūdinamas skirtingais terminais. Tad apibendrintai galima teigti, kad tiksliausias bankroto apibūdinimas pateiktas Lietuvoje įmonių bankroto įstatyme: „Bankrotas - nemokios įmonės būseną, kai įmonei teisme yra iškelta bankroto byla arba kreditoriai įmonėje vykdo bankroto procedūras ne teismo tvarka”.

Bankroto diagnozavimas įmonėms yra labai svarbus, nes leidžia diagnozuoti pirminius nemokumo požymius, užtikrinti veiksmingą prevencinių priemonių naudojimą, suteikia galimybę ieškoti būdų ir priemonių galinčių sumažinti arba pašalinti bankroto grėsmę, o kartais netgi rasti veiksmingų strateginių sprendimų įmonės būklei pagerinti, veiklos tęstinumo galimybėms numatyti, taip pat leidžia lengviau prisitaikyti prie sparčiai kintančių aplinkos sąlygų, padeda išvengti nuostolių, nustatyti įmonės finansinius sunkumus, klaidas ir trūkumus.

Išanalizavus Mackevičiaus, J., Šneiderės, R. (2010), Mackevičiaus, J. (2010), Karalevičienės, J. ir Bužinskienės, R. (2011), Budrikienės, R., Paliulytės, I. (2012), Stundžienės, A. ir Bliekienės, R. (2012), Karalevičienės, J. ir Bužinskienės, R. (2012), Miliauskės, E. ir Paliulytės, I. (2013) darbus galima išskirti tokius bankroto diagnozavimo modelius:

- Altman, E.I. modelis Z (1968)
- Beawer W. modelis
- Begley J., Ming J. ir Watts S. modelis (1996)
- Bonity indeksas (2009)
- Boritz. ir kt. modelis (2007)
- BSM tikimybės teorija
- Ca-Score modelis
- Chava ir Jarrow modelis (2004)
- Chesser D. L. modelis (1974)
- Dirbtinių neuronų tinklų modelis
- Fulmer, J. H modelis (1984)
- Genetinis programavimas
- Grigaravičiaus S. modelis (2003)
- Ingbar modelis
- Inka Neumier ir I. modelis (2005)
- Irkuckas R. modelis (2003)
- Kida modelis
- Klasterinė analizė
- Liss R. modelis (1982)
- Logit modelis
- Lošimų teorija
- Ohlsono J. modelis
- Rizikos (hazard) teorija
- Rumunijos metodas (1999 – 2002)
- Sandin ir Porporato modelis (2007)
- Savicka, G. modelis (2001)
- Seifulino ir Kadykovo modelis (1992)
- Shumway modelis (1999)
- Sprendimų medžio modelis
- Springate, G. modelis (1978)

- Stoškaus S., Beržinskienės D. ir Virbickaitės R. modelis (2007)
- Šorins, V. ir Voronovos, I. modelis (1997)
- Taffler, R. ir Tisshaw, H. modelis (1977)
- Tisshaw, H. modelis (1976)
- Wu, Gaunt ir Gray modelis (2010)
- Zavgren C.V. modelis (1985)
- Zmijewski, M. modelis (1984)

Apžvelgus tiek Lietuvos, tiek užsienio autorių mokslinę literatūrą, kurioje gvildinama įmonių bankroto prognozavimo modelių taikymo ir tinkamumo problema, nebuvo galima išskirti patikimiausio bankroto prognozavimo modelio, nes visi jie sujungia tik kelis finansinius santykinus rodiklius. Dažniausiai modeliai skiriasi vieni nuo kitų tik naudojamų finansinių koeficientų rūšimis ir skaičiumi bei taikomomis ekonometrinėmis technikomis. Chava ir Jarrow modelis nuo kitų skiriasi tuo, kad įtraukė pramonės šakos kintamąjį. Wu, Gaunt ir Gray modelis nuo kitų skiriasi tuo, kad įtraukė naują kintamąjį, kuris įvertino įmonės diversifikacijos laipsnį. Ohlsono J. modelis nuo kitų skiriasi tuo, kad tinka tik nebankrutavusioms įmonėms. Tačiau tarp kai kurių modelių galima rasti ir kai ką bendro - tie patys finansiniai rodikliai kartojasi keliuose modeliuose. Taip pat tyrimų metu buvo nustatyti labai akivaizdūs modelių Altman Z, Springate ir Liss R. panašumai. Kai kurie modeliai yra žymiai pranašesni už kitus, tačiau gerokai sudėtingesni ir nelabai patogūs pritaikyti praktikoje. Dažnas ir pagrindinis bankroto diagnozavimo modelių trūkumas yra tas, kad, vertinant įmonių bankroto galimumą, vertinami tik mikroekonominiai veiksniai, t.y. santykiniai finansiniai rodikliai, tačiau neanalizuojama makroekonominė aplinka, ekonominiai struktūriniai pokyčiai, valdymo aspektai, kurie taip pat gali paveikti įmonių finansinę būklę.

Dauguma mokslininkų sutinka, kad kiekvienai pramonės šakai ar netgi įmonei turėtų būti sukurti skirtingi bankroto prognozavimo modeliai. Tarkim visoms pramonės šakoms tinkamiausi yra Fulmer J. H ir Altman E.I. Z modeliai, statybų sektoriui tinkamiausi yra Fulmer J. H, Altman E.I. Z ir Zmijewski M. modeliai, prekybos ir paslaugų sektoriui tinkamiausi yra Fulmer J. H, Altman E.I. Z, Zmijewski M. ir Šorins V., Voronovos I. modeliai ir pan. Bankroto diagnozavimo modelių tinkamumas įmonėms pagal jų pelningumą ir mokumą pavaizduotas 3 lentelėje.

3 lentelė Bankroto prognozavimo modelių tinkamumas skirtingo mokumo ir pelningumo įmonėms

	Moki įmonė	Nemoki įmonė
Pelninga įmonė	<ul style="list-style-type: none"> • Altman; • Taffler ir Tisshaw. 	<ul style="list-style-type: none"> • Altman; • Taffler ir Tisshaw; • Lis; • Zavgren.

3 lentelės tęsinys kitame puslapyje

Nepelninga įmonė	<ul style="list-style-type: none"> • Altman; • Taffler ir Tisshaw; • Springate; • Lis; • Zavgren; • Chesser. 	<ul style="list-style-type: none"> • Altman; • Taffler ir Tisshaw; • Springate; • Lis.
-------------------------	--	--

Šaltinis: Budrikienė, R., Paliulytė, I. (2012)

Nagrinęjant bankroto diagnozavimo modelius aptinkama įvairių mokslininkų nuomonių, pavyzdžiui vieni Altman modelį vertina kritiškai, kiti pataria riboti jo naudojimą, treči rekomenduoja jį naudoti ir pripažįsta, kad iki šiol nėra sukurta geresnio modelio.

Išanalizavus Mackevičiaus, J., Šneiderės, R. (2010), Mackevičiaus, J. (2010), Karalevičienės, J. ir Bužinskienės, R. (2011), Budrikienės, R., Paliulytės, I. (2012), Stundžienės, A. ir Bliekienės, R. (2012), Karalevičienės, J. ir Bužinskienės, R. (2012), Miliauskės, E. ir Paliulytės, I. (2013) darbus galima teigti, kad Rumunijos metodas, Sprendimų medžio ir Shumway modeliai yra nepatikimi ir netinkami Lietuvos įmonių bankroto tikimybei prognozuoti, o Altman Z, Springate, Liss R., Taffler, R. ir Tisshaw, H., dirbtinių neuronų tinklų, Ca-Score, Bonity indeksas, Boritz. ir kt., Grigaravičiaus S., Inka Neumier ir I., Stoškaus S., Beržinskienės D. ir Virbickaitės R. modeliai yra tinkamesni Lietuvos įmonių bankroto tikimybei prognozuoti.

Taip pat apibendrinimui galima teigti, kad norint kuo objektyviau įvertinti įmonės finansinę būklę, veiklos rezultatus ir prognozuoti jos veiklos tęstinumo tikimybę tiksliausia būtų naudoti keletą modelių, nes kiekvienas modelis pasižymi unikalia informacija, kuri padeda atskleisti įmonės bankroto tikimybę, arba reikėtų taikyti integruotą bankroto prognozavimo metodiką. Ją sudaro 4 pagrindiniai elementai:

- įmonės išorės ir vidaus aplinkos tyrimas,
- absoliutinių finansinių rodiklių pokyčių vertinimas,
- santykinų finansinių rodiklių skaičiavimas ir vertinimas,
- bankroto prognozavimo modelių taikymas.

1.3.3. Makroaplinkos vertinimo metodai

Išorinę įmonės aplinką pravartu nagrinėti tiek plačiąja, tiek siaurąja prasme. Ją analizuojant plačiąja prasme laikoma, kad įmonės išorinei aplinkai priklauso visi išorės objektai. Tačiau tokia analizė dėl suprantamų priežasčių (dėl neapibrėžtumo) yra nevaisinga. Todėl geriau nagrinėti tik tuos išorinės aplinkos objektus, kurie labai veikia organizacijos veiklą ir jos rezultatus.

Atliekant kompleksinius rinkovados tyrinėjimus, reikšmingą vietą užima ir verslo aplinkos tyrimai, ypač siekiant įgyvendinti įmonės darnios plėtros koncepciją. Esant itin dinamiškiems verslo

aplinkos pokyčiams, svarbu savalaikiai atlikti verslo aplinkos vertinimą, nes tai įgalina sumažinti aplinkos pokyčių nepalankią įtaką ir panaudoti atskleistas naujas galimybes įgyjant (arba išsaugant) konkurencinį pranašumą.

Kvainauskaitės, V., Snieškos, V. (2003) manymu, makroaplinka tai verslo aplinkos sudedamoji dalis, susiformuojanti natūralių procesų pasekoje dėl institucijų, kurios reglamentuoja ekonomikos dalyvių veiklą, tiesioginių veiksnių. Nilsson F. (2006) nurodo, kad „makroaplinka – tai visuma išorinių jėgų, kurios tam tikroje teritorijoje veikia įmonės marketingo sprendimus ir kurioms ji tiesiogiai negali daryti įtakos“. Pasak Žvirbliu, A. ir Zinkevičiūtės, V. (2008) makroaplinka tai suvienytų politinių, ekonominių, socialinių, technologinių, teisinių ir gamtinių jėgų ir faktorių visuma, kurie daro įtaką įmonės rinkodaros sistemai. Remiantis Žvirbliu, A. ir Rinkevičiūte, V. (2012) makroaplinką galima apibūdinti kaip visumą veiksnių, kurie sudaro išorinę įmonės aplinką, t.y. technologiniai, sociokultūriniai, demografiniai, valstybės reguliavimo ir ekonominiai veiksniai. Pasak Buračo, A., Žvirbliu, A. ir Jokšienės, I. (2012) galima teigti, kad makroaplinka – tai ekonominių, fiskalinių, technologinių jėgų visuma, kurios veikia įmonės sprendimus ir kurioms tiesiogiai įmonė negali daryti jokios įtakos.

Makroaplinkos samprata įvairiuose literatūros šaltiniuose yra labai įvairi, dažnai tas pats procesas įvairių autorių apibūdinamas skirtingais terminais. Tad apibendrintai galima teigti, kad makroaplinka tai nekontroliuojamų politinių, įstatyminių, socialinių, ekonominių, technologinių ir aplinkosauginių veiksnių visuma, veikianti įmonėje priimamus sprendimus.

Remiantis Ratcliffe, J. (2000), Kvinauskaite, V., Snieška, V. (2003), Hair, J. E., Bush, R. P., Ortinau, O. J. (2003), Nilsson F. (2006), Verdu, J. A., Gomez-Gras, J. M. (2006), Žvirbliu, A. ir Zinkevičiūte, V. (2008), Žvirbliu, A. ir Rinkevičiūte, V. (2012), Buraču, A., Žvirbliu, A. ir Jokšiene, I. (2012), Stundžiene, A., Bliekiene, R. (2012) makroaplinkos vertinimo metodus galima suklasifikuoti taip:

- PEST analizė, kurią sudaro politiniai, ekonominiai, socialiniai ir technologiniai veiksniai.
- PĮSETA analizė, kurią atliekant turi būti papildomai apimama gamtinė aplinka (aplinkosauga) ir įstatyminė (teisinė) aplinka.
- aplinkos dinamikos analizė (angl. *Environment Dynamics analysis*), kurios metu mėginama įvertinti, kurios jėgos lemia jos pokyčius.
- scenarijų analizė (angl. *Scenario analysis*), kuri leidžia geriau išnagrinėti labiausiai neapibrėžtas situacijas, kai lygiagrečiai tiriami veiksnių pagal kelis scenarijus galimi padariniai.

Kaip matome iš pateiktos makroaplinkos veiksniams, įtakojantiems įmonėje priimamus sprendimus, teikiamas paslaugas ir pan., įvertinti tiek Lietuvos, tiek užsienio autoriai siūlo keturis

pagrindinius metodus, kuriais remiantis galima išanalizuoti įmonę supančią išorinę aplinką. Visi metodai yra gana panašūs, tik skiriasi savo sudėtingumu, aprėpiamų duomenų kiekiu, dydžiu, išsamumu. Scenarijų metodas skiriasi nuo kitų metodų tuo, kad šis metodas leidžia modeliuoti įvairių poveikio veiksnių variantus ir jų numanomą įtaką. Renkantis konkretų metodą labai svarbu atkreipti dėmesį į tai, kokie veiksniai bus analizuojami. Nėra nustatyta kuris makroaplinkos vertinimo metodas yra pats geriausias, tiksliausias ir išsamiausias. Dabar naujausiuose atliktuose tyrimuose galima rasti, kad analizuojami veiksniai yra vertinami remiantis keliais metodais. Tokio vertinimo privalumas yra tai, kad vertinimas būna išsamesnis ir tikslesnis.

Įmonių makroaplinkos vertinimas leidžia įmonių vadovams sumažinti nepalankų aplinkos pokyčių poveikį, panaudoti naujai atskleistas galimybes konkurenciniam pranašumui pasiekti, geriau pritaikyti savo įmonės veiklą prie besikeičiančių verslo sąlygų.

1.4. ĮMONIŲ VEIKLOS PERSPEKTYVŲ PROGNOZAVIMO ESMĖ IR PAGRINDINIAI METODAI

Dinamiška aplinka, kurioje veikia šiandieninės įmonės, vadovus įpareigoja kurti planus ateičiai ir numatyti įmonių veiklos perspektyvas Lietuvoje ir užsienio šalyse. Siekiant nustatyti įmonių veiklos potencialą ateityje, pasitelkiami veiklos perspektyvų prognozavimo metodai. Kiekvienos organizacijos valdymui svarbią reikšmę turi veiklos prognozavimas. Ilgalaikė organizacijos sėkmė susijusi su tuo, ar vadovai sugeba numatyti perspektyvą ir plėtoti atitinkamą strategiją. Kvainauskaitė V. (2000) teigia, kad „prognozavimas užsienio literatūroje yra traktuojamas kaip vienas iš svarbiausių efektyvios įmonės veiklos kriterijų kurio reikšmė itin padidėja nestabilios ekonomikos sąlygomis“.

Mackevičius J. ir Poškaitė D. (2011) prognozavimą vadina aiškiu tikimybinio pobūdžio sprendimu apie ateitį tam tikrais duomenimis pagrindžiančiu numatymą, kokia bus reiškinio eiga. Gipienė G. (1999) akcentavo, kad „prognozavimas, tai tarsi numatoma galima įmonės vystymosi rodiklių kryptis“. Pasak Rutkausko A.V., Pabedinskaitės A. ir Šeškutės L. (2002) prognozavimu galima vadinti didelio masyvo, kurį sudaro įvairiais ryšiais susieti rodikliai, bendros dinamikos nusakymą. Rutkauskas A.V. (2003) prognozavimą apibūdino kaip tarpusavyje stochastiniais sąryšiais susijusių ir subjekto būklę apibūdinančių koeficientų būsenos galimybių nusakymą atsižvelgiant į aplinkos pokyčius. Pilinkienė, V. (2008) prognozavimą traktuoja kaip objekto pokyčių ateities tendencijas. Pasak Pabedinskaitės A. (2009) prognozavimas yra neatsiejama valdymo sprendimų dalis. Koop, G. ir Korobilis, D. (2012) prognozavimą apibūdina, kaip vieną svarbiausių, sudėtingiausių ir didžiausią įtaką ateities sprendimams darančių procesų. Vishwarkaarma, V.K. (2013) prognozavimą laiko procesu, kurio metu nustatoma būsimų

veiksmų eiga, remiantis praktine patirtimi ir nustatytais prielaidomis. Chang, Ch.J., Li, D.Ch., Chen, Ch.Ch., Dai W.L. (2013) prognozavimą vadina ateities tendencijų pranašavimu, galinčiu pakeisti ekonominę objekto padėtį.

Perspektyvų prognozavimo samprata įvairiuose literatūros šaltiniuose yra labai įvairi, dažnai tas pats procesas įvairių autorių apibūdinamas skirtingais terminais. Tad apibendrintai galima teigti, kad perspektyvų prognozavimas tai toks analizės procesas, kurio metu, remiantis praktine patirtimi ir priimtomis prielaidomis, siekiama numatyti vertinamo objekto ateities tendencijas.

Kai kurie autoriai kaip viena iš sąlygų prognozavimui įgyvendinti vadina socialinio - ekonominio pobūdžio reiškinius: ne atskiri objektai gali būti prognozuojami, bet bendri ekonominių procesų savybės ir dėsningumai. Tokia prognozavimo koncepcija visiškai neatspindi naujų produktų ir rinkų prognozių galimybių.

Įmonės privalo sudaryti savo ateities planus, kadangi įmonės veiklos sėkmė yra priklausoma ne tik nuo gebėjimo vertinti ir analizuoti praeities koeficientus, bet ir nuo sugebėjimo prognozuoti. Das B.J. (2000) teigia, kad prognozavimo suteikiama informacija yra labai reikšminga kiekvienai įmonei, sudarinėjant trumpalaikius ir ilgalaikius planus. Prognozės yra labai svarbios kai priimami įvairaus valdymo lygio sprendimai. Vadovai dažniausiai dalyvauja rengiant prognozes ir vėliau panaudoja tų prognozių duomenis. Kadangi planavimo procesas yra labai neapibrėžtas, todėl vadovams šiame procese pagelbėja prognozės. Jos padeda parengti tikslesnius, efektyvesnius ir optimalesnius planus. Intuicija ir ekonominių situacijų supratimas gali pagelbėti vadovui nujausti kas gali įvykti ateityje. Labai gaila, bet tą nuojautą yra pakankamai sunku paversti tiksliais ir patikimais skaičiais. Įmonės veiklos prognozės domina ne tik pačias įmones, bet ir išorines institucijas (kreditorius, investuotojus, bankus, investitorius).

Remiantis Žvirblio, A. (2007), Pilinkienės, V. (2008), Dubra, E. ir Gulbe, M. (2008), Pabedinskaitės A. (2009), Chui, F., Elkamel, A., Surit, R., Croiset, E., Douglas, P.L. (2009), Džikevičiaus, A. ir Šarandos, S. (2010), Bermudez, J.D., Corberan-Vallet, A., Vercher, E. (2011), Bartkus, E.V. (2011), Costa, A.M., Franca, P.M., Lyra, C. (2011), Vilkaitės, N. ir Daukševičiūtės, I. (2011), Gu, J.R., Zhu, M.C., Jiang, L.G.Y. (2011), Koop, G. ir Korobilio, D. (2012), Chang, Ch.J., Li, D.Ch., Chen, Ch.Ch., Dai W.L. (2013), Vishwarkaarma, V.K. (2013) darbais apibendrinus galima išskirti tokius perspektyvų prognozavimo metodus:

- Kokybiniai:
 - ✓ Vartotojų apklausa.
 - ✓ Pardavimų tarnybų darbuotojų įvertinimai.
 - ✓ Vadovų žiuri nuomonė.
 - ✓ Ekspertinių įvertinimų metodas (Delphi metodas).
- Kiekybiniai (sisteminiai):

- ✓ Regresinė analizė.
- ✓ Laiko eilučių modeliai:
 - Slankiojo vidurkio.
 - Eksponentinio išlyginimo metodas.
 - Tiesinio trendo:
 - Holto modelis.
 - Brauno adaptyvaus išlyginimo modelis.
 - Sezoninio trendo:
 - Holto – Vinterio modelis.
 - Mišriojo trendo.
- ✓ GM (pilkosios sistemos teorija).
- ✓ Duomenų gavybos modelis:
 - Dirbtiniai nervų tinklai.
 - Palaikymo vektoriaus regresija.

Kaip matome perspektyvų prognozavimui tiek Lietuvos, tiek užsienio autoriai siūlo pakankamai įvairių gana skirtingų metodų. Kai kurie metodai yra gana panašūs, tik skiriasi savo sudėtingumu, aprėpiamų duomenų kiekiu, pobūdžiu, dydžiu, išsamumu. Mišrusis trendas turi tiesinio ir sezoninio trendo bruožų. Kiekybiniai nuo kokybinių prognozavimo metodų skiriasi tuo, kad kiekybiniai grindžiami skaičiavimais, o kokybiniai – grindžiami nuomonėmis, t.y. didžiausia reikšmė yra skiriama žmonių (vadovų, ekspertų, vartotojų ir kt.) nuomonei. Kokybinė analizė labiau yra papildančioji, prognozes galima sudaryti per trumpesnę laiką, ji tinkama trumpalaikių prognozių sudarymui, rezultatai gaunami yra gana patikimi. Kokybiniai metodai yra geri ir naudingi tuo, kad jie gali būti taikomi tokiose situacijose, kai praeities duomenys netinkami, nepasiekiami, kai nepakanka informacijos arba kiekybinis modelis yra per brangus. Tačiau kiekybinę analizę atlikti yra geriau negu kokybinę nes turimi konkretūs praėjusių metų rezultatų skaičiai, šakos rezultatai, leidžia daryti tikslesnes prielaidas.

Visi metodai turi savų privalumų ir trūkumų. Ekspertinių įvertinimų metodo trūkumas yra tai, kad ekspertų grupei pateikto klausimyno klausimai gali būti nevienareikšmiai suprasti. Laiko eilučių modelių trūkumai yra tai, kad reikalinga atlikti daug stebėjimų, geriems ir tiksliesiems rezultatams pasiekti ir remiamasi prielaida, kad ateityje tęsis anksčiau nustatyti dėsningumai. Regresinės analizės pagrindiniu privalumu galima vadinti tai, kad kintamųjų tarpusavio ryšius galima surasti ir įvertinti naudojant paprastus statistinius modelius. Slankiojo vidurkio modelio privalumas yra tai, kad jis yra paprastas ir lengvas naudoti. GM privalumas yra tas, kad jis yra paprastas ir ypač tinkamas naudoti, kai turima neaiški ir nepakankama informacija. Dirbtinių nervų tinklų ir palaikymo vektoriaus regresijos modeliai, yra plačiai panaudoti kaip nuspėjantys metodai ir

turi nepaprastai gerą prognozės atlikimą. Kai kurie metodai esant vienoms aplinkybės teikia tikslius prognozavimo duomenis, o esant kitoms aplinkybės teikiami duomenys neatitinka tikrovės.

Apibendrinant galima padaryti išvadą, jog tikslų prognozių sudarymą nulemia ir informatyvumas, ir pasirinkti metodai, ir duomenų kiekis. Tiksliausios ir optimaliausios prognozės sudaromos ir geriausias rezultatas pasiekiamas derinant kokybinius ir kiekybinius perspektyvų sudarymo metodus. Jeigu prognozavimas skatins sprendimų priėmimą ir bus įsisąmonintas prognozių poreikis bei jų daroma įtaka sprendimų priėmimui, tada bus galima drąsiai teigti, kad prognozavimas įmonės valdymo procese vaidina rezultatyvų ir naudingą vaidmenį. Be abejo poreikio intensyvumo lygis priklauso priimamų sprendimų. Norint, kad prognozės būtų kuo tikslesnės ir patikimesnės, reikia:

- įvertinti strategines įmonės galimybes, silpnąsias ir stipriąsias puses, konkurencinius pranašumus;
- sukurti skirtingus įmonės vystymosi scenarijus, detaliai aprašančius įmonės veiklą įvairiose situacijose;
- skaičiuoti įmonės finansinės veiklos rodiklius;
- patikrinti prognozių pagrįstumą ir įgyvendinimą.

2. ĮMONIŲ VEIKLOS VERTINIMO IR PERSPEKTYVŲ PROGNOZAVIMO ESANT NEAPIBRĖŽTUMUI TYRIMŲ METODIKA

Baigiamojo magistrinio darbo pradžioje iškeltus uždavinius padės įgyvendinti empirinis tyrimas susidedantis iš dviejų dalių: finansinių duomenų analizė įmonės veiklos finansiniam vertinimui atlikti ir ekspertų anoniminė apklausa įmonės veiklos tiek finansiniam, tiek nefinansiniam vertinimui atlikti. Empirinėje dalyje taip pat bus atliktas perspektyvų prognozavimas. Tyrimo metodologijos pasirinkimą įtakojo konceptualiojoje dalyje atlikta įvairių straipsnių bei tyrimų analizė ir gauti pirminiai bei antriniai duomenys.

Siekiant kuo geriau bei teisingiau įvertinti įmonės būklę atliekant skaičiavimus ir analizes bus remiamasi UAB „Stateta“ 2009 – 2012 metų balansų ir pelno nuostolio ataskaitomis. Statistinių duomenų apdorojimui bei gautų rezultatų analizei bus naudojamos statistinių duomenų analizės paketu SPSS 11.0 ir MS Excel programiniu paketu.

Įmonė UAB „Stateta“ savo veiklą plėtoja trimis sritimis, t.y. mažmeninė prekyba degalais tiek Lietuvoje, tiek užsienio šalyse, statinių detalių (langai, durys, vartai ir pan.) prekyba, gamyba ir montavimas, prekyba telekomunikacijomis.

2.1. ĮMONIŲ VEIKLOS FINANSINIO VERTINIMO METODIKA

Įmonės veiklos finansiniam vertinimui atlikti pirmiausia bus atliekama finansinių ataskaitų straipsnių apimties dinamikos ir straipsnių struktūros bei jų pokyčių analizė. Finansinių ataskaitų straipsnių apimties dinamikos vertinimui bus atlikta naudojama horizontali analizė, kuri leis įvertinti finansinių ataskaitų straipsnių kiekybinius pokyčius analizuojamu 2009 – 2012 metų laikotarpiu. Finansinių ataskaitų straipsnių dinamikos pokyčiai bus apskaičiuojami procentais ir absoliučiais dydžiais (litymis), nustatant nukrypimus nuo bazinių rodiklių. Finansinių ataskaitų straipsnių struktūros vertinimui atlikti bus naudotasi vienu iš paprasčiausių finansinės būklės pokyčių tyrimo būdų - vertikaliąja analize, kuri kiekvieną turimos finansinės ataskaitos rodiklį palygins su bendruoju baziniu tos ataskaitos rodikliu išreiškiant jį procentais ir leis nustatyti dalinių rodiklių pokyčius, bei tų pokyčių priežastis, bei įvertinti struktūrinių pokyčių įtaką įmonės finansinei būklei. Ji parodys, kaip kito įmonės tam tikros turto, nuosavybės, įsipareigojimų, pajamų ir išlaidų pozicijos per metus. Atliekant turto vertikaliąją analizę balanso straipsniai bus lyginami su bendra turto suma. Atliekant savininkų nuosavybės ir įsipareigojimų vertikaliąją analizę balanso straipsniai bus lyginami su bendra nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų suma. Atliekant pelno vertikaliąją analizę pelno (nuostolio) ataskaitų straipsniai bus lyginami su bendra pardavimo pajamų suma.

Tolimesniam įmonės veiklos finansiniam vertinimui atlikti bus atliekama finansinių rodiklių analizė.

Įmonės mokumas (likvidumas) – tai įmonės pajėgumas turimomis mokėjimo priemonėmis vykdyti turimus tiek ilgalaikius, tiek trumpalaikius įsipareigojimus. Įmonė turi turėti mokėjimo priemonių, nebūtinai tik pinigų, bet ir likvidaus turto, kurį galėtų greitai paversti pinigais, kad galėtų atsiskaityti už turimus įsipareigojimus su kreditoriais ir tiekėjais. Ilgalaikio likvidumo rodikliai parodo įmonės sugebėjimą atsiskaityti už ilgalaikius įsipareigojimus numatytais terminais. Ilgalaikio likvidumo rodikliai skaičiuojami norint prognozuoti veiklos tęstinumą ir finansinį stabilumą, parodyti pajėgumą greitai apmokėti įsipareigojimus, atskleisti skolų vaidmenį finansavimui ir įmonės finansavimo šaltinius. Pagrindiniai likvidumo rodikliai, kurie bus skaičiuojami empirinėje dalyje, bei jų formulės pateikiama 4 lentelėje.

4 lentelė. Likvidumo rodikliai ir jų skaičiavimo formulės

Rodiklis	Rodiklio skaičiavimo formulė	Apibūdinimas
Einamasis likvidumas (Bendrasis likvidumo koeficientas)	$\frac{\text{Trumpalaikis turtas}}{\text{Trumpalaikiai įsipareigojimai}}$	Parodo ar įmonė yra pajėgi padengti trumpalaikius įsipareigojimus trumpalaikiu turtu.
Kritinis likvidumas (Skubaus likvidumo koeficientas)	$\frac{\text{Trumpalaikis turtas} - \text{atsargos}}{\text{Trumpalaikiai įsipareigojimai}}$	Parodo ar įmonė yra pajėgi padengti trumpalaikius įsipareigojimus pinigais. Skaičiuojant šį rodiklį daroma prielaida, kad atsargos nėra likvidžios.
Grynasis apyvartinis kapitalas	Trumpalaikis turtas - trumpalaikiai įsipareigojimai	Parodo, kiek trumpalaikis turtas didesnis už trumpalaikius įsipareigojimus.
Pardavimų apmokėjimo koeficientas	$\frac{\text{Pinigai} + \text{gautinos sumos} - \text{tr. skolos}}{\text{Pajamos iš pardavimų}}$	Parodo kiek tenka likvidžių mokėjimo priemonių pardavimų litui ir kuri parduotų prekių dalis apmokama
Bendrasis skolos koeficientas	$\frac{\text{Visi įmonės įsipareigojimai}}{\text{Visas įmonės turtas}}$	Parodo įmonės turto dalį, kuri yra įsigyta už skolintas lėšas.
Ilgalaikių skolų koeficientas	$\frac{\text{Ilgalaikiai įsipareigojimai}}{\text{Visas įmonės turtas}}$	Parodo kokią dalį viso įmonės turto sudaro ilgalaikiai įsipareigojimai.
Ilgalaikių skolų apdraustumo koeficientas	$\frac{\text{Ilgalaikis turtas}}{\text{Ilgalaikiai įsipareigojimai}}$	Parodo ilgalaikių įsipareigojimų apdraustumo turimu turtu laipsnį, t.y. kiek kartų ilgalaikio turto vertė didesnė už ilgalaikius įsipareigojimus.
Finansinis svertas	$\frac{\text{Ilgalaikiai įsipareigojimai}}{\text{Nuosavas kapitalas}}$	Parodo įmonės riziką.
Pastovaus mokumo koeficientas	$\frac{\text{Nuosavas kapitalas}}{\text{Skolintas kapitalas}}$	Parodo, kiek nuosavas kapitalas didesnis už skolintą.
Finansinės priklausomybės koeficientas	$\frac{\text{Turtas}}{\text{Nuosavas kapitalas}}$	Parodo savininkų turto apsaugojimo lygį, t.y. kokia turto dalis įsigyta iš nuosavų lėšų.
Nuosavybės rodiklis	$\frac{\text{Nuosavas kapitalas}}{\text{Turtas}}$	Parodo nuosavo kapitalo lygį įmonės turte.

Šaltinis: sudaryta autorės

Galima teigti, kad įmonė gali išlikti patraukli investuotojams kai finansiniai rodikliai rodo, kad įmonė gali laiku vykdyti įsipareigojimus, nors ir susilaukė mažo pelningumo. Mokumo rodiklis,

leidžia palyginti visus įsipareigojimus su nuosavybe. Kuo mažesnė bankroto tikimybė, finansinės rizikos lygis žemesnis, tuo mokumo rodiklis aukštesnis, didesnės galimybės pasiskolinti lėšų. Jei įmonės mokumo rodikliai aukšti, ji gali būti laikoma stabilia, tačiau jei pelnas mažėja reikėtų ieškoti nuostolių atsiradimo ar pelno mažėjimo priežasčių.

Pelnas - pagrindinis verslo įmonės veiklos tikslas, kurio įgyvendinimą išanalizuoti padeda pelningumo rodikliai. Jie leidžia įvertinti įmonės veiklos pelningumą praeityje, dabartyje ir kokios galimos ateities tendencijos. O tai galime tapatinti su veiklos sėkme. Įmonės gaunamas pelnas domina tiek išorinius, tiek vidinius finansinės analizės vartotojus. Pagal pelningumo rodiklius yra sprendžiama, kokią realią naudą gaus investitoriai ir akcininkai, rizikuodami investuoti savo kapitalą, nes jie geriausiai apibendrina visus įmonės pasiekimus. Pagrindiniai pelningumo rodikliai, kurie bus skaičiuojami empirinėje dalyje, bei jų formulės pateikiama 5 lentelėje.

5 lentelė. Pelningumo rodikliai ir jų skaičiavimo formulės

Rodiklis	Rodiklio skaičiavimo formulė	Apibūdinimas
Bendrasis pelningumas	$\frac{\text{Bendrasis pelnas}}{\text{Pardavimų pajamos}}$	Parodo įmonės sugebėjimą uždirbti pelną iš pagrindinės įmonės veiklos, kontroliuoti pardavimo pajamų bei pardavimo savikainos lygį.
Grynasis pelningumas	$\frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Pardavimų pajamos}}$	Parodo, kiek procentų (arba litų) grynojo pelno uždirba vienas pardavimo pajamų litas, t.y. jis parodo įmonės veiklos efektyvumą.
Veiklos pelningumas	$\frac{\text{Veiklos pelnas}}{\text{Pardavimų pajamos}}$	Parodo, kiek procentų (arba litų) veiklos pelno uždirba vienas pardavimo pajamų litas, t.y. jis parodo įmonės tipinės veiklos efektyvumą.
Turto pelningumas (grąža) ROA	$\frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Visas turtas}}$	Parodo, kiek litų grynojo pelno tenka vienam turto litui, atspindi viso įmonės turto panaudojimo efektyvumą, įmonės investicijų pelningumą.
Nuosavo kapitalo pelningumas ROE	$\frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Nuosavas kapitalas}}$	Parodo, kokį pelną sukuria nuosavas kapitalas ir koks vadovybės darbo efektyvumas panaudojant investuotą kapitalą, kiek litų grynojo pelno tenka vienam nuosavo kapitalo litui, t.y. parodo kokia investuotų savininkų lėšų dalis grįžta grynojo pelno forma.
Akcinio kapitalo pelningumas (nuosavybės grąža)	$\frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Akcinis kapitalas}}$	Parodo, kiek kiekvienas akcinio kapitalo piniginis vienetas gauna pelno.
Pastovaus kapitalo pelningumas ROCE	$\frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{(nuosavas kapitalas + ilgalaikiai įsipareigojimai)}}$	Parodo įmonės potencialios plėtros ir funkcionavimo lygį, vadovų sugebėjimą panaudoti ilgalaikius įsipareigojimus ir nuosavą kapitalą ir kiek litų grynojo pelno tenka vienam pastovaus kapitalo litui.

Šaltinis: sudaryta autorės

Pelningumo rodikliai parodo ar pelningai dirba įmonė, o pelningumo rodiklių analizė atskleidžia veiksnius nulėmusius pelningumo reikšmę. Todėl, labai svarbu atrinkti patikimą, tinkamą ir teisingą informaciją pelningumo rodiklių analizei, nes nuo to priklauso analizės metu gauti rezultatai, kurie gali įtakoti įmonės pelną

Veiklos (turto panaudojimo) efektyvumo rodikliai padeda išanalizuoti kaip efektyviai įmonė naudoja savo turtą, vykdo pardavimus, kiek įmonė investavo į tam tikrą turto rūšį, palyginus su jos teikiamomis pajamomis. Palyginęs su šakos koeficientais, analitikas gali pasakyti, kiek efektyvi yra turto struktūra ir įmonės išteklių paskirstymas. Pagrindiniai veiklos efektyvumo rodikliai, kurie bus skaičiuojami empirinėje dalyje, bei jų formulės pateikiama 6 lentelėje.

6 lentelė. Turto panaudojimo efektyvumo rodikliai ir jų skaičiavimo formulės

Rodiklis	Rodiklio skaičiavimo formulė	Apibūdinimas
Parduotų prekių savikaina vienam pardavimų litui rodiklis %	$\frac{\text{Parduotų prekių savikaina}}{\text{Pardavimų pajamos}}$	Parodo įmonės efektyvumą, sugebėjimą kontroliuoti išlaidų formavimą.
Veiklos sąnaudų vienam pardavimų litui rodiklis %	$\frac{\text{Veiklos sąnaudos}}{\text{Pardavimų pajamos}}$	Parodo įmonės tam tikros veiklos išlaidų lygį, tenkantį vienam pardavimų litui.
Turto apyvartumo koeficientas	$\frac{\text{Pardavimų pajamos}}{\text{Turtas}}$	Parodo viso įmonės turto naudojimo efektyvumą, kiek vienas turto litas sukuria pardavimo pajamų.
Apyvartinio kapitalo apyvartumo koeficientas	$\frac{\text{Pardavimų pajamos}}{\text{Apyvartinis kapitalas}}$	Parodo, kiek apyvartinis kapitalas per ataskaitinį laikotarpį padaro apyvartų.
Trumpalaikio turto apyvartumo koeficientas	$\frac{\text{Pardavimų pajamos}}{\text{Trumpalaikis turtas}}$	Parodo trumpalaikio įmonės turto naudojimo efektyvumą pardavimo procesui garantuoti, trumpalaikio turto apyvartų skaičių per metus.
Trumpalaikio turto apyvartumas dienomis	$\frac{\text{Trumpalaikis turtas} * 365}{\text{Pardavimų pajamos}}$	Parodo trumpalaikio įmonės turto naudojimo efektyvumą pardavimo procesui garantuoti.
Ilgalaikio turto apyvartumo koeficientas	$\frac{\text{Pardavimų pajamos}}{\text{Ilgalaikis turtas}}$	Parodo ilgalaikio įmonės turto naudojimo efektyvumą, apyvartų skaičių per metus.
Ilgalaikio turto apyvartumas dienomis	$\frac{\text{Ilgalaikis turtas} * 365}{\text{Pardavimų pajamos}}$	Parodo ilgalaikio įmonės turto naudojimo efektyvumą.
Atsargų apyvartumo koeficientas	$\frac{\text{Pardavimų savikaina}}{\text{Atsargos}}$	Parodo, kiek per metus atsargos padaro apyvartų.
Atsargų apyvartumas dienomis	$\frac{\text{Atsargos} * 365}{\text{Pardavimų savikaina}}$	Parodo per kiek dienų yra atnaujinamos atsargos norint parduoti numatytą produkcijos kiekį, taip pat parodo ir mažiausias atsargas, kurių reikia veiklai vykdyti.
Debitorinio įsiskolinimo apyvartumo koeficientas	$\frac{\text{Pardavimų pajamos}}{\text{Pirkėjų įsiskolinimas}}$	Apibūdina pirkėjų skolų surinkimo efektyvumą ir parodo kelių dienų įmonės pardavimai atitinka pirkėjų įsiskolinimo dydį, kiek iš pirkėjų gautinos sumos padaro apyvartų per metus, t.y. kiek kartų per metus klientai padengia savo įsiskolinimą.
Debitorinio įsiskolinimo apyvartumas dienomis	$\frac{\text{Pirkėjų įsiskolinimas} * 365}{\text{Pardavimų pajamos}}$	Parodo vidutinį laiką, kuris reikalingas pirkėjų įsiskolinimams apmokėti, kiek kartų per metus įmonė surenka savo lėšas atsiskaitymų procese.
Kreditorinio įsiskolinimo apyvartumo koeficientas	$\frac{\text{Pardavimų savikaina}}{\text{Skolos tiekėjams}}$	Parodo kelių dienų įmonės pardavimai atitinka skolų tiekėjams dydį, kiek mokėtinos sumos tiekėjams padaro apyvartų per metus, per kiek laiko įmonė atsiskaito su tiekėjais.
Kreditorinio įsiskolinimo apyvartumas dienomis	$\frac{\text{Skolos tiekėjams} * 365}{\text{Pardavimų savikaina}}$	Jis apibūdina įmonės atsiskaitymų su tiekėjais efektyvumą.

Šaltinis: sudaryta autorės

Taigi, apžvelgus finansinės būklės finansinių ataskaitų straipsnių apimties dinamikos ir straipsnių struktūros bei finansinių santykinių rodiklių analizę toliau bus pereita prie įmonės veiklos potencialo kompleksinio vertinimo naudojantis daugiakriterinio vertinimo metodu, kuriuo galima apskaičiuoti koeficientą atspindintį įmonės veiklos efektyvumą.

Siekiant patikimiausio, objektyviausio ir tiksliausio įmonės veiklos potencialo kompleksinio vertinimo, esminiams pirminiems rodikliams atrinkti ir reikšmingumo koeficientams nustatyti bus pasirinktas ekspertų anoniminės apklausos metodas. Kadangi UAB „Stateta“ savo veiklą plėtoja trimis sritimis, todėl tyrimas bus vykdomas apklausiant su degalų, statybinių medžiagų ir telekomunikacijų sektoriais, jų ypatybėmis bei specifika susijusius ekspertus. Bus apklausti šeši šių sričių ekspertai. Pasirinktas apklausos būdas – anoniminė anketa. Taigi bus paprašyta kad ekspertai įvertintų kurie pelningumo, mokumo ir veiklos efektyvumo rodikliai jiems atrodo patys svarbiausi ir reikšmingiausi bei suranguoti juos nuo reikšmingiausio iki mažiausiai reikšmingo. Išsiaiškinus vertinime naudotus rodiklius, bei nustačius jų reikšmingumą bus pasirinktas tipinis, žinomiausias ir dažniausiai taikomas daugiakriterinis metodas, kuris apibūdina daugiakriterinio vertinimo prasmę – SAW (*angl. Simple Additive Weighing*) metodas. Pirmiausia, norint santykinus ir absoliutinius finansinius rodiklius palyginti tarpusavyje reiks normalizuoti tas reikšmes naudojant 1 formulę.

$$\tilde{r}_{ij} = \frac{r_{ij}}{\sum_{j=1}^n r_{ij}} \quad (1)$$

Čia: r_{ij} - i-ojo rodiklio reikšmė j-ajam objektui.

Sunormalizavus esminių pirminių rodiklių reikšmes bus skaičiuojama visų rodiklių pasvertų normalizuotų reikšmių suma P_j kiekvienam j-ajam objektui. Ji nustatoma pagal 2 formulę:

$$P_j = \sum_{i=1}^m \omega_i \tilde{r}_{ij} \quad (2)$$

Čia: ω_i - i-ojo rodiklio reikšmingumas;

P_j - j-osios alternatyvos daugiakriterinio vertinimo reikšmė;

\tilde{r}_{ij} - i-ojo rodiklio normalizuota reikšmė j-ajam objektui $\left(\sum_{i=1}^m \omega_i = 1 \right)$.

Geriausia kriterijaus P_j reikšmė yra didžiausia.

Apskaičiavus kompleksinės analizės indeksų reikšmes galima jomis remiantis apskaičiuoti analizuojamos įmonės potencialą. Norint kompleksiškai įvertinant įmonės veiklos efektyvumą reiks taikyti normalizuotųjų reikšmių ir jų reikšmingumų sandaugų sumavimo metodą – KRRSS metodą,

kuris leidžia susieti skirtingo pobūdžio pirminius rodiklius (veiksnius) ir nustatyti integrinį dydį. Kaip ir anksčiau, ekspertiniu vertinimu bus nustatyti objektų reikšmingumo parametrai. Ekspertų bus paprašyta įvertinti pelningumo, mokumo ir veiklos efektyvumo svarbumą ir reikšmingumą bei suranguoti juos nuo reikšmingiausio iki mažiausiai reikšmingo. Taikant kompleksinį daugiakriterinio vertinimo metodą, įmonės potencialo indeksas P_f bus nustatomas ir išreiškiamas balais pagal 3 formulę.

$$P_f = \prod_{i=1} h_{fi} P_{fi} = h_{f_1} P_p + h_{f_2} P_m + h_{f_3} P_e \quad (3)$$

Čia: h_i – tam tikrų dalinių kriterijų P_i įtakos veiklos finansinio efektyvumo bazinio kriterijaus dydžiui reikšmingumo koeficientai;

P_p – finansinio pelningumo indekso reikšmė;

P_m – finansinio mokumo indekso reikšmė;

P_e – finansinio veiklos valdymo efektyvumo indekso reikšmė.

Sekantis žingsnis įmonės veiklos finansiniame vertinime yra bankroto grėsmės diagnozavimas, kitaip tariant įmonės mokumo įvertinimas. Bankroto diagnozavimui naudosime pakankamai populiarius šešis įprastus metodus ir vieną naują, neįprastą metodą:

- diskriminantinius modelius:
 - Altman „Z“ bankroto prognozavimo modelį nelistinguojamoms įmonėms;
 - R. Lis bankroto prognozavimo modelį;
 - G. Springate bankroto prognozavimo modelį;
 - Taffler ir Tisshaw bankroto prognozavimo modelį;
- logistinės regresijos pagrindu sudarytus modelius:
 - Zavgren nemokumo tikimybės apskaičiavimo modelį;
 - Chesser nemokumo tikimybės apskaičiavimo modelį;
- agreguotą mokumo indeksą.

Bankroto diagnozavimas remiantis Altman „Z“ metodu bus atliekamas remiantis formule:

$$Z = 0,717X_1 + 0,847X_2 + 3,107X_3 + 0,42X_4 + 0,995X_5 \quad (4)$$

Čia: Z - bankroto tikimybė (rezultato dydis);

X_1 – grynojo apyvartinio kapitalo efektyvumas, išreikštas grynojo apyvartinio kapitalo ir viso turto santykiu;

X_2 – sukaupto kapitalo efektyvumas, išreikštas nepaskirstytojo pelno (t. y. grynasis pelnas atėmus dividendus) ir viso turto santykiu;

X_3 – turto grąža prieš apmokestinant, išreikšta pelno prieš apmokestinant ir viso turto santykiu;

X_4 – bendrojo likvidumo rodiklis, išreikštas nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų santykiu;

X_5 - turto apyvartumas, išreikštas pardavimo pajamų ir viso turto santykiu.

Šiuo atveju jei Z reikšmė mažesnė nei 1,23 - bankroto tikimybė labai didelė, svyruoja tarp 1,23 ir 2,90 - bankrotas įmanomas, o jei daugiau nei 2,90 – bankroto tikimybė maža.

Bankroto diagnozavimas remiantis R.Liss metodu bus atliekamas remiantis formule:

$$Z = 0,063X_1 + 0,092X_2 + 0,057X_3 + 0,001X_4 \quad (5)$$

Čia: Z - bankroto tikimybė (rezultato dydis);

X_1 – grynojo apyvartinio kapitalo ir viso turto santykis;

X_2 – bendrojo pelno ir viso turto santykis;

X_3 – nepaskirstytojo pelno (t. y. grynasis pelnas atėmus dividendus) ir viso turto santykis;

X_4 – nuosavo kapitalo ir skolinto kapitalo santykis.

Šiuo atveju ribinė Z reikšmė yra 0,037, t. y. jei ji yra mažesnė nei 0,037, tai gresia bankrotas.

Bankroto diagnozavimas remiantis G.Springate metodu bus atliekamas remiantis formule:

$$Z = 1,03X_1 + 3,07X_2 + 0,66X_3 + 0,4X_4 \quad (6)$$

Čia: Z - bankroto tikimybė (rezultato dydis);

X_1 – grynojo apyvartinio kapitalo ir turto santykis;

X_2 – pelno prieš apmokestinant ir turto santykis;

X_3 – pelno prieš apmokestinant ir trumpalaikių įsipareigojimų santykis;

X_4 – pardavimo pajamų ir turto santykis.

Šiuo atveju, jeigu $Z < 0,862$, įmonės bankrotas neišvengiamas.

Bankroto diagnozavimas remiantis Taffler ir Tisshaw metodu bus atliekamas remiantis formule:

$$Z = 0,53X_1 + 0,13X_2 + 0,18X_3 + 0,16X_4 \quad (7)$$

Čia: Z - bankroto tikimybė (rezultato dydis);

X_1 – pelno prieš apmokestinant ir trumpalaikių įsipareigojimų santykis;

X_2 – trumpalaikio turto ir visų įsipareigojimų santykis;

X_3 – trumpalaikių įsipareigojimų ir viso turto santykis;

X_4 – grynojo apyvartinio kapitalo ir visų sąnaudų santykis.

Jei Z reikšmė viršija 0,3, įmonės ilgalaikės perspektyvos geros, o jei Z reikšmė mažiau kaip 0,2, yra bankroto grėsmė.

Bankroto diagnozavimas remiantis Zavgren metodu bus atliekamas remiantis formule:

$$Z = 0,11X_1 + 1,58X_2 + 10,78X_3 + 3,07X_4 - 0,49X_5 + 4,35X_6 - 0,11X_7 - 0,24 \quad (8)$$

Čia: Z – koeficientas bankroto tikimybės tolesniam vertinimui;

X_1 – atsargų ir pardavimo pajamų santykis;

X_2 – gautinų sumų ir atsargų santykis;

X_3 – pinigų ir viso turto santykis;

X_4 – pinigų ir trumpalaikių įsipareigojimų santykis;

- X_5 – įprastinės veiklos pelno ir kapitalo ir trumpalaikių įsipareigojimų skirtumo santykis;
 X_6 – ilgalaikių įsipareigojimų ir kapitalo ir trumpalaikių įsipareigojimų skirtumo santykis;
 X_7 – pardavimo pajamų ir viso turto santykis;

Bankroto tikimybė apskaičiuojama naudojantis logistinės regresijos formule:

$$P_B = \frac{1}{1 + e^{-Z}} \quad (9)$$

Čia: P_B – bankroto tikimybė;

$e = 2,71828$;

Z – koeficientas bankroto tikimybės tolesniam vertinimui.

Jeigu apskaičiuota tikimybė mažesnė nei 50 proc., tai įmonei bankrotas negresia, jeigu bankroto prognozavimo modelio rezultatai viršija 50 proc., tai analizuojamos įmonės bankroto tikimybė yra didelė.

Bankroto diagnozavimas remiantis Chesser metodu bus atliekamas remiantis formule:

$$Z = -2,0434 - 5,42X_1 + 0,0053X_2 - 6,6507X_3 + 4,4009X_4 - 0,0791X_5 - 0,1021X_6 \quad (10)$$

Čia: Z – koeficientas bankroto tikimybės tolesniam vertinimui;

X_1 – pinigų ir viso turto santykis;

X_2 – pardavimo pajamų ir pinigų santykis;

X_3 – pelno neatskaičius palūkanų ir mokesčių ir viso turto santykis;

X_4 – įsipareigojimų ir viso turto santykis;

X_5 – ilgalaikio materialaus turto ir nuosavo kapitalo santykis;

X_6 – grynojo apyvartinio kapitalo ir pardavimo pajamų santykis.

Bankroto tikimybė apskaičiuojama naudojantis 9 formule. Jeigu apskaičiuota tikimybė mažesnė nei 50 proc., tai įmonei bankrotas negresia, jeigu bankroto prognozavimo modelio rezultatai viršija 50 proc., tai analizuojamos įmonės bankroto tikimybė yra didelė.

Bankroto tikimybės vertinimo remiantis agreguoto mokumo indeksu privalumai yra tai, kad jo apskaičiavimas yra pakankamai aiškus, paprastas, visi duomenys šio indekso apskaičiavimui gaunami iš standartinių finansinių ataskaitų.

Kaip matyti iš pateiktos 7 lentelės, kiekvienai analizuojamo santykinio rodiklio reikšmei, remiantis nustatytais analitiniais kriterijais, nustatomas balas.

Pagal siūlomą indekso skaičiavimo metodologiją, geriausia indekso reikšmė gali būti 9 balai, blogiausia 45 balai. 8 lentelėje pateikiamos rangavimo ir mokumo ribos.

7 lentelė. Analitiniai kriterijai kiekybinių kredito rizikos rodiklių vertinimui

Nr.	Rod. rūšis	Rodiklis	Reikšmė		Reikšmė		Reikšmė		Reikšmė		Reikšmė	
			Nuo	Iki	Nuo	Iki	Nuo	Iki	Nuo	Iki	Nuo	Iki
1	Pelningumo	Bendrasis pelningumas	>0,40	0,40	0,39	0,35	0,34	0,30	0,29	0,20	0,19	<0,19
2		Grynasis pelningumas	>0,25	0,25	0,24	0,20	0,19	0,15	0,14	0,05	0,04	<0,04
3		Turto pelningumas	>0,2	0,20	0,19	0,15	0,14	0,10	0,09	0,07	0,07	<0,07
4	Likvidumo	Einamasis likvidumas	>2,5	2,5	2,4	2,0	1,9	1,0	0,9	0,5	0,4	<0,4
5		Kritinis likvidumas	>1,5	1,5	1,4	1,2	1,1	0,8	0,7	0,1	0	<0
6		Trumpalaikių įsipareigojimų padengimas pardavimais	<0,2	0,2	0,3	0,4	0,5	0,6	0,7	0,8	0,9	>0,9
7	Kapitalo struktūros	Pastovaus mokumo koeficientas	>2	2	1,9	1,5	1,4	1	0,9	0,5	0,4	<0,4
8		Ilgalaikių skolų koeficientas	<0,3	0,3	0,31	0,35	0,36	0,50	0,51	0,60	0,61	>0,61
9		Manevringumo koeficientas	>0,20	0,20	0,19	0,10	0,09	0,05	0,04	0,01	0	<0
Balai			1		2		3		4		5	
Vertinimas			Labai geras		Geras		Patenkinamas		Blogas		Labai blogas	

Šaltinis: Mackevičius, J. (2007), Izzi, L., Oricchio, G., Vitale, L. (2012), Špicas, R. (2013)

8 lentelė. Rangavimo ir mokumo ribos

Indekso reikšmė	Rangas	Finansinė būklė
9 – 11	1	Moki įmonė
12 – 15	2	Moki įmonė
16 – 19	3	Moki įmonė
20 – 23	4	Moki įmonė
24 – 27	5	Moki įmonė
28 – 31	6	Vidutiniškai moki įmonė
32 – 35	7	Vidutiniškai moki įmonė
36 – 39	8	Nemoki įmonė
40 – 43	9	Nemoki įmonė
44 – 45	10	Nemoki įmonė

Šaltinis: Špicas, R. (2013)

Empirinėje darbo dalyje bus pabandoma įrodyti, pasiūlytas neįprastas mokumo indeksas veikia efektyviai ir ar jis gali būti naudojamas praktikoje.

2.2. ĮMONIŲ VEIKLOS NEFINANSINIO VERTINIMO METODIKA

Atlikę įmonės veiklos finansinį vertinimą toliau atliksime nefinansinį vertinimą, t.y. makroaplinkos vertinimą. Kadangi įmonė UAB „Stateta“ savo veiklą plėtoja trimis sritimis ją veikia įvairūs socialiniai, ekonominiai, politiniai ir kiti veiksniai, todėl tikslingiausia yra naudoti kelių pakopų kompleksinę kiekybinio makroaplinkos vertinimo sistemą, apimančią makroaplinkos komponentus nulemiančių veiksnių, pačių komponentų bei pačios makroaplinkos, kaip komponentų visumos, vertinimą.

Verslo makroaplinkos tyrimai dažniausiai padeda sumažinti nepalankią aplinkos pokyčių įtaką ir panaudoti šiuos pokyčius atskleidžiant naujas galimybes konkurenciniam pranašumui įgyti. Siekiant patikimiausio, objektyviausio ir tiksliausio įmonės makroaplinkos vertinimo, pasirinktas ekspertų anoniminės apklausos metodas.

Tad kaip jau ir buvo minėta anksčiau bus pasirinkti šeši su degalų, statybinių medžiagų ir telekomunikacijų sektoriais, jų ypatybėmis bei specifika susiję ekspertai. Kaip pagrindas atliekant bazinių potencialių veiksnių identifikavimą bus pasirinkti veiksnių multikompleksai, kurie lems kiekvieną iš identifikuotų makroaplinkos komponentų. Taip pat ekspertams bus suteikta galimybė įtraukti jų nuomone specifinius ir pagal įtaką pakankamai reikšmingus veiksnius. Ekspertai 100 balų sistemoje įvertins veiksnius pagal tai, kaip palankiai ar nepalankiai pastarieji veikia įmonės rinkovados sprendimus. 100 balų atitinka absoliučiai palankiausią (teigiamą) veiksnio įtaką įmonės rinkovados sprendimams, 80-90 balų puikų palankumą, 70-80 balų – labai palankią įtaką, 60-70 – pakankamai palankią įtaką, 50–60 balų – vidutiniškai palankią įtaką, 40–50 balų – nepalankią įtaką, 30–40 balų – labai nepalankią įtaką. Tai pat ekspertų bus paprašyta nustatyti kokią reikšmę kompleksiniam makroaplinkos parametrai – indeksui daro kiekvieno identifikuoto makroaplinkos komponento įtaka, suteikiant jiems reikšmingumo koeficientus taip, kad koeficientų suma, vertinant konkrečią aplinką, būtų lygi vienam.

Kadangi tyrime dalyvaus daugiau negu du ekspertai, tikėtina, kad apklausos metu ekspertų nuomonės skirsis, o gal bus netgi prieštaringos, todėl siekiant nustatyti ekspertų individualių nuomonių suderinamumą ir vertinimo patikimumą, pagal kiekvieną identifikuotų veiksnių grupę, objektų rangavimo pagrindu bus skaičiuojamas Kendall konkordancijos koeficientas W .

$$W = \frac{12S^2}{m^2(k^3 - k)}; \quad (11)$$

Čia: W – konkordancijos koeficientas;

S – nuokrypio kvadratų suma;

m – ekspertų skaičius;

k – alternatyvų skaičius.

Konkordacijos koeficientas W gali turėti reikšmes intervale tarp nulio (nėra sutarimo) ir vieneto (visiškas sutarimas).

Kiekybiniam makroaplinkos veiksnių ir komponentų vertinimui bus pasirinktas vienas perspektyviausių kiekybinių metodų – daugiakriterinės analizės kriterijų reikšmių ir jų reikšmingumų sandaugų sumavimo (KRRSS) metodas, kuris leidžia sujungti į apibendrinamąjį dydį iš principo skirtingo pobūdžio pirminius rodiklius.

Atlikus kokybinį vertinimą ir identifikaciją, bus gaunami veiksnių kompleksai, kurie nulemia kiekvieną iš makroaplinkos komponentų ir kurie bus pagrindas tolesniam makroaplinkos vertinimui. Pagal šiuos veiksnių kompleksus bus sudaromos lygtys konkrečios makroaplinkos komponentų vertinimui.

Politinės aplinkos indeksas $P(I)$ bus vertinamas:

$$P(I) = \sum_{i=1}^{n_p} \omega_{pi} P_i \quad \sum_{i=1}^{n_p} \omega_{pi} = 1 \quad (12)$$

Čia: P_i – esminiai (identifikuoti konkrečioje verslo situacijoje) pirminiai veiksniai ($i = 1, 2, \dots, n_p$, o n_p – esminių veiksnių skaičius);

ω_{pi} – i -tojo pirminio veiksnio P_i (politinio stabilumo, korupcijos, ministerijų politikos ir kt.) tiesioginės įtakos politinės aplinkos indeksui $P(I)$ reikšmingumas.

Įstatyminės aplinkos indeksas $I(I)$ bus vertinamas:

$$I(I) = \sum_{i=1}^{n_l} \omega_{li} I_i \quad \sum_{i=1}^{n_l} \omega_{li} = 1 \quad (13)$$

Čia: I_i – esminiai (identifikuoti konkrečioje verslo situacijoje) pirminiai veiksniai ($i = 1, 2, \dots, n_l$, o n_l – esminių veiksnių skaičius);

ω_{li} – i -tojo pirminio veiksnio I_i (konkurencijos teisinio reguliavimo, įstatymų kaitos, institucinių sprendimų priėmimo operatyvumo ir pan.) tiesioginės įtakos teisinės aplinkos indeksui $I(I)$ reikšmingumas.

Socialinės aplinkos indeksas $S(I)$ bus vertinamas:

$$S(I) = \sum_{i=1}^{n_s} \omega_{si} S_i \quad \sum_{i=1}^{n_s} \omega_{si} = 1 \quad (14)$$

Čia: S_i – esminiai (identifikuoti konkrečioje verslo situacijoje) pirminiai veiksniai ($i = 1, 2, \dots, n_s$, o n_s – esminių veiksmių skaičius);

ω_{si} – i -tojo pirminio veiksnio S_i (nedarbo lygio, darbo užmokesčio lygio, demografinės situacijos ir kt.) tiesioginės įtakos socialinės aplinkos indeksui $S(I)$ reikšmingumas.

Ekonominės aplinkos (makroaplinkos) indeksas $E(I)$ bus vertinamas:

$$E(I) = \sum_{i=1}^{n_p} \omega_{ei} E_i \quad \sum_{i=1}^{n_p} \omega_{ei} = 1 \quad (15)$$

Čia: ω_{ei} – i -tojo pirminio veiksnio E_i (BVP dinamikos, infliacijos, mokesčių sistemos, perkamosios galios ir kt.) tiesioginės įtakos ekonominės aplinkos indeksui $E(I)$ reikšmingumas;

E_i – esminiai (identifikuoti konkrečioje verslo situacijoje) pirminiai veiksniai ($i = 1, 2, \dots, n_e$, o n_e – esminių veiksmių skaičius).

Technologinės aplinkos indeksas $T(I)$ bus vertinamas:

$$T(I) = \sum_{i=1}^{n_t} \omega_{ti} T_i \quad \sum_{i=1}^{n_t} \omega_{ti} = 1 \quad (16)$$

Čia: T_i – esminiai (identifikuoti konkrečioje verslo situacijoje) pirminiai veiksniai ($i = 1, 2, \dots, n_t$, o n_t – esminių veiksmių skaičius);

ω_{ti} – i -tojo pirminio veiksnio T_i (vyriausybės mokslo ir technologijų politikos, inovacijų taikymo galimybių, technologijų atnaujinimo ir kt.) tiesioginės įtakos technologinės aplinkos indeksui $T(I)$ reikšmingumas.

Gamtinės aplinkos (aplinkosaugos) indeksas $A(I)$ bus vertinamas:

$$A(I) = \sum_{i=1}^{n_a} \omega_{ai} A_i \quad \sum_{i=1}^{n_a} \omega_{ai} = 1 \quad (17)$$

Čia: A_i – esminiai (identifikuoti konkrečioje verslo situacijoje) pirminiai veiksniai ($i = 1, 2, \dots, n_a$, o n_a – esminių veiksmių skaičius);

ω_{ai} – i -tojo pirminio veiksnio A_i (infrastruktūros būklės, gamtinės situacijos, aplinkos standartų reikalavimų ir pan.) tiesioginės įtakos gamtinės aplinkos indeksui $A(I)$ reikšmingumas.

Pritaikius bendrąjį makroaplinkos komponentų visumos įvertinimo modelį (18),

$$M(P, I, S, E, T, A) = \begin{pmatrix} k_{pp} & k_{pi} & k_{ps} & k_{pe} & k_{pt} & k_{pa} \\ k_{ip} & k_{ii} & k_{is} & k_{ie} & k_{it} & k_{ia} \\ k_{sp} & k_{si} & k_{ss} & k_{se} & k_{st} & k_{sa} \\ k_{ep} & k_{ei} & k_{es} & k_{ee} & k_{et} & k_{ea} \\ k_{tp} & k_{ti} & k_{ts} & k_{te} & k_{tt} & k_{ta} \\ k_{ap} & k_{ai} & k_{as} & k_{ae} & k_{at} & k_{aa} \end{pmatrix} \begin{pmatrix} P \\ I \\ S \\ E \\ T \\ A \end{pmatrix} \quad (18)$$

Čia: $k_{pp}, k_{ii}, k_{ss}, k_{ee}, k_{tt}, k_{aa}$ – atitinkamų komponentų P, I, S, E, T, A tiesioginės įtakos bendrajam makroaplinkos lygiui M reikšmingumo parametrai.

pagal tiesioginę identifikuotų komponentų įtaką, kompleksiniam makroaplinkos vertinimui, bus apskaičiuojami komponentų reikšmingumo parametrai. Bus gaunama tokia išraiška:

$$M = \sum_{i=1}^{i=n} k_n M_i = k_p P + k_i I + k_s S + k_e E + k_t T + k_a A \quad \sum_{i=1}^i k_i = 1 \quad (19)$$

Remiantis reikšmingumo parametrais M bus nustatyta, kokia aplinka daro didžiausią įtaką įmonės veiklai.

2.3. ĮMONIŲ VEIKLOS PERSPEKTYVŲ PROGNOZAVIMO METODIKA

Empirinėje dalyje taip pat bus atliktas ir perspektyvų prognozavimas. Dažniausiai įmonės pardavimų apimtys priklauso nuo dalies įvairių veiksnių, kuriuos įmanoma kontroliuoti ir nuo dalies tokių veiksnių, kurių neįmanoma kontroliuoti. Perspektyvų prognozavimui bus atlikta koreliacinė - regresinė analizė iš įmonės makroaplinkos ekspertų apklausos metu atrinktų veiksnių, kurie labiausiai įtakoja įmonės pardavimų apimtį.

Ryšiai tarp prognozuojamojo dydžio ir kintamųjų nustatyti bus skaičiuojamas koreliacijos koeficientas r .

$$r_{xy} = \frac{\sum (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum (x_i - \bar{x})^2 \cdot \sum (y_i - \bar{y})^2}} \quad (20)$$

Čia: r – koreliacijos koeficientas;

x ir y – kintamieji dydžiai.

Koreliacijos koeficiento r reikšmingumui įvertinti bus naudojamas Stjudento kriterijus. Stebimąją kriterijaus reikšmę apskaičiuosime pagal 21 formulę.

$$t_{st} = r \sqrt{\frac{n-2}{1-r^2}} \quad (21)$$

Čia: n – imties dydis;

r – koreliacijos koeficiento reikšmė.

Gautos stebimosios kriterijaus reikšmės bus palyginamos su t lentelinėmis (Stjudento skirstinio) reikšmėmis. Jeigu $|t_{st}| \geq t_l$, tuomet ryšys yra tikimybinis ir ištis stiprus.

Įvertinus ryšio stiprumą tarp pasirinktųjų rodiklių ir įmonės pardavimo pajamų bus atlikta porinė koreliacinė tarp analizuojamųjų kintamųjų kurie daro didžiausią įtaką priklausomajam.

Atliekant porinę regresinę analizę, bus remiantis pradiniais kintamųjų duomenimis, pagrindine tiesinės regresijos išraiška (22) ir 23 bei 24 formulėmis apskaičiuotos a ir b reikšmės.

$$\hat{Y} = a + bX \quad (22)$$

$$b = \frac{n \sum x_i y_i - \sum x_i \sum y_i}{n \sum x_i^2 - (\sum x_i)^2} \quad (23)$$

$$a = \frac{\sum y_i}{n} - b \frac{\sum x_i}{n} \quad (24)$$

Čia: \tilde{Y}_i – aplyginta faktinė reikšmė;

n – imties dydis;

x ir y – kintamieji dydžiai;

a, b – tiesinės regresijos lygties koeficientai.

Regresinės analizės pabaigoje gausime lygtis, išreiškiančias priklausomybę tarp nagrinėjamų rodiklių. Norint įvertinti ar šios lygtys atitinka realią situaciją bus skaičiuojamas Fišerio koeficientas. Jį reikia skaičiuoti kiekvienam veiksmui atskirai ir tada palyginti su Fišerio skirstinio reikšme gauta iš lentelės. Jeigu $F_{st} \geq F_l$, tai bus galima teigti, kad lygtis gali atspindėti realią ateities situaciją pakankamai objektyviai ir tiksliai. Fišerio nagrinėjamos situacijos koeficientas bus apskaičiuojamas remiantis 25 formule.

$$F_{st} = \frac{S_{reg}^2}{S_{lik}^2} = \frac{\frac{\sum (\hat{y}_i - \bar{y})^2}{k}}{n - 2} \quad (25)$$

Čia: \hat{y}_i - naujos pardavimo pajamų reikšmės apskaičiuotos naudojantis regresinėmis lygtimis;

\bar{y} - naujų pardavimo pajamų reikšmių vidurkis;

n – kintamųjų skaičius;

y_i - pardavimo pajamų reikšmės.

Jeigu nei viena lygtis nebus adekvati realiai padėčiai ir nebus tinkama įmonės pardavimų planavimui, bus atlikta daugianarė regresinė analizė. Tam tikslui naudosime bendrąją daugianarės regresijos lygtį.

$$\hat{y}(x)_n = a_0 + a_1x_1 + a_2x_2 + \dots + a_nx_n \quad (26)$$

Čia: $\hat{y}(x)_n$ - pardavimo pajamų reikšmės;

a_0 - laisvasis narys, kuris parodo priklausomojo kintamojo reikšmę esant nepakitusiems nepriklausomiems kintamiesiems;

a_1, a_2, \dots, a_n - daugianarės regresijos lygties koeficientai, kurie parodo, kiek atitinkamo nepriklausomo kintamojo reikšmei pakitus vienu vienetu, pasikeis priklausomojo kintamojo reikšmė.

Gauta lygtis bus naudojama sudaryti pardavimo pajamų prognozę 2013 – 2014 metams.

Magistro baigiamojo darbo pabaigoje, remiantis atliktais tyrimais ir vertinimais, bus pateiktos išvados ir pasiūlymai.

3. ĮMONĖS VEIKLOS VERTINIMAS

3.1. ĮMONĖS CHARAKTERISTIKA

UAB „Stateta“ įkurta 1999 m. gegužės mėn. 26 dieną Ulonų g. 2-1 Alytuje. Įmonės įstatinis kapitalas yra 500.000 Lt. Jį sudaro 125 vnt. akcijų, kurių kiekvienos paprastosios akcijos nominali vertė 4.000 Lt. Visų įmonės akcijų savininkas yra vienas fizinis asmuo. Įmonėje vidutiniškai dirba 72 kvalifikuoti, profesionalūs, novatoriški ir ilgametę patirtį turintys darbuotojai.

Įmonės pagrindinė veikla - mažmeninė prekyba degalais. UAB „Stateta“ yra Lietuvos verslininkų, prekiaujančių naftos produktais, sąjungos (LVPNPS) narė. Vystydama veiklą įmonė nuolat tobulina siūlomas paslaugas, plečia degalinių tinklą, sukurdamą vertę savo klientams bei partneriams. Nuolat tobulėja ir analizuoja klientų poreikius, todėl suranda optimalų sprendimą kiekvienam. Įmonė užpatentavus savo prekinį ženklą „Stateta Card“ – tai jaunų, ambicingų žmonių komanda, gerai suprantanti klientų lūkesčius ir norus. Degalinių tinklas aptarnaujantis „Stateta Card“ kuro korteles sparčiai plečiasi. Šiuo metu kortelėmis „Stateta Card“ naudojasi daugiau kaip 1200 skirtingų įmonių. Įmonė siūlo:

- 34 degalinių tinklą Lietuvoje;
- patogų, daugiau kaip 1000 degalinių tinklą Rusijoje, Lenkijoje, Baltarusijoje, Ukrainoje;
- 600 degalinių tinklą Vakarų Europoje.

Kita įmonės veikla – dešimtmetė patirtis statybų sektoriuje, leidžianti kvalifikuotai vykdyti statinių detalių gamybą, tiekimą ir montavimą. UAB „Stateta“ vykdo techninės būklės priežiūrą remdamasi šiuolaikišku požiūriu, klientams visada stengiasi pasiūlyti profesionalų sprendimą, visada stengiasi įgyvendinti užsakovų sumanymus, pateisinti jų pasitikėjimą, kvalifikuotai ir kokybiškai atlikti statybos bei montavimo darbus. UAB „Stateta“ turi dvi parduotuves Alytuje ir Marijampolėje.

Įmonė UAB „Stateta“ taip pat yra ir „Tele2“ generalinė atstovė. Šį prekinį ženklą įmonė atstovauja nuo 2003 m. UAB „Stateta“ turi 12 skyrių įvairiuose Lietuvos miestuose: Vilniuje, Kaune, Panevėžyje, Utenoje, Kelmėje, Tauragėje, Elektrėnuose ir Vilkaviškyje. Salonuose dirba profesionalūs, ilgametę patirtį turintys vadybininkai, pasiruošę pateikti geriausią komercinį pasiūlymą, geriausią pokalbių planą, labiausiai atitinkantį poreikius mobilųjį telefono aparatą. Įmonės filosofija šioje srityje: nebrangios ir paprastos vartotojams telekomunikacijų paslaugos, siekis mažinti sąnaudas ir įsitvirtinti ne tik privačių, bet ir verslo vartotojų rinkoje.

UAB „Stateta“ 2002 metais yra įsigijusi 100 procentų akcijų įmonės UAB „Rovilta“. Įmonė UAB „Rovilta“ yra dukterinė UAB „Stateta“ įmonė, tačiau sudarant finansinę atskaitomybę bendrovių duomenys nėra konsoliduojami pagal ĮKFAI 6 straipsnio 2 dalį.

Pagal turimus 2009 – 2012 metų ataskaitų duomenis atlikta 2009 – 2012 metų horizontali ir vertikali ilgalaikio turto (1 ir 3 priede), trumpalaikio turto analizė (2 ir 4 priede), savininkų nuosavybės ir įsipareigojimų analizė (5 ir 6 priede), pelno (nuostolių) analizė (7 ir 8 priede).

Analizuojamu laikotarpiu įmonės ilgalaikis turtas padidėjo 134,74 proc., tą įtakojo naujos programinės ir kitos įrangos, žemės įsigijimas, degalinės ir administracinio pastato statyba. Trumpalaikis turtas padidėjo 71,98 proc., tą sąlygojo dėl išsinuomos ir įsigytos degalinių padidėjusi pirktų prekių, skirtų perparduoti suma, dėl vykdomų statybų padidėjusi gautino PVM suma. Didžiausią dalį ilgalaikio turto sudarė žemė, bei nebaigta statyba.

Įmonės savininkų nuosavybės dydis visu analizuojamu laikotarpiu nuolat augo ir jo augimas sudarė 204,73 proc. Tą įtakojo nuolat augantis nepaskirstytas pelnas. Įmonė 2010 ir 2011 metais glaudžiai bendradarbiavo su UAB „Investicijų ir verslo garantijos“ todėl dotacijų ir subsidijų eilutėje matomi pokyčiai (kompensuojamos palūkanos). Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai padidėjo 86,84 proc., tą įtakojo ilgalaikių ir trumpalaikių paskolų (degalinei įsigyti, įrangai atnaujinti, naujos degalinės bei administracinio pastato statybai) kredito įstaigoms bei akcininkui didėjimas, pakeista įmonės politika (klientams pasiūlytos geresnės kainos už išankstinius apmokėjimus), kuria siekiama apsisaugoti nuo vėluojančių apmokėjimų, įgyti kuo didesnes apyvartines lėšas bei pritraukti mokius potencialius klientus, įmonės plėtra padidino tiek įmonės darbuotojų, tiek klientų gretas. Galime padaryti išvadą, jog įmonės veikla apie 80 proc. finansuojama naudojantis skolintomis lėšomis. Apibendrinant gautus rezultatus, galima pasakyti, kad įmonė paskutiniuoju metu priartėjo prie grėsmingo lygio, kai trumpalaikiai įsiskolinimai sudaro net 70 proc. viso nuosavo kapitalo bei įsipareigojimų, t.y. viršijo savininkų nuosavybės dalį 3 kartus. Tokia situacija pavojinga tuo, kad iškyla labai rimta įmonės mokumo problema.

Pardavimo pajamos ir parduotų prekių ir paslaugų savikaina per 2009 - 2012 metų laikotarpį turėjo tendenciją didėti ir augo palaipsniui atitinkamai 94,04 proc. ir 108,83 proc. Parduotų prekių ir paslaugų savikaina didėjo didesniais tempais nei pardavimų pajamos. Nors pajamos augo, tačiau veiklos sąnaudos didžiąją dalį analizuojamo laikotarpio mažėjo (didžiausią įtaką darė turto amortizacijos, draudimų, mažaverčio turto, patalpų remontų, mažėjimas). Kitos veiklos gaunamas pelnas didėjo tolygiai ir per visą laikotarpį padidėjo 62,02 proc., tokį padidėjimą sąlygojo netipinės veiklos (labiausiai komisinių už Rusijoje, Lenkijoje, Baltarusijoje, Ukrainoje ir Vakarų Europoje parduotą kurą) pajamų didėjimas. Finansinės ir investicinės veiklos nuostolis 2009 – 2010 metais mažėjo 63,42 proc., tačiau visu likusiu nagrinėjamu laikotarpiu tik augo, tokį augimą sąlygojo paskolų palūkanų ir komisinių sąnaudų didėjimas. Pelno prieš apmokestinimą staigus padidėjimas

buvo 2010 metais net 401,72 proc. ir 2011 metais 64,30 proc., tačiau visu likusiu nagrinėjamu laikotarpiu jis kito nežymiai. 2011 ir 2012 metais pelno prieš apmokestinimą sumos buvo panašios, kas rodo stabilius verslo rezultatus. Pelno prieš apmokestinimą padidėjimą sąlygojo tiek pardavimo pajamų, tiek netipinės veiklos pajamų didėjimas ir veiklos sąnaudų mažėjimas. Apibendrinant galima padaryti išvadas, kad įmonė, nors pardavimų savikaina yra pakankamai didelė, sugeba gauti nemažą bendrąjį pelną. Veiklos sąnaudos yra taip pat nemažos, todėl veiklos pelnas yra gerokai mažesnis nei bendrasis pelnas. Tačiau įmonės veikla yra ypatinga tuo, kad ji gauna labai dideles kitos veiklos pajamas, jos visu analizuojamu laikotarpiu viršija tipinės veiklos pelną. Todėl visais analizuojamais metais įmonė veikė pelningai.

3.2. UAB „STATETA” FINANSINIŲ RODIKLIŲ VERTINIMAS

3.2.1. Trumpalaikio ir ilgalaikio mokumo (likvidumo) rodiklių vertinimas

Pagrindiniai trumpalaikio likvidumo santykiniai rodikliai, jų reikšmės bei jų dinamika per 2009 - 2012 metus pavaizduoti 9 lentelėje.

9 lentelė. UAB „Stateta“ trumpalaikio likvidumo santykiniai rodikliai, bei jų dinamika 2009 - 2012 metais

Rodiklis	2009	2010	2011	2012	2010 - 2009	2011 - 2010	2012 - 2011
Einamasis likvidumas (Bendrasis likvidumo koeficientas)	0.69	0.93	1.09	0.57	0.24	0.16	-0.52
Kritinis likvidumas (Skubaus likvidumo koeficientas)	0.57	0.76	0.90	0.45	0.19	0.14	-0.45
Grynasis apyvartinis kapitalas	-1896993	-342067	411796	-5375479	1554926	753863	-5787275
Pardavimų apmokėjimo koeficientas	-0.09	-0.04	-0.02	-0.12	0.05	0.02	-0.10

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis įmonės UAB „Stateta“ finansinėmis ataskaitomis.

Atlikus UAB „Stateta“ bendrojo likvidumo koeficiento analizę, gauti rezultatai rodo pakankamai blogą padėtį įmonėje. Trumpalaikio mokumo koeficientas negali būti mažesnis negu 1,2, o UAB „Stateta“ bendrojo likvidumo koeficientas niekada nebuvo perkopęs šios ribos. 2009 ir 2012 metais šis rodiklis buvo beveik dvigubai mažesnis negu žemutinė rekomenduojama jo reikšmė 1,2. 2009 – 2011 metais šis rodiklis palaipsniui vis didėjo, tačiau 2012 metais sumažėjo per pusę taip ir nepasiekęs reikiamos ribos (tokį staigų sumažėjimą sąlygojo trumpalaikių įsipareigojimų

staigus ir reikšmingas padidėjimas). Kadangi 2009, 2010 ir 2012 metais šis rodiklis buvo mažesnis už 1, galima drąsiai teigti, kad įmonė buvo neįgali atsakyti už savo įsipareigojimus savo kreditoriams ir tiekėjams, todėl kreditoriai suteikdami paskolą, ar tiekėjai parduodami prekes/paslaugas, rizikuoja, jog įmonė nepadengs šių įsipareigojimų.

Skaičiuojant skubaus trumpalaikio likvidumo koeficientą įtraukiamos tik realios mokėjimo priemonės – pinigai, o dėl atsargų daroma prielaida, kad jos yra nelikvidžios. Atlikus UAB „Stateta“ skubaus likvidumo koeficiento analizę, gauti rezultatai rodo pakankamai blogą padėtį įmonėje. Gauti rezultatai yra dar mažesni nei bendrojo trumpalaikio likvidumo koeficiento. 2009 – 2011 metais šis rodiklis palaipsniui vis didėjo, tačiau 2012 metais sumažėjo per pusę taip ir nepasiekęs saugios ribos (tokį staigų sumažėjimą sąlygojo trumpalaikių įsipareigojimų staigus ir reikšmingas padidėjimas). Kadangi skubaus trumpalaikio likvidumo koeficiento reikšmės visu analizuojamu laikotarpiu buvo mažesnės nei 1, tai drąsiai galima teigti, kad įmonė susidurtų su sunkumais greitai padengiant trumpalaikius įsipareigojimus.

Grynojo apyvartinio kapitalo rodiklį dar galima vadinti likvidžiu kapitalu. Iš gautų rezultatų matoma, jog per 2009, 2010 ir 2012 metais įmonės trumpalaikės skolos viršydavo trumpalaikį turtą, t.y. įmonė buvo nemoki, savo apyvartinius poreikius dengia ilgalaikėmis lėšomis. Didžiausias nemokumo lygis buvo pasiektas 2012 metais, kada įmonės įsiskolinimai buvo 1,5 karto didesni už trumpalaikį turtą. Geriausias mokumo lygis per visą nagrinėjamą laikotarpį buvo pasiektas 2011 metais ir šiam pokyčiui didžiausią įtaką padarė ženkliai sumažėję trumpalaikiai įsipareigojimai (per visą nagrinėjama laikotarpį 2011 metais jie buvo mažiausi). 2009 – 2011 metais šis rodiklis palaipsniui vis gerėjo ir 2011 metais netgi buvo pasiekęs reikiamą lygį, tačiau 2012 metais sumažėjo net 14 kartų (tokį staigų sumažėjimą sąlygojo trumpalaikių įsipareigojimų staigus ir reikšmingas padidėjimas), tad galima drąsiai teigti, jog įmonė nėra pajėgi išlikti stabili.

Pardavimų apmokėjimo koeficientas svyravo tarp -0,02 ir -0,12 ir parodo įmonės pardavimų pajamų nelikvidumą.

Apibendrinant galima padaryti išvadą, kad įmonei geriausi metai buvo 2011, nes šiais metais nagrinėtų koeficientų reikšmės buvo geriausios.

Pagrindiniai ilgalaikio likvidumo santykiniai rodikliai, jų reikšmės bei jų dinamika per 2009 - 2012 metus pavaizduoti 10 lentelėje.

Remiantis bendruoju skolos koeficientu galima teigti, kad UAB „Stateta“ finansinė būklė yra nepatenkinama, įmonė turtui įsigyti dažniausiai naudoja skolintas lėšas. 2009 – 2010 metais įmonės finansinė būklė gerėjo (mažėjo paskolų sumos), tačiau nepakankamai, o 2012 metais vėl pablogėjo (ženkliai padidėjo trumpalaikiai įsiskolinimai kredito įstaigoms), todėl kreditoriai turėtų rimtai sunerimti. Nors UAB „Stateta“ bendrasis skolos koeficientas yra pakankamai aukštas, tačiau tai nėra taip blogai, nes skolinimasis reiškia įmonės plėtrą.

Ilgalaikių skolų koeficientas per analizuojamą laikotarpį turėjo tendenciją ir didėti, ir mažėti. 2009-2010 metais įmonės ilgalaikių skolų koeficientas augo (tai sąlygojo ilgalaikių įsipareigojimų augimas), 2011 metais nežymiai sumažėjo, o 2012 metais smarkiai nukrito (tai sąlygojo ženkliai sumažėjusios ilgalaikės finansinės skolos) ir buvo žemesnis negu nagrinėjamo laikotarpio pradžioje. Tad galima drąsiai teigti, kad įmonės didžiausia dalis įsiskolinimų yra trumpalaikiai. Kadangi visu analizuojamu laikotarpiu koeficientas nebuvo didesnis negu 0,3, tad galima teigti, kad skolų negrąžinimo rizika yra pakankamai maža.

10 lentelė. UAB „Stateta“ ilgalaikio mokumo santykiniai rodikliai, bei jų dinamika 2009 -2012 metais

Rodiklis	2009	2010	2011	2012	2010 - 2009	2011 - 2010	2012 - 2011
Bendrasis skolos koeficientas	0.85	0.80	0.70	0.77	-0.05	-0.09	0.07
Ilgalaikių skolų koeficientas	0.15	0.26	0.25	0.07	0.11	-0.01	-0.18
Ilgalaikių skolų apdraustumo koeficientas	3.44	1.91	2.00	8.41	-1.53	0.09	6.41
Finansinis svertas	0.99	1.29	0.86	0.31	0.30	-0.43	-0.55
Pastovaus mokumo koeficientas	0.18	0.25	0.42	0.30	0.07	0.17	-0.12
Finansinės priklausomybės koeficientas	6.51	4.99	3.38	4.37	-1.52	-1.60	0.99
Nuosavybės rodiklis	0.15	0.20	0.30	0.23	0.05	0.10	-0.07

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis įmonės UAB „Stateta“ finansinėmis ataskaitomis.

Kadangi visu analizuojamu laikotarpiu ilgalaikių įsipareigojimų apdraustumo rodiklis nebuvo mažesnis už 1, tad galima teigti, kad ilgalaikiai įsipareigojimai buvo naudojami tik ilgalaikiam turtui įsigyti, įmonė gali vykdyti įsipareigojimų, kurie numatyti sutartyje, yra moki. 2012 metų tokį ženklų rodiklio padidėjimą sąlygojo ženklus ilgalaikių įsipareigojimų sumažėjimas.

Kadangi 2009 – 2011 metais finansinis svertas buvo didesnis negu 0,5, tad galima teigti, kad įmonė šiuo laikotarpiu buvo labai įsiskolinusi. Gerai tai, kad nuo 2010 metų šis rodiklis žemėjo ir 2012 metais buvo pasiektas normalus įsiskolinimas, padedantis išsaugoti skolinto ir nuosavo kapitalo pusiausvyrą, ir gauti tam tikrą pelną.

Pastovaus mokumo koeficientas visu analizuojamu laikotarpiu buvo žemesnis negu 0,5, tad galima teigti, kad įmonės būklė bloga yra aukštas nemokumo lygis ir didelė finansinė rizika.

2009 – 2011 metais finansinės priklausomybės koeficientas ženkliai mažėjo, t.y. kad mažėjo turto dalis tenkanti vienam litui nuosavų lėšų. Režiumuojant galima teigti, kad savininkams priklausantis turtas nėra pakankamai gerai apsaugotas, jis pagrinde suformuotas iš skolinto kapitalo.

Visu analizuojamu laikotarpiu nuosavybės rodiklis buvo mažas, kas reiškia santykinai labai didelį įmonės skolų lygį, riziką, kad įmonė taps praskolinta, nes visa likusi turo dalis finansuojama skolomis. Tačiau iš kitos pusės tokie ganėtinai maži nuosavybės rodikliai leidžia padidinti nuosavybės pelningumą.

Apibendrinant visus likvidumo rodiklius, galima teigti, kad trumpalaikio likvidumo rodiklių analizė ir ilgalaikio likvidumo rodiklių analizė rodo panašią situaciją ir abiem atvejais matoma, kad įmonei patys geriausi mokumo prasme buvo 2011 metai, o patys prasčiausi 2009 ir 2012 metai. Sprendžiant pagal visus tiek trumpalaikio, tiek ilgalaikio likvidumo rodiklius, įmonės mokumas nėra gerai užtikrintas ir kelia problemų, tačiau tai taip pat gali reikšti rizikingą įmonės plėtrą.

3.2.2. Pelno ir pelningumo rodiklių analizė

Pagrindiniai pelningumo santykiniai rodikliai, jų reikšmės bei jų dinamika per 2009 - 2012 metus pavaizduoti 11 lentelėje.

Per visą analizuojamą laikotarpį bendrasis pelningumo rodiklis tik mažėjo. 2009 – 2010 metais mažėjo 3,67 procentiniais punktais, o kitais likusiais laikotarpiais dvigubai lėčiau. Analizuojamo laikotarpio pradžioje įmonė iš vieno pardavimų lito uždirbo 13 centų (dirbo pakankamai efektyviai), o laikotarpio pabaigoje tik nepilnai 7 centus, t.y. dvigubai mažiau. Tai parodo, kad įmonė negauna gerų pagrindinės veiklos rezultatų, neturi racionalių konkurencijos ir marketingo strategijų, teisingos kainų politikos orientacijos, mažėja pardavimo apimčių augimo tempai, įmonės veikla tampa neefektyvi.

11 lentelė. UAB „Stateta“ pelningumo santykiniai rodikliai, bei jų dinamika 2009-2012 metais

Rodiklis	2009	2010	2011	2012	2010 - 2009	2011 - 2010	2012 - 2011
Bendrasis pelningumas	13.49%	9.82%	8.07%	6.89%	-3.67%	-1.75%	-1.17%
Grynasis pelningumas	0.39%	1.33%	2.18%	1.85%	0.94%	0.85%	-0.32%
Veiklos pelningumas	0.49%	1.75%	2.57%	2.00%	1.27%	0.82%	-0.57%
Turto pelningumas	1.39%	6.01%	10.47%	6.24%	4.62%	4.47%	-4.23%
Akcinio kapitalo pelningumas (Nuosavybės grąža)	24.27%	115.15%	211.40%	223.98%	90.88%	96.25%	12.58%
Nuosavo kapitalo pelningumas	9.01%	29.95%	35.44%	27.30%	20.94%	5.48%	-8.14%
Pastovaus kapitalo pelningumas	4.53%	13.07%	19.07%	20.81%	8.54%	6.00%	1.74%

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis įmonės UAB „Stateta“ finansinėmis ataskaitomis.

Visą analizuojamą laikotarpį grynojo pelningumo rodiklis buvo mažesnis negu 10 %, tad galima teigti, kad įmonės pelningumas yra problematiškas. 2009 – 2010 metais šis rodiklis ryškiai augo, kol pasiekė aukščiausią lygį 2,18 proc., tačiau 2012 metais jis vėl ėmė mažėti. Tad galima teigti, kad įmonė analizuojamo laikotarpio pradžioje turėjo laikinų sunkumų, o laikotarpio pabaigoje vėl susidūrė su naujais sunkumais, įmonei nelabai sekasi juos išspręsti ir stabilizuoti įmonę. Tai parodo, kad įmonė nedirba pakankamai efektyviai, todėl būtinos naujovės bei prekių ir paslaugų konkurencingumo didinimas.

Veiklos pelningumo rodiklis svyravo kitaip nei prieš tai nagrinėti pardavimų pelningumo rodikliai. 2009 – 2011 šis rodiklis vis lėčiau, bet augo nuo 0,49 iki 2,57, o 2012 metais pradėjo mažėti. Tačiau, analizuojant veiklos pelningumo rodiklį, reikia atsižvelgti ir į UAB „Stateta“ veiklos specifiką. Įmonė intensyviai vykdo veiklą nepriskiriamą prie pagrindinės veiklos, todėl bendrojo ir veiklos pelningumo rodikliai įmonės rezultatų gerai neatspindi, nes jie neįvertina visų įmonės pajamų. Todėl atsiranda tokia situacija, kad 2009 metais, kuomet veiklos pelningumas buvo pats mažiausias, bendrasis pelningumas buvo pats didžiausias, o veiklos pelningumui ėmus kilti, bendrasis pelningumas mažėjo.

2009 – 2011 metais turto pelningumo rodiklis augo apie 10 kartų, o 2012 metais sumažėjo beveik perpus, kadangi įmonė 2012 metais įsigijo nemažai turto. Didžiausias turto pelningumas buvo 2011 metais, kai vienam turto litui teko 10 centų grynojo pelno (t.y. pakankamai gerai). Turto pelningumui didelę įtaką daro grynojo pelningumo ir turto apyvartumo pokyčiai, didėjant grynajam pelningumui, turto pelningumas irgi didėja. Mažėjant grynajam pelningumui, o turto apyvartumui lėtėjant, turto pelningumas mažėja ir atvirkščiai greitėjant turto apyvartumui, gerėja įmonės finansinė būklė, tai pat didėja turto pelningumas.

2009 – 2011 metais nuosavo kapitalo pelningumo rodiklis augo apie 4 kartus, o 2012 metais sumažėjo. Šio rodiklio didžiausia reikšmė buvo 2011 metais 35,44 proc. kuomet vienam nuosavybės litui uždirbo 35 centus pelno (t.y. labai gerai). Nuosavo kapitalo pelningumo sumažėjimas 2012 metais iki 27,30 proc. rodo įmonėje investuoto kapitalo panaudojimo efektyvumo mažėjimą, tačiau jis vis dar yra pakankamai geras. Nuosavo kapitalo pelningumui didelę įtaką daro grynojo pelningumo, turto apyvartumo ir kapitalo struktūros pokyčiai.

Akcinio kapitalo pelningumas (nuosavybės grąža) didžiausia reikšmė buvo 2012 metais 223,98 proc. kuomet ji sudarė 2,24 Lt vienam akcijų litui ir kuomet grynasis pelnas buvo didžiausias 1 119 909 Lt. Šis rodiklis didėjo visu analizuojamu laikotarpiu, kaip ir grynasis pelnas.

Pastovaus kapitalo pelningumas (ROCE) didžiausia reikšmė buvo 2012 metais 20,81 proc. kuomet vienam pastovaus kapitalo litui uždirbo 21 centą pelno. Visu analizuojamu laikotarpiu šis rodiklis padidėjo apie 5 kartus, tai parodo, kad įmonėje didėja įmonės nuosavo kapitalo ir ilgalaikių skolų panaudojimo efektyvumas.

Apibendrinant pelningumo rodiklius, galima teigti, kad UAB „Stateta“ analizuojamu 2009 - 2012 metų laikotarpiu dirbo pakankamai pelningai, tačiau nepakankamai efektyviai, negauna gerų pagrindinės veiklos rezultatų, neturi racionalių konkurencijos ir marketingo strategijų, mažėja pardavimo apimčių augimo tempai, todėl būtinos naujovės bei prekių ir paslaugų konkurencingumo didinimas. Išanalizavus visus rodiklius galima teigti, kad įmonei patys sėkmingiausi metai buvo 2011, tai rodo aukščiausi grynojo pelningumo, veiklos pelningumo, turto pelningumo ir nuosavo kapitalo pelningumo rodikliai. Akcinio kapitalo pelningumo ir pastovaus pelningumo rodikliai rodo, kad geriausi metai buvo 2012, kadangi tais metais įmonė gavo didžiausią pelną. Bendrojo pelningumo didžiausias rodiklis buvo 2009 metais. Bendrojo pelningumo rodikliai skiriasi nuo veiklos pelningumo ir grynojo pelningumo rodiklių, nes įmonė intensyviai vykdo veiklą nepriskiriamą prie pagrindinės veiklos, todėl bendrojo ir veiklos pelningumo rodikliai įmonės rezultatų gerai neatspindi, kadangi jie neįvertina visų įmonės pajamų.

3.2.3. Veiklos efektyvumo ir turto apyvartumo rodiklių vertinimas

Pagrindiniai veiklos efektyvumo ir turto apyvartumo rodikliai, jų reikšmės bei jų dinamika per 2009 - 2012 metus pavaizduoti 12 lentelėje.

Parduotų prekių savikaina tenkanti vienam pardavimų litui visu analizuojamu laikotarpiu augo, kas parodo, kad įmonė iš pardavimų negauna didelio bendrojo pelno. Šis rodiklis beveik per visą nagrinėjamą laikotarpį buvo peržengęs nestabilumo 90 procentų ribą, jeigu taip bus ir toliau įmonei UAB „Stateta“ gali iškilti problemų dėl išlaidų apmokėjimo. Įmonę gelbsti tik pakankamai didelis gaunamas pelnas iš intensyviai vykdomos veiklos nepriskiriamos prie pagrindinės veiklos. Didžiausias rodiklio prieaugis buvo 2010 metais 3,67 proc., vėliau jis mažėjo perpus.

12 lentelė. UAB „Stateta“ veiklos efektyvumo ir turto apyvartumo santykiniai rodikliai, bei jų dinamika 2009-2012 metais

Rodiklis	2009	2010	2011	2012	2010 - 2009	2011 - 2010	2012 - 2011
Parduotų prekių savikaina vienam pardavimų litui rodiklis %	86.51%	90.18%	91.93%	93.11%	3.67%	1.75%	1.17%
Veiklos sąnaudų vienam pardavimų litui rodiklis %	13.43%	9.28%	6.84%	6.00%	-4.15%	-2.44%	-0.85%
Turto apyvartumo koeficientas	3.56	4.53	4.81	3.37	0.97	0.29	-1.44

12 lentelės tęsinys kitame puslapyje

12 lentelės tęsinys

Apyvartinio kapitalo apyvartumo koeficientas	-16.43	-126.84	117.99	-11.25	-110.41	244.83	-129.24
Trumpalaikio turto apyvartumo koeficientas	7.46	8.98	9.79	8.41	1.52	0.81	-1.38
Trumpalaikio turto apyvartumas dienomis	48.95	40.65	37.27	43.39	-8.30	-3.38	6.11
Ilgalaikio turto apyvartumo koeficientas	6.80	9.13	9.47	5.62	2.33	0.34	-3.85
Ilgalaikio turto apyvartumas dienomis	53.67	39.99	38.55	64.92	-13.68	-1.44	26.38
Atsargų apyvartumo koeficientas	37.17	42.58	51.13	35.66	5.41	8.55	-15.48
Atsargų apyvartumas dienomis	9.82	8.57	7.14	10.24	-1.25	-1.43	3.10
Debitorinio įsiskolinimo apyvartumo koeficientas	11.18	16.48	15.58	17.52	5.31	-0.90	1.94
Debitorinio įsiskolinimo apyvartumas dienomis	32.65	22.14	23.43	20.83	-10.51	1.28	-2.60
Kreditorinio įsiskolinimo apyvartumo koeficientas	8.67	10.81	14.67	8.62	2.13	3.86	-6.05
Kreditorinio įsiskolinimo apyvartumas dienomis	42.08	33.78	24.88	42.34	-8.30	-8.89	17.46

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis įmonės UAB „Stateta“ finansinėmis ataskaitomis.

Veiklos sąnaudų vienam pardavimui litui rodiklis visu analizuojamu laikotarpiu mažėjo dėl veiklos sąnaudų mažėjimo ir pardavimo pajamų didėjimo, kas įtakoja grynojo pelno didėjimą. Veiklos sąnaudų vienam pardavimui litui rodiklio didžiausias sumažėjimas buvo 2010 metais net 4,15 proc., vėliau mažėjo dvigubai lėčiau. Tačiau šis rodiklis neatspindi realios situacijos įmonėje, nes įmonė gauna gana dideles pajamas iš intensyviai vykdomos veiklos nepriskiriamos prie pagrindinės veiklos, kai tuo tarpu veiklos sąnaudos yra sudarytos iš visų su įmonės veikla ir valdymu susijusių išlaidų.

Turto apyvartumas koeficientas per 2009 – 2011 metus augo, o per 2012 metus mažėjo ir pasiekė truputį mažesnę negu 2009 metų lygį, t.y. 3,37, tačiau galima teigti, jog visu analizuojamu

laikotarpiu įmonė savo turimą turtą naudojo gana efektyviai. Kadangi UAB „Stateta“ užsiima ir gamybine veikla, tad galima teigti jog šis rodiklis yra pakankamai geras, nors jeigu ateityje jis ir toliau mažės teks įmonei arba didinti pardavimus, arba parduoti dalį turto. Tačiau kaip jau ir buvo minėta anksčiau įmonė gauna gana dideles pajamas iš intensyviai vykdomos veiklos nepriskiriamos prie pagrindinės veiklos, todėl šis rodiklis nėra pakankamai tikslus.

Apyvartinio kapitalo apyvartumas Kaip matome 2009, 2010 ir 2012 metais šis koeficientas buvo neigiamas, kas gali reikšti potencialų apyvartinio kapitalo poreikį. Šio koeficiento dinamika nėra pastovi, 2010 ir 2012 metais jis mažėjo, 2011 didėjo.

Trumpalaikio turto apyvartumo koeficientas, kaip ir viso turto apyvartumo koeficientas, per 2009 – 2011 metus augo, o per 2012 metus mažėjo. Didžiausias trumpalaikio turto apyvartumas per visą analizuojamą laikotarpį buvo 2011 metais ir siekė 9,79, t.y. tiek pajamų teko kiekvienam trumpalaikio turto litui. Remiantis šiais koeficientais galima teigti, kad trumpalaikis turtas naudojamas efektyviai, jis pakankamai intensyviai cirkuliavo.

Trumpalaikio turto apyvartumas dienomis per 2009 – 2011 metus mažėjo, o per 2012 metus augo. Didžiausias trumpalaikio turto apyvartumas dienomis per visą analizuojamą laikotarpį buvo 2009 metais ir siekė 48,95 tai reiškia, kad trumpalaikis turtas apyvartą padarydavo per 48,95 dienas. Mažiausias trumpalaikio turto apyvartumas dienomis per visą analizuojamą laikotarpį buvo 2011 metais ir siekė 37,27 dienų. Remiantis šiais duomenimis galima teigti, kad trumpalaikio turto apyvartumas įmonėje buvo gana geras, įmonės veikla efektyvi, nebuvo įšaldoma daug įmonės lėšų ilgam laikotarpiui trumpalaikio turto pavidalu.

Ilgalaikio turto apyvartumas koeficientas, kaip ir viso turto bei trumpalaikio turto apyvartumo koeficientai, per 2009 – 2011 metus augo, o per 2012 metus mažėjo. Remiantis balanso duomenis pastebėtina, kad ilgalaikio turto apyvartumo mažėjimą 2012 metais lėmė gana greitas ilgalaikio turto apimties padidėjimas bei labai nepakankamai spartus pardavimų augimas. Didžiausias ilgalaikio turto apyvartumas per visą analizuojamą laikotarpį buvo 2011 metais ir siekė 9,47, t.y. tiek pajamų teko kiekvienam ilgalaikio turto litui. Remiantis šiais koeficientais galima teigti, kad ilgalaikis turtas pakankamai intensyviai cirkuliavo.

Ilgalaikio turto apyvartumas dienomis per 2009 – 2011 metus ženkliai sumažėjo, o per 2012 metus ryškiai paaugo. Didžiausias ilgalaikio turto apyvartumas dienomis per visą analizuojamą laikotarpį buvo 2012 metais ir siekė 64,92 tai reiškia, kad ilgalaikis turtas apyvartą padarydavo per 64,92 dienas. Mažiausias ilgalaikio kaip ir trumpalaikio turto apyvartumas dienomis per visą analizuojamą laikotarpį buvo 2011 metais ir siekė 38,55 dienų. Remiantis šiais duomenimis galima teigti, kad ilgalaikio turto apyvartumas įmonėje buvo gana geras, įmonės veikla pakankamai efektyvi.

Atsargų apyvartumas koeficientas, kaip ir turto apyvartumo koeficientas, per 2009 – 2011 metus augo, o per 2012 metus mažėjo iki žemesnio negu 2009 metų lygio, t.y. 35,66. Didžiausias atsargų apyvartumo koeficientas per visą analizuojamą laikotarpį buvo 2011 metais ir siekė 51,13 tai reiškia, kad atsargos per metus buvo atnaujintos 51,13 kartų. Toks rodiklio dydis yra pakankamas, kad nepakenkti pardavimų kokybei ir rodo vidutinį įmonės apsirūpinimą atsargomis.

Atsargų apyvartumas dienomis per 2009 – 2011 metus mažėjo, o per 2012 metus augo. Didžiausias atsargų apyvartumas dienomis per visą analizuojamą laikotarpį buvo 2012 metais ir siekė 10,24 dienų, tai reiškia, kad atsargos apyvartą padarydavo (buvo atnaujintos) per 10,24 dienas. Mažiausias atsargų apyvartumas dienomis per visą analizuojamą laikotarpį buvo 2011 metais ir siekė 7,14 dienų. Remiantis šiais duomenimis galima teigti, kad atsargų apyvartumas įmonėje buvo gana geras, įmonės veikla efektyvi, nebuvo išaldomos prekės ilgam laikotarpiui, prekės buvo paklausios.

Debitorinio įsiskolinimo apyvartumas koeficientas per 2010 ir 2012 metus augo, o per 2011 metus mažėjo. Šio koeficiento pokyčius įtakojo debitorinių įsiskolinimų dinamika. Didžiausias debitorinio įsiskolinimo apyvartumo koeficientas per visą analizuojamą laikotarpį buvo 2012 metais ir siekė 17,52 tai reiškia, kad klientai savo įsiskolinimus padengdavo 17,52 kartą per metus. Toks rodiklio dydis yra pakankamas, nes klientai savo įsiskolinimus maždaug padengdavo kas 1,46 mėnesio.

Debitorinio įsiskolinimo apyvartumas dienomis per 2010 ir 2012 metus mažėjo, o per 2011 metus augo. Didžiausias debitorinio įsiskolinimo apyvartumas dienomis per visą analizuojamą laikotarpį buvo 2009 metais ir siekė 32,65 dienų, tai reiškia, kad debitoriniai įsiskolinimai apyvartą padarydavo per 32,65 dienas. Mažiausias debitorinio įsiskolinimo apyvartumas dienomis per visą analizuojamą laikotarpį buvo 2012 metais ir siekė 20,83 dienų. Remiantis šiais duomenimis galima teigti, kad debitorinio įsiskolinimo apyvartumas įmonėje buvo gana geras, klientai savo įsiskolinimus dažniausiai padengdavo per mėnesį.

Kreditorinio įsiskolinimo apyvartumas koeficientas per 2009 – 2011 metus augo, o per 2012 metus mažėjo. Šio koeficiento sumažėjimą įtakojo žymiai padidėję įsiskolinimai tiekėjams. Didžiausias kreditorinio įsiskolinimo apyvartumo koeficientas per visą analizuojamą laikotarpį buvo 2011 metais ir siekė 14,67 tai reiškia, kad įmonė savo įsiskolinimus padengdavo 14,67 kartų per metus. Toks rodiklio dydis yra pakankamas ir nepakenkia santykiams su tiekėjais, nes įmonė savo įsiskolinimus maždaug padengdavo kas 1,22 mėnesio, t.y. dažniau, negu įmonei savo įsiskolinimus padengdavo klientai.

Kreditorinio įsiskolinimo apyvartumas dienomis per 2009 – 2011 metus ryškiai sumažėjo, o per 2012 metus ženkliai paaugo ir beveik sugrįžo į 2009 metų lygį. Didžiausias kreditorinio įsiskolinimo apyvartumas dienomis per visą analizuojamą laikotarpį buvo 2012 metais ir siekė

42,34 dienų, tai reiškia, kad kreditoriniai įsiskolinimai apyvartą padarydavo per 42,34 dienų. Mažiausias kreditorinio įsiskolinimo apyvartumas dienomis per visą analizuojamą laikotarpį buvo 2011 metais ir siekė 24,88 dienų. Remiantis šiais duomenimis galima teigti, kad kreditorinio įsiskolinimo apyvartumas įmonėje buvo gana geras, įmonė savo įsiskolinimus dažniausiai padengdavo per mėnesį taip palaikydama puikius santykius su tiekėjais ir vykdydama pasirašytų sutarčių atsiskaitymo įsipareigojimus. Šis rodiklis kardinaliai skiriasi nuo likvidumo rodiklių todėl, kad įmonė daugiausia įsiskolinusi yra kredito įstaigoms, bei akcininkui.

Apibendrinant veiklos efektyvumo ir turto apyvartumo rodiklius, galima teigti, kad UAB „Stateta“ analizuojamu 2009 - 2012 metų laikotarpiu dirbo pakankamai efektyviai. Parduotų prekių savikainos vienam pardavimų litui rodiklis beveik per visą nagrinėjamą laikotarpį buvo peržengęs pavojingą laikomą 90 procentų ribą, jeigu taip bus ir toliau įmonei UAB „Stateta“ gali iškilti problemų dėl išlaidų apmokėjimo, įmonę gelbsti tik pakankamai didelis gaunamas pelnas iš intensyviai vykdomos veiklos nepriskiriamos prie pagrindinės veiklos. Veiklos sąnaudų vienam pardavimų litui rodiklis neatspindi realios situacijos įmonėje, nes įmonė gauna gana dideles pajamas iš intensyviai vykdomos veiklos nepriskiriamos prie pagrindinės veiklos, kai tuo tarpu veiklos sąnaudos yra sudarytos iš visų su įmonės veikla ir valdymu susijusio išlaidų. Turto apyvartumo rodikliai buvo gana geri, visas turtas pakankamai intensyviai cirkuliavo nebuvo įšaldoma daug įmonės lėšų turto pavidalu, tačiau jeigu ateityje šis rodiklis ir toliau mažės teks įmonei arba didinti pardavimus, arba parduoti dalį turto. Atsargų apyvartumo rodiklis buvo pakankamas, kad nepakenkti pardavimų kokybei ir rodo vidutinį įmonės apsirūpinimą atsargomis, prekės buvo paklausios ir nebuvo įšaldomos ilgam laikotarpiui. Debitorinio įsiskolinimo apyvartumo rodiklis buvo pakankamas, nes klientai savo įsiskolinimus maždaug padengdavo kas 1,46 mėnesio. Kreditorinio įsiskolinimo apyvartumo rodiklis taip pat buvo pakankamas ir nepakenkė santykiams su tiekėjais, nes įmonė savo įsiskolinimus maždaug padengdavo kas 1,22 mėnesio, t.y. dažniau, negu įmonei savo įsiskolinimus padengdavo klientai.

3.3. UAB „STATETA” VEIKLOS POTENCIALO KOMPLEKSINIS ĮVERTINIMAS

13 lentelėje pateikta UAB „Stateta” kompleksiniam tyrimui naudotų rodiklių suvestinė. Įmonės daliniai kriterijai, kurie pasirinkti analizei ekspertų anoniminės apklausos metodu yra: mokumo (Pb), veiklos pelningumo (Pp) ir veiklos efektyvumo (Pe) rodikliai. Jų pirminės reikšmės apskaičiuotos anksčiau tiriamajame darbe atliekant finansinių santykių rodiklių vertinimą.

13 lentelė. Dalinių kriterijų ir esminių pirminių rodiklių bei jų vidurkių reikšmės

Daliniai kriterijai	Esminiai pirminiai rodikliai	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2012 m.	Vidurkis	Reikšmingumo koeficientas
Veiklos pelningumas	Bendrasis pelningumas	13.49	9.82	8.07	6.89	9.57	0.1
	Grynasis pelningumas	0.39	1.33	2.18	1.85	1.44	0.3
	Veiklos pelningumas	0.49	1.75	2.57	2.00	1.70	0.2
	Turto pelningumas (ROA)	1.39	6.01	10.47	6.24	6.03	0.2
	Nuosavo kapitalo pelningumas (ROE)	9.01	29.95	35.44	27.30	25.43	0.2
	Suma	24.77	48.86	58.73	44.28	44.16	1
Mokumo rodikliai	Bendrasis likvidumo koeficientas	0.69	0.93	1.09	0.57	0.82	0.3
	Skubaus likvidumo koeficientas	0.57	0.76	0.9	0.45	0.67	0.3
	Pardavimų apmokėjimo koeficientas	-0.09	-0.04	-0.02	-0.12	-0.07	0.4
	Suma	1.17	1.65	1.97	0.9	1.42	1
Veiklos efektyvumo rodikliai	Pagrindinės veiklos išlaidų rodiklis	13.43	9.28	6.84	6.00	8.89	0.2
	Turto apyvartumo koeficientas	3.56	4.53	4.81	3.37	4.07	0.3
	Trumpalaikio turto apyvartumas koeficientas	7.46	8.98	9.79	8.41	8.66	0.2
	Ilgalaikio turto apyvartumas koeficientas	6.8	9.13	9.47	5.62	7.76	0.2
	Atsargų apyvartumas koeficientas	37.17	42.58	51.13	35.66	41.64	0.1
	Suma	68.42	74.50	82.04	59.06	71.01	1

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis įmonės UAB „Stateta“ finansinėmis ataskaitomis.

Atsižvelgiant į tai, kad įmonės UAB „Stateta“ finansiniai rodikliai per analizuojamą 2009 – 2012 metų laikotarpį dinamiškai kito, todėl norint atlikti ir apibendrintą kompleksinį tyrimą buvo apskaičiuota ir jų vidutinė reikšmė. Norint suvienodinti tiek santykinės, tiek absoliutines reikšmes įgijusius rodiklius jų reikšmės buvo normalizuotos naudojantis 1 formule. Tada, remiantis ekspertiniu vertinimu kiekvienam atrinktam esminiam pirminiam rodikliui pagal dalinių kriterijų grupes buvo nustatyti reikšmingumo koeficientai. Atlikus minėtus veiksmus buvo pritaikytas bendras kompleksinės analizės modelis pagal 2 formulę. Gauti rezultatai pavaizduoti 14 lentelėje.

14 lentelė. UAB „Stateta“ kompleksinės analizės apskaičiuotos indeksų reikšmės

Modelis	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2012 m.	Vidurkis
Veiklos pelningumo indeksas	0,147	0,183	0,190	0,189	0,182
Finansinės būklės indeksas	0,292	0,298	0,299	0,287	0,295
Finansinio valdymo efektyvumo indeksas	0,151	0,149	0,144	0,145	0,147

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis įmonės UAB „Stateta“ finansinėmis ataskaitomis.

Apskaičiavus kompleksinės analizės indeksų reikšmes skaičiuojamos veiklos finansinio efektyvumo indeksų reikšmės. Kaip ir anksčiau, ekspertiniu vertinimu buvo nustatyti šie

reikšmingumo parametrai: $hf_1 = 0,4$; $hf_2 = 0,3$; $hf_3 = 0,3$. Panaudojus 3 formulę gaunami rezultatai pavaizduoti 15 lentelėje.

15 lentelė. UAB „Stateta“ kompleksinės analizės apskaičiuotos veiklos finansinio efektyvumo indekso reikšmės

Modelis	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2012 m.	Vidurkis
Veiklos finansinio efektyvumo indeksas	0,1917	0,2073	0,2089	0,2052	0,2054

Šaltinis: sudaryta autorės.

Taigi apskaičiavus UAB „Stateta“ veiklos finansinio efektyvumo indeksą akivaizdu, kad įmonė visu analizuojamu laikotarpiu dirbo neefektyviai. Tai tik patvirtina rezultatus gautus atlikus įmonės finansinių ataskaitų straipsnių apimties dinamikos ir straipsnių struktūros bei finansinių santykinų rodiklių vertinimą, kurio metu paaiškėjo, kad analizuojamoji įmonė turi mokumo, veiklos pelningumo, bei efektyvumo problemų. Įvertinus įmonę naudojantis kompleksinės analizės metodu, galima teigti, kad įmonės veiklos finansinio efektyvumo indeksas 2009 – 2011 metais nežymiai, tačiau didėjo, o 2012 metais dėl įmonės pradėtų vykdyti didelių investicinių projektų vėl nežymiai sumažėjo. Visu analizuojamu laikotarpiu įmonės veiklos finansinio efektyvumo indeksas buvo labai žemas, o tai signalizuoja apie finansines bei valdymo problemas įmonės viduje, įmonės turto pagrindas suformuotas iš skolinto kapitalo, įmonės finansinė rizika yra labai didelė, tačiau taip pat galima teigti, kad įmonė vykdo rizikingą veiklos plėtrą, gauna nemažą pelną, kas gali lemti gerėjančius ateities rodiklius. Remiantis daugiakriteriniu UAB „Stateta“ veiklos efektyvumo vertinimu nustatyta, kad efektyviausiai veiklą nagrinėjamu laikotarpiu įmonė vykdė 2011 metais.

3.4. UAB „STATETA“ BANKROTO DIAGNOZAVIMAS

Bankroto diagnozavimui naudosime pakankamai populiarius šešis įprastus metodus ir vieną naują, neįprastą metodą. Jų reikšmės apskaičiuojamos remiantis 4-10 formulėmis bei 7 ir 8 lentelėmis pateikiamos 16 lentelėje.

Tyrimas parodė, kad logistinės regresijos Zavgren ir Chesser modelių rezultatai dažnai nesutapo nei su tiesinės analizės Altman “Z”, R.Liss, G.Springate, Taffler ir Tisshaw modelių rezultatais, nei su agreguoto mokumo indekso rezultatais ir neatitiko realios finansinės įmonių būklės, todėl, galima teigti, kad UAB „Stateta“ bankrotui prognozuoti diskriminantinės analizės grupei priklausantys modeliai ir agreguoto mokumo indeksas yra tinkamesni ir patikimesni nei logistinės regresijos grupei priklausantys modeliai.

16 lentelė. UAB „Stateta“ bankroto diagnozavimo metodų reikšmių palyginimas

Metodas	Nemokumo rizikos tikimybė			
	2009 metai	2010 metai	2011 metai	2012 metai
Altman „Z“	3,53 Maža	4,88 Maža	5,47 Maža	3,53 Maža
R. Lis	0,031 Vidutinė	0,042 Maža	0,045 Maža	0,006 Didelė
G. Springate	1,269 Maža	2,115 Maža	2,530 Maža	1,310 Maža
Taffler ir Tisshaw	0,11 Didelė	0,21 Vidutinė	0,30 Maža	0,06 Didelė
Zavgren	99% Didelė	90% Didelė	52% Vidutinė	100% Didelė
Chesser	97% Didelė	67% Didelė	71% Didelė	81% Didelė
Agreguotas mokumo indeksas	29 Vidutinė	28 Vidutinė	26 Maža	30 Vidutinė

Šaltinis: sudaryta autorės

Remiantis tiesinės analizės Altman “Z”, R.Liss, G.Springate, Taffler ir Tisshaw modelių rezultatais bei agreguoto mokumo indekso rezultatais galima teigti, kad geriausia finansinė padėtis įmonėje UAB „Stateta“ buvo 2011 metais, nei vienas modelis nerodė gresiančio bankroto, tai patvirtina ir kiti prieš tai atlikti tyrimai.

Kadangi kaip jau buvo minėta įmonė gauna pakankamai daug pajamų iš nepagrindinės veiklos, todėl Altman “Z”, R.Liss, G.Springate modelių bei agreguoto mokumo indekso paskaičiuoti rodikliai nėra visiškai tikslūs, nes jie vertina tik iš pagrindinės veiklos gautas pajamas. Tad galime teigti, jog tinkamiausiai įmonės UAB „Stateta“ mokumo būklę atspindi tiesinės analizės Taffler ir Tisshaw modelis. Kaip jau buvo minėta norint kuo objektyviau įvertinti įmonės finansinę būklę, veiklos rezultatus ir prognozuoti jos veiklos tęstinumo tikimybę tiksliausia būtų naudoti keletą modelių, nes kiekvienas modelis pasižymi unikalios informacija, kuri padeda atskleisti įmonės bankroto tikimybę, tad vien Taffler ir Tisshaw modelio rezultatais pasitikėti visiškai negalime.

Tyrimas taip pat parodė, kad siūlomas indeksas analizuojant įmonės mokumą veikia pakankamai efektyviai ir gana tiksliai nustato bankroto riziką, bei nereikalauja sunkių skaičiavimų, todėl jis puikiai gali būti taikomas praktikoje.

3.5. UAB „STATETA” MAKROAPLINKOS VERTINIMAS

Siekiant įvertinti įmonės UAB „Stateta” veiklą, svarbu ištirti makroaplinką, kurioje ji veikia. Norint patikimai, objektyviai ir tiksliai įvertinti įmonės UAB „Stateta” makroaplinką, buvo atliktas daugiakriterinis kiekybinis makroaplinkos tyrimas skirtas įvertinti politinės, įstatyminės (teisinės),

ekonominės, technologinės ir socialinės makroaplinkos komponentams ir juos nulemiantiems veiksniams. Tyrimo metu apklausti šeši ekspertai, kurie 100 balų sistemoje įvertino veiksnius pagal tai, kaip palankiai ar nepalankiai pastarieji veikia įmonės rinkovados sprendimus.

Remiantis šešių ekspertų (2 asmenys dirbantys degalų, 2 statybinių medžiagų ir 2 telekomunikacijų sektoriuose) anonimine apklausa buvo identifikuoti politinės, įstatyminės (teisinės), socialinės, ekonominės ir technologinės aplinkos veiksniai. Šios aplinkos buvo išskirtos ekspertų nuomone, kaip darančios didžiausią įtaką įmonės veiklai. Identifikuoti veiksniai, jų kiekybinio ir kokybinio ekspertinio vertinimo rezultatai, taip pat jų įtaka atitinkamam makroaplinkos komponentui, pateikti 17 lentelėje.

Siekiant nustatyti ekspertų individualių nuomonių suderinamumą ir vertinimo patikimumą, kiekvienai identifikuotų veiksnių grupei apskaičiuotas konkordancijos koeficientas W remiantis 11 formule. Gautos konkordancijos koeficiento reikšmės rodo pakankamą nuomonių suderinamumą ($W = 0,70-0,82$).

17 lentelė. UAB „Stateta“ makroaplinkos veiksnių identifikavimo, jų reikšmių ir įtakos reikšmingumo vertinimo rezultatai

Makroaplinkos komponentai ir juos nulemiantys esminiai veiksniai	Sąlyginis žymėjimas	Vertinimas balais						Veiksnių vertinimo vidurkis	Reikšmingumo koeficientas
		1 (D)	2 (D)	3 (S)	4 (S)	5 (T)	6 (T)		
Politinė aplinka (P):									
Priklausymas ES	P_1	80	85	75	80	85	80	80.83	$a_1 = 0,35$
Sienų kirtimo sąlygos	P_2	30	40	70	80	95	85	66.67	$a_2 = 0,3$
Politiniai įvykiai	P_3	50	65	80	85	80	80	73.33	$a_3 = 0,35$
Įstatyminė (teisinė) aplinka (I):									
Teisės aktai reguliuojantys santykius su klientais, partneriais ir konkurentais	I_1	60	60	55	65	50	60	58.33	$a_1 = 0,3$
Teisės aktai reguliuojantys atskiras rinkodaros sritis	I_2	45	85	85	50	75	60	66.67	$a_2 = 0,3$
Teisės aktai reguliuojantys įmonių steigimą, jų vidaus veiklą ir likvidavimą	I_3	50	40	50	55	60	40	49.17	$a_3 = 0,2$
Įvairių institucijų, organizacijų veikla	I_4	30	20	25	45	35	25	30.00	$a_4 = 0,1$
Valdininkų veikla, jų interesai ir savybės	I_5	25	35	20	40	50	25	32.50	$a_5 = 0,1$

17 lentelės tęsinys kitame puslapyje

17 lentelės tęsinys

Socialinė aplinka (S):									
Migraciniai procesai	S ₁	30	25	20	25	30	35	27.50	a ₁ = 0,2
Kvalifikuotų darbuotojų stygius	S ₂	20	15	20	25	20	10	18.33	a ₂ = 0,25
Tradicijos, subkultūrų įtaka	S ₃	40	55	60	70	20	40	47.50	a ₃ = 0,2
Suvokimas, mąstymas	S ₄	60	55	40	80	55	65	59.17	a ₄ = 0,15
Gamtosaugos problemos	S ₅	20	15	80	75	80	85	59.17	a ₅ = 0,1
Švietimas	S ₆	80	75	90	80	95	90	85.00	a ₆ = 0,1
Ekonominė aplinka (E):									
Mokesčių dydis, kaita	E ₁	20	15	20	30	40	45	28.33	a ₁ = 0,15
BVP augimas	E ₂	85	90	80	80	85	80	83.33	a ₂ = 0,2
Nedarbo lygis	E ₃	50	60	40	35	50	10	40.83	a ₃ = 0,15
Minimalaus darbo užmokesčio augimas	E ₄	75	80	70	60	55	60	66.67	a ₄ = 0,1
Prekių kainų lygis, infliacija	E ₅	40	45	40	55	60	35	45.83	a ₅ = 0,15
Taupymo lygis	E ₆	55	60	55	55	40	55	53.33	a ₆ = 0,1
Palūkanų normos	E ₇	60	45	70	40	80	55	58.33	a ₇ = 0,05
Valiutų kursų svyravimai	E ₈	35	55	50	50	70	55	52.50	a ₈ = 0,05
Gamybos veiksnių kainos	E ₉	75	80	40	35	75	65	61.67	a ₉ = 0,05
Technologinė aplinka (T):									
Inovacijų taikymas	T ₁	80	75	55	75	65	80	71.67	a ₁ = 0,5
Technikos atnaujinimas	T ₂	80	75	75	80	50	75	72.50	a ₂ = 0,5

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis apklausos rezultatais.

Atlikus ekspertinį vertinimą ir identifikaciją buvo gauti veiksnių kompleksai, kurie nulemia kiekvieną makroaplinkos komponentą. Šie veiksnių kompleksai bus tolesnio įmonės UAB „Stateta“ makroaplinkos vertinimo pagrindas. Remiantis šiais kompleksais kiekvienam konkrečiam makroaplinkos komponentui yra sudaroma vertinimo lygtis, ko pasekoje turime adaptuotą, koreliatyvų modelį. Remiantis 12 – 16 formulėmis gauname apibendrintus rezultatus, kurie yra pateikiami 18 lentelėje.

18 lentelė. Pirminių veiksnių įtakos vertinimas (komponentų indeksų nustatymo) pagal identifikuotų veiksnių pirminius rezultatus

Makroaplinkos komponentai	Įvertinimas balais pagal pirminių veiksnių derinius						Bendras vertinimas
	1 (D)	2 (D)	3 (S)	4 (S)	5 (T)	6 (T)	
Politinė aplinka (P)	54.50	64.50	75.25	81.75	86.25	81.50	73.96
Įstatyminė (teisinė) aplinka (Į)	47.00	57.00	56.50	54.00	58.00	49.00	53.58
Socialinė aplinka (S)	38.00	37.00	44.00	52.75	40.75	44.75	42.88
Ekonominė aplinka (E)	55.00	59.00	51.50	51.75	60.25	49.75	54.54
Technologinė aplinka (T)	80.00	75.00	65.00	77.50	57.50	77.50	72.08

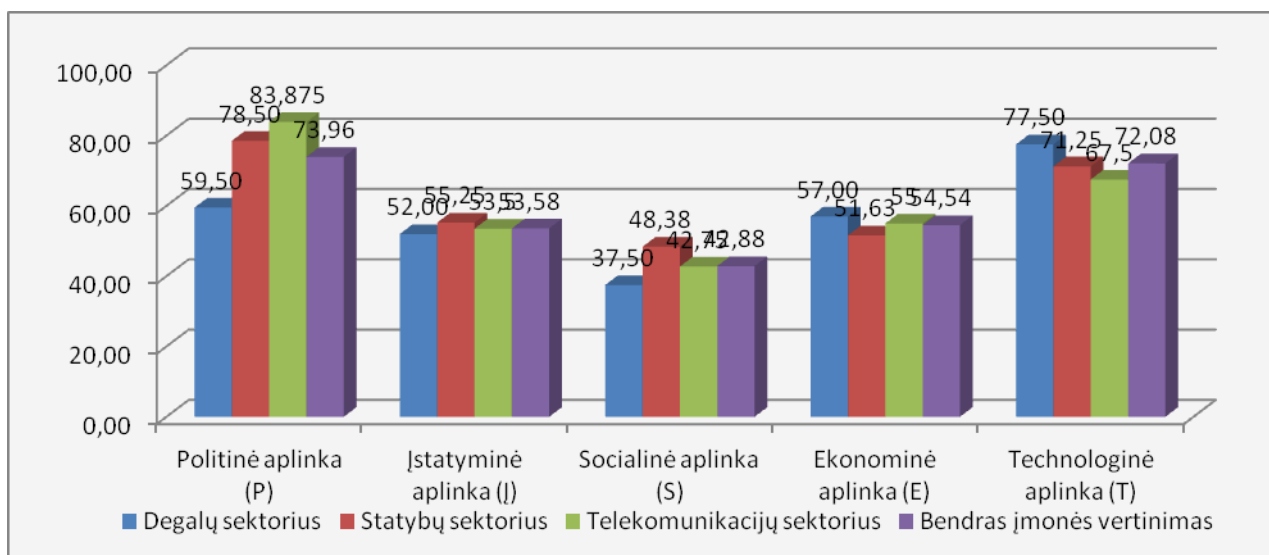
Šaltinis: sudaryta autorės remiantis apklausos rezultatais.

Galima daryti išvadą, kad iš nagrinėtų makroaplinkų komponentų palankiausią įtaką įmonei turi politinės aplinkos veiksniai (73,96 balo), o nepalankiausią įtaką turi socialinės aplinkos veiksniai (42,88 balo), tarp jų yra net 31,08 balų skirtumas.

Iš veiksnių kaip palankiausiai vertinamas išsiskiria socialinės aplinkos veiksnys – švietimas (85 balai), kuris strateginiu požiūriu nepaprastai svarbus jau vien todėl, kad beveik visų įmonių veiklos sėkmę lemia bendras gyventojų išsilavinimas. Išsilavinę žmonės dėmesingesni, jie gali daugiau pinigų skirti ne tik pirmo būtinumo, bet ir prabangos prekėms. Įmonė turi nuolat tobulėti, savo klientams siūlyti naujoves, lanksčiai reaguoti į rinkos ir technologijų pokyčius. Be to, išplėta švietimo sistema garantuoja įmonėms galimybes apsirūpinti aukštos kvalifikacijos specialistais.

Labiausiai nepalankią įtaką darantys buvo išskirti socialinės aplinkos veiksniai kvalifikuotų darbuotojų stygius (18,33 balų) ir migraciniai procesai (27,50 balų). Šie veiksniai vienas su kitu yra glaudžiai susiję – aktyvesnė vietos gyventojų migracija sąlygoja kvalifikuotų darbuotojų stygių.

1 pav. Makroaplinkos komponentų įtaka veiklos sektoriams

Šaltinis: Sudaryta autorės remiantis tyrimo rezultatais.

Kadangi buvo apklausti šeši įvairių sektorių atstovai, tad iš 1 paveikslo galime matyti, kad politinė aplinka palankiausia telekomunikacijų sektoriui, nepalankiausia degalų, įstatyminės, socialinės, technologinės bei ekonominės aplinkos palankumas visiems veiklos sektoriams yra panašus, tik degalų sektoriui socialinė aplinka nepalankiausia, o technologinė palankiausia.

Remiantis 19 formule bei ekspertiniu būdu nustatytais tokios tiesioginės įtakos reikšmingumo koeficientų reikšmės: $k_p = 0,2$, $k_i = 0,1$, $k_s = 0,3$, $k_e = 0,3$, $k_t = 0,1$ ($W = 0,69$) gaunama, kad $M = 56,58$, t.y. makroaplinkos komponentai daro vidutiniškai palankią įtaką įmonės veiklos efektyvumui. Tačiau kaip jau buvo minėta norint kuo objektyviau įvertinti makroaplinkos daromą įtaką įmonės veiklai, padėti vadovams kuo daugiau sumažinti nepalankių aplinkos pokyčių

poveikį, kuo efektyviau panaudoti naujai atskleistas galimybes konkurenciniam pranašumui pasiekti, kuo geriau pritaikyti savo įmonės veiklą prie besikeičiančių verslo sąlygų tiksliausia būtų analizuojamų veiksnių vertinimui naudoti keletą metodų ir platesnį tiriamųjų nuomonių ratą. Tokio vertinimo privalumas yra tai, kad vertinimas būna išsamesnis ir tikslesnis.

Analizė parodė, kad tiek politiniai, tiek ekonominiai, tiek socialiniai ir kultūriniai, tiek technologiniai veiksniai yra labai svarbūs įmonės UAB „Stateta“ veiklai. Svarbu tai, kad šie makroaplinkos veiksniai neveikia kiekvienas atskirai, jie visi tarpusavyje sąveikauja ir sąlygoja vienas kito pokyčių kryptis. Todėl neužtenka tirti tik kurio nors vieno veiksnio poveikį įmonės UAB „Stateta“ veiklai, būtina analizuoti ir prognozuoti visus veiksnius kaip sistemą. Tik tada formuojama įmonės politika bus reali ir užtikrins ilgalaikį įmonės vidaus atitikimą išorinei aplinkai.

Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad jei nauji reikšmingi faktoriai bus surasti ar įvyks bent mažiausių pokyčių makroaplinkos komponentuose būtina pervertinti makroaplinkos įtaką įmonės veiklai. Tik tada vadovai galės tiksliai apsvarstyti įmonės galimybes ir grėsmes.

4. UAB „STATETA” PERSPEKTYVŲ PROGNOZAVIMAS

4.1. ĮMONĖS KORELIACINĖ – REGRESINĖ ANALIZĖ

Siekiant nustatyti išorinių veiksnių (tokių kaip Lietuvos bendrasis vidaus produktas, infliacija, vidutinis Lietuvos darbuotojų mėnesinis neto darbo užmokestis ir nedarbo lygis) pokyčių įtaką įmonės UAB „Stateta“ pardavimo pajamoms ateityje, pasitelkiami prognozavimo metodai. 19 lentelėje pateikti pasirinkti kintamieji bei jų reikšmių pokyčiai 2010 – 2012 metais, kuriais remiantis bus atliekamas koreliacijos koeficientų suradimas bei vertinimas, regresinės lygties sudarymas bei perspektyvų prognozavimas.

19 lentelė. UAB „Stateta“ pardavimo pajamų, Lietuvos bendro vidaus produkto, infliacijos lygio, vidutinio Lietuvos darbuotojų mėnesinio neto darbo užmokesčio ir nedarbo lygio dinaminiai pokyčiai 2010 – 2012 m.

	Pardavimo pajamos (Y)	BVP (X₁)	Infliacija (X₂)	Vidutinis neto DU (X₃)	Nedarbo lygis (X₄)
2010	4338.79	95323.00	3.8	1552.4	17.8
2011	4858.58	106370.00	3.4	1594.6	15.3
2012	6047.43	113189.00	2.8	1661.1	13.2

Šaltinis: sudaryta autorės.

Norint sužinoti vieno kintamojo priklausomybės nuo kito kintamojo stiprumo laipsnį, šiuo atveju įvertinti ar yra ryšys tarp įmonės pardavimo pajamų ir X_1 , X_2 , X_3 , bei X_4 veiksnių ir apskaičiuoti priklausomybės laipsnį, atliekama koreliacinė analizė, kurios metu koreliacijos koeficiento r pagalba išmatuojamas ryšio tarp kintamųjų stiprumo laipsnis. Remiantis 20 formule apskaičiuojami koreliacijos koeficientai. Gautos reikšmės pateiktos 20 lentelėje.

20 lentelė. Apskaičiuoti koreliacijos koeficientai

	BVP (r₁)	Infliacija (r₂)	Vidutinis neto DU (r₃)	Nedarbo lygis (r₄)
Koreliacijos koeficientas	0.937	-0.994	0.996	-0.963

Šaltinis: sudaryta autorės.

Kaip matyti, tarp pardavimų pajamų ir Lietuvos bendro vidaus produkto bei tarp pardavimų pajamų ir vidutinio Lietuvos gyventojų darbo užmokesčio egzistuoja labai stipri teigiama tiesinė priklausomybė, didėjant BVP ir vidutiniam Lietuvos gyventojų darbo užmokesčiui auga ir UAB

„Stateta“ pardavimų pajamos. Tarp pardavimų pajamų ir infliacijos bei tarp pardavimų pajamų ir nedarbo lygio egzistuoja labai stipri neigiama tiesinė priklausomybė, mažėjant infliacijai ir nedarbo lygiui auga ir UAB „Stateta“ pardavimų pajamos.

Koreliacijos koeficiento r reikšmingumui įvertinti naudojamas Stjudento kriterijus. Stebimąją kriterijaus reikšmę apskaičiuojame pagal 21 formulę. Gautos reikšmės pateiktos 21 lentelėje. Gautos stebimosios kriterijaus reikšmės palyginamos su t lentelinėmis (Stjudento skirstinio) reikšmėmis. Jeigu $|t_{st}| \geq t_l$, tuomet ryšys yra tikimybinis ir išties stiprus.

21 lentelė. Stebimosios ir lentelinės Stjudento koeficiento reikšmių palyginimas

	t_1	t_2	t_3	t_4
t_{st}	2.672	-9.277	10.609	-3.578
t_l	2.35			

Šaltinis: sudaryta autorės.

Remiantis 21 lentele galima padaryti išvadą, kad koreliacijos koeficientas yra pakankamai reikšmingas ir ryšys, pasireiškiantis kaip priklausomybė tarp atsitiktinių dydžių (pakitus vienam dydžiui padaroma įtaka kito dydžio pasiskirstymui), egzistuoja. Tokie kintamieji tinka regresinei analizei.

Remiantis regresine analize yra galimybė planuoti ateities perspektyvines reikšmes, nes ji parodo, kaip kinta Y jei X pakistų vienu punktu.

Apskaičiavus koreliacijos koeficientus gauta, kad tarp kintamojo Y ir kintamųjų X_1 , X_2 , X_3 ir X_4 yra pakankamai stipri ir reikšminga priklausomybė, todėl šiais veiksniais bus remiamasi atliekant porinę regresinę analizę, kurios metu matematine išraiška bus įvertinti tiek įmonės pardavimo pajamos (Y), tiek atrinkti faktoriai (X_1 , X_2 , X_3 ir X_4). Remiantis 18 lentelės duomenimis, 22 - 24 formulėmis buvo apskaičiuotos a ir b reikšmės. Jos pateiktos 22 lentelėje.

22 lentelė. Tiesinės regresijos a ir b koeficientų reikšmės

	BVP (X_1)	Infliacija (X_2)	Vidutinis neto DU (X_3)	Nedarbo lygis (X_4)
a	-4468.088	10848.829	-20421.185	10734.875
b	0.091	-1730.169	15.912	-366.303

Šaltinis: sudaryta autorės.

Remiantis 22 lentelės duomenimis gaunamos regresinės lygtys, į kurias įstačius bet kurio veiksnio reikšmę (Lietuvos bendro vidaus produkto, infliacijos lygio, vidutinio Lietuvos gyventojų

darbo užmokesčio ar nedarbo lygio), bus galima apskaičiuoti prognozinę įmonės pardavimų pajamų dydį.

$$\hat{Y}_1 = -4468,088 + 0,091 * X_1 \quad (27)$$

$$\hat{Y}_2 = 10848,829 - 1730,169 * X_2 \quad (28)$$

$$\hat{Y}_3 = -20421,185 + 15,912 * X_3 \quad (29)$$

$$\hat{Y}_4 = 10734,875 - 366,303 * X_4 \quad (30)$$

Norint įvertinti ar šios lygtys atitinka realią situaciją skaičiuojamas Fišerio koeficientas. Jį reikia skaičiuoti kiekvienam veiksniai atskirai ir tada palyginti su Fišerio skirstinio reikšme gauta iš lentelės. Jeigu $F_{st} \geq F_l$, tai galima teigti, kad lygtis gali atspindėti realią ateities situaciją pakankamai objektyviai ir tiksliai. Fišerio nagrinėjamos situacijos koeficientas apskaičiuojamas remiantis 25 formule. Gautos reikšmės pateiktos 23 lentelėje.

23 lentelė. Apskaičiuoto situacijos ir kritinio Fišerio koeficiento palyginimas

	F ₁	F ₂	F ₃	F ₄
F _{st}	7.141	86.063	112.536	12.805
F _l	161.448	161.448	161.448	161.448

Šaltinis: sudaryta autorės.

Kaip galime matyti iš gautų palyginimo rezultatų, nei viena lygtis nėra adekvati realiai padėčiai ir nėra tinkama įmonės pardavimų planavimui. Paaiškinimas gana logiškas - vieno faktoriaus pakitimas negali objektyviai pavaizduoti įmonės pardavimų apimčių pokyčių ateinančiais laikotarpiais, todėl tikslinga atlikti daugianarę regresinę analizę. Tam tikslui naudosime 26 formulę.

Daugianarės regresijos lygties apskaičiavimui buvo pasirinkti du pakankamai stiprų teigiamą ir neigiamą koreliacinį ryšį su įmonės UAB „Stateta“ pardavimo pajamomis turinčius veiksniai, t.y. x_1 – Lietuvos bendrąjį vidaus produktą ir x_2 – infliacijos lygį.

Atlikus skaičiavimus gauta lygtis 31, kuri parodo priklausomybę tarp įmonės UAB „Stateta“ pardavimo pajamų bei Lietuvos bendro vidaus produkto ir nedarbo lygio.

$$\hat{y} = 17679,98 - 0,042 * x_1 - 2458,28 * x_2 \quad (31)$$

Iš gautos lygties galime padaryti išvadą, kad jeigu nei BVP, nei infliacijos lygio reikšmės nepakistų, UAB „Stateta“ pardavimo pajamos siektų 17679,98 tūkst. Lt. Tad remiantis koeficientais, gautais koreliacinės analizės metu, galima teigti, jog tiesioginė priklausomybė tarp kintamųjų tikrai yra.

Jeigu 2013 metais Lietuvos bendrasis vidaus produktas sumažėtų 20 proc., o infliacija padidėtų 20 proc. lyginant su 2012 m., įmonės pardavimų apimtys sumažėtų 7,12 proc. ir sudarytų 5617,01 tūkst. Lt. O jeigu 2013 m. BVP padidėtų 20 proc., o infliacija sumažėtų 20 proc., lyginant su 2012 m., tuomet UAB „Stateta“ metinių pardavimų apimtys padidėtų 6,97 proc. ir sudarytų 6468,71 tūkst. Lt.

Galima padaryti išvadą, kad atrinkti veiksniai tiesiogiai įtakoja įmonės pardavimų apimtį, nes pakitus vienam iš veiksnių, tiesioginė teigiama ar neigiama įtaka matoma įmonės UAB „Stateta“ pardavimų pajamų kitime. Įmonės pardavimų apimčių pokytis tiesiogiai įtakotų finansinių rodiklių bei bendrosios įmonės finansinės būklės pokyčius. Tačiau negalime pasikliauti vien tokiomis įmonės veiklos ateities prognozėmis. Kaip jau buvo minėta norint, kad įmonei sudarytos prognozė būtų kuo objektyvesnės, informatyvesnės, rezultatyvesnės, patikimesnės ir tikslesnės reikia derinant kokybinius ir kiekybinius perspektyvų sudarymo metodus, pasirinkti didesnę duomenų kiekį, įvertinti strategines įmonės galimybes, silpnąsias ir stipriąsias puses, konkurencinius pranašumus, sukurti skirtingus įmonės vystymosi scenarijus, detaliai aprašančius įmonės veiklą įvairiose situacijose, skaičiuoti įmonės finansinės veiklos rodiklius, patikrinti prognozių pagrįstumą ir įgyvendinimą. Tokio prognozavimo privalumas yra tai, kad prognozės būna išsamesnės ir tikslesnės.

4.2. ĮMONĖS VEIKLOS PROGNOZAVIMAS IR FINANSINIŲ ATASKAITŲ PROJEKTAVIMAS 2013 - 2014 METAMS

Tokiomis greitai kintančiomis ir besivystančiomis rinkos sąlygomis kiekvienas verslas objektas patiria tiek didesnę, tiek mažesnę riziką, todėl nei viena įmonė negali būti garantuota savo veiklos tęstinumu. Įmonių vadovai siekdami didesnio pelno bei būti pranašesni už konkurentus dažnai imasi rizikingos veiklos. Todėl, prieš imdamiesi tokios veiklos jie būtinai turi mokėti įvertinti savo verslo riziką. Yra daug būdų įvertinti įmonės perspektyvas, tačiau nenustatytas kuris jų yra tinkamiausias. Įmonių vadovams ne tik užtenka turėti veiklos tikslus, planus bei verslo strategijas, bet svarbiausia jie turi žinoti, kur yra įmonė šiuo metu ir turėti ateities planą, kur ji turėtų būti ateinančiais periodais.

Tiek vertikali, tiek horizontali finansinė analizė, tiek finansinių rodiklių analizė parodė, jog įmonės UAB „Stateta“ situacija 2009 – 2012 metų laikotarpiu kito labai dinamiškai. Todėl, norint pagerinti įmonės finansinius rezultatus ir rodiklius svarbu numatyti tam tikras investicijas. Taigi šios dalies tikslas sudaryti perspektyvines pelno (nuostolių) ir balanso ataskaitas, apskaičiuoti perspektyvines svertinių rodiklių reikšmes.

Atlikta 2009 – 2012 metų finansinė analizė leido išskirti svarbiausias įmonės problemas bei silpnąsias vietas, ko pasekoje buvo pasirinkti tam tikri veiksniai, kurių poveikis bent minimaliai pagerintų finansinius rezultatus. Pagrindinis pelno (nuostolių) ataskaitos prognozavimo tikslas yra įvedus naujas investicijas įvertinti įmonės finansinius rezultatus. Galima daryti šias prognozes:

- Įmonė UAB „Stateta“ 600 degalinių tinklą Vakarų Europoje pradėjo plėtoti tik 2012 metais ir veikia kaip tarpininkė, gaudama komisinį mokestį už klientų susipiltą kuro kiekį. Kadangi įmonė turi nemažą klientų, besipilančių kurą Lietuvoje, Rusijoje, Lenkijoje, Baltarusijoje, Ukrainoje bagažą, su kuriomis dirba jau ne vienerius metus, o taip pat ir naujiems klientams ši sistema, kai bendradarbiaujant su viena įmone galima piltis kurą beveik visoje Europoje, yra labai patraukli, todėl galime prognozuoti, kad 2013 metais įmonė gaus 25% daugiau grynujų pajamų, t.y. kitos veiklos pajamos bus lygios 1.318.463 Lt, o grynasis pelnas padidėtų (1.318.463 Lt – 1.054.770 Lt = 263.693 Lt – 15%) 224.139 Lt. Kadangi įmonė įnirtingai sieks savo užsibrėžtų tikslų, klientams siūlys lanksčią nuolaidų sistemą, bei galimybę įsigyti kurą be PVM, tad 2014 metais galima prognozuoti, kad įmonė gaus 80% daugiau grynujų pajamų, t.y. kitos veiklos pajamos bus lygios 2.373.233 Lt, o grynasis pelnas padidėtų (2.373.233 Lt - 1.318.463 Lt = 1.054.770 Lt – 15%) 896.555 Lt.
- Kadangi įmonė UAB „Stateta“ turi platų degalinių tinklą visoje Europoje, galėtų užsiimti PVM grąžinimu, t.y. klientams parduoti degalus be PVM. Taip pat padėti susigrąžinti PVM už išlaidas susijusias su transporto priemonių aptarnavimu: plovyklas, kelių mokesčius, stovėjimo aikšteles, automobilių remontą ir kt. To pasekoje ji būtų dar patrauklesnė ir pranašesnė prieš konkurentus ir taip pat galėtų gauti papildomų pajamų. Per 2013 metus įmonė galėtų gauti 3,5 % (36.917 Lt), nuo 2012 metų kitos veiklos pajamų, o 2014 metais 12 % (126.572 Lt) nuo 2012 metų kitos veiklos pajamų. Atitinkamai grynasis pelnas 2013 metais padidėtų 31.379 Lt, o 2014 metais - 107.587 Lt.
- Taip pat įmonė UAB „Stateta“ norėdama būti dar patrauklesne savo esamiems ir būsimiems klientams bei pranašesne už konkurentus galėtų pasiūlyti savo klientams kelių mokesčių korteles, kurios klientams sutaupytų ir laiko, ir pinigų, o įmonė iš to galėtų gauti papildomų pajamų. Per 2013 metus įmonė galėtų gauti 0,5 % (5.274 Lt),

nuo 2012 metų kitos veiklos pajamų, o 2014 metais 5,5 % (58.012 Lt) nuo 2012 metų kitos veiklos pajamų. Atitinkamai grynasis pelnas 2013 metais padidėtų 4.483 Lt, o 2014 metais – 49.310 Lt.

- Kadangi įmonė UAB „Stateta“ taip pat yra ir „Tele2“ generalinė atstovė ir turi 12 skyrių įvairiuose Lietuvos miestuose: Vilniuje, Kaune, Panevėžyje, Utenoje, Kelmėje, Tauragėje, Elektrėnuose ir Vilkaviškyje, todėl klientams savo dabar turimoje internetinėje svetainėje galėtų pasiūlyti internetinę prekybą telefonų aparatais, planšetiniais kompiuteriais, navigacijomis, vaizdo registratoriais ir aksesuarais. Klientams būtų labai patogiu, nes jie galėtų atsiimti prekes vienoje iš 12 prekybos vietų taip sutaupydami pristatymo išlaidas, o įmonė galėtų gauti papildomų pajamų. Per 2013 metus įmonė galėtų gauti 0,04 % (24.190 Lt) nuo 2012 metų pardavimo pajamų, o 2014 metais 0,1 % (60.474 Lt) nuo 2012 metų pardavimo pajamų. Atitinkamai grynasis pelnas 2013 metais padidėtų 3.428 Lt, o 2014 metais – 8.569 Lt.
- Kadangi UAB „Stateta“ Lietuvoje glaudžiai bendradarbiauja su kitomis degalinėmis partnerėmis, kuriose yra aptarnaujamos „Stateta Card“ tiek kreditinės, tiek debetinės kortelės ir taip pat palaiko draugiškus ryšius su kitomis statybinėmis medžiagomis prekiaujančiomis įmonėmis, tad įmonė galėtų pasiūlyti prekiauti telefonų aparatais, planšetiniais kompiuteriais, navigacijomis, vaizdo registratoriais, aksesuarais ir būti šių prekių tiekėja. Kadangi šie rinkos segmentai tokių prekių perparduoti galėtų tik nedidelį kiekį, todėl jie nėra įdomūs didiesiems prekių tiekėjams, o įmonė UAB „Stateta“ galėtų už tai gauti papildomų pajamų. Per 2013 metus įmonė galėtų gauti 0,07 % (42.332 Lt) nuo 2012 metų pardavimo pajamų, o 2014 metais 0,14 % (84.664 Lt) nuo 2012 metų pardavimo pajamų. Atitinkamai grynasis pelnas 2013 metais padidėtų 9.895 Lt, o 2014 metais – 19.790 Lt.
- Įmonė UAB „Stateta“ turi pakankamai dideles prekybines patalpas Marijampolėje, kurios yra per didelės įmonės vykdomai veiklai. Tad būtų racionalus sprendimas pusę tų patalpų išnuomoti vaistinei, draudimo kompanijai ar kitai prekybinei veiklai vykdančiai įmonei. Patalpos būtų gana paklausios, nes jos yra prie pagrindinės gatvės, pačiame miesto centre, šalia yra erdvi stovėjimo aikštelė. Už patalpų nuomą kas mėnesį įmonė gautų 1.000 Lt, kas per metus sudarytų 12.000 Lt. taip pat nuomininkai kompensuotų pusę komunalinių mokesčių, kas per metus sudarytų apie 7.000 Lt. Atitinkamai galima prognozuoti, kad grynasis pelnas tiek 2013, tiek 2014 metais padidėtų 16.150 Lt.

Remiantis šiomis prognozėmis buvo sudaryta prognozinė pelno (nuostolių) ataskaita (24 lentelė). Kaip matome iš pateiktos prognozinės 2013 – 2014 metų pelno (nuostolių) ataskaitos

pardavimo pajamos ir pardavimo savikaina padidėtų dėl telefonų aparatų, planšetinių kompiuterių, navigacijų, vaizdo registratorių ir aksesuarų internetinės prekybos bei pardavimo statybinėmis medžiagomis prekiaujančioms įmonėms ir degalinėms partnerėms. Veiklos sąnaudų sumažėjimą sąlygotų sumažėjusios vieno prekybinio skyriaus komunalinės sąnaudos. Kitos veiklos pajamų padidėjimą sąlygotų už Vakarų Europoje supiltų degalų kiekį gautų komisinių padidėjimas, už PVM grąžinimą gautų komisinių padidėjimas, už kelių mokesčių korteles gautų komisinių padidėjimas, už Marijampolės mieste išnuomotą patalpų dalį gauta nuoma.

24 lentelė. Progozinė UAB „Stateta“ pelno (nuostolių) atskaita 2013 - 2014 m.

Eil. nr.	STRAIPSNIAI	2012	2013	2013 / 2012		2014	2014 / 2013	
				(+/-)	%		(+/-)	%
I.	PARDAVIMO PAJAMOS	60474265	60540787	66522	0.11	60685925	145138	0.24
II.	PARDAVIMO SAVIKAINA	56305398	56356247	50849	0.09	56468021	111774	0.20
III.	BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	4168867	4184540	15673	0.38	4217904	33364	0.80
IV.	VEIKLOS SĄNAUDOS	3626474	3619474	-7000	-0.19	3612474	-7000	-0.19
V.	TIPINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	542393	565066	22673	4.18	605430	40364	7.14
VI.	KITA VEIKLA	985742	1303626	317884	32.25	2554980	1251354	95.99
VII.	FINANSINĖ IR INVESTICINĖ VEIKLA	-316886	-316886	0	0.00	-316886	0	0.00
XI.	PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	1211249	1551806	340557	28.12	2843524	1291718	83.24
XII.	PELNO MOKESTIS	91340	142423	51083	55.93	336180	193757	136.04
XIII.	GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	1119909	1409383	289474	25.85	2507344	1097961	77.90

Šaltinis: sudaryta autorės.

Remiantis šiomis prognozėmis bei prognozinė pelno (nuostolių) ataskaita buvo sudaryta prognozinė balanso ataskaita (25 lentelė).

25 lentelė. Progozinis UAB „Stateta“ balansas 2013 – 2014 m.

	TURTA	2012	2013	2013 / 2012		2014	2014 / 2013	
				(+/-)	%		(+/-)	%
A.	ILGALAIKIS TURTA	10756952	10756952	0	0	10756952	0	0
I.	Nematerialus turtas	8967	8967	0	0	8967	0	0
II.	MATERIALUSIS TURTA	10568821	10568821	0	0	10568821	0	0
II.1.	Žemė	3170367	3170367	0	0	3170367	0	0
II.2.	Pastatai ir statiniai	1172236	1172236	0	0	1172236	0	0
II.4.	Transporto priemonės	221020	221020	0	0	221020	0	0
II.5.	Kita įranga	1343139	1343139	0	0	1343139	0	0
II.6.	Nebaigta statyba	4662059	4662059	0	0	4662059	0	0

25 lentelės tęsinys kitame puslapyje

25 lentelės tęsinys

III.	Finansinis turtas	153965	153965	0	0	153965	0	0
III.2.	Paskolos asocijuotoms ir dukterinėms įmonėms	149261	149261	0	0	149261	0	0
III.3.	Po vienerių metų gautinos sumos	4704	4704	0	0	4704	0	0
v.	Po vienerių metų gautinos sumos	25199	25199	0	0	25199	0	0
V.II	Kitos gautinos sumos - užstatai	25199	25199	0	0	25199	0	0
B.	TRUMPALAIKIS TURTAS	7188180	7555557	367377	5	8920506	1364950	18
I.	ATSRAGOS, IŠANKSTINIAI APMOKĖJIMAI IR NEBAIGTOS VYKDYTI SUTARTYS	1965195	1914346	(50849)	(3)	1802572	(111774)	(6)
I.1.	Atsargos	1579037	1528188	(50849)	(3)	1416414	(111774)	(7)
I.1.1.	Žaliavos ir komplektavimo gaminiai	67444	67444	0	0	67444	0	0
I.1.4.	Pirktos prekės, skirtos perparduoti	1510687	1459838	(50849)	(3)	1348064	(111774)	(8)
I.1.6.	Kuras įmonės reikmėms	906	906	0	0	906	0	0
I.2.	Išankstiniai apmokėjimai	205858	205858	0	0	205858	0	0
I.3.	Nebaigtos vykdyti sutartys	180300	180300	0	0	180300	0	0
II.	PER VIENERIUS METUS GAUTINOS SUMOS	4853480	4853480	0	0	4853480	0	0
II.1.	Pirkėjų įsiskolinimas	3451193	3451193	0	0	3451193	0	0
II.2.	Abejotinos skolos	796738	796738	0	0	796738	0	0
II.3.	Kitos gautinos sumos	605549	605549	0	0	605549	0	0
IV.	PINIGAI IR PINIGŲ EKVIVALENTAI	369505	787731	418226	113	2264454	1476724	187
	TURTO IŠ VISO:	17945132	18312509	367377	5	19677458	1364950	18

	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	2012	2013	2013 / 2012		2014	2014 / 2013	
				(+/-)	%		(+/-)	%
C.	NUOSAVAS KAPITALAS	4102793	4392267	289474	7	5490228	1097961	25
I.	KAPITALAS	500000	500000	0	0	500000	0	0
I.1.	Įstatinis (pasirašytasis)	500000	500000	0	0	500000	0	0
III.	REZERVAI	50000	50000	0	0	50000	0	0
III.1.	Privalomasis rezervas	50000	50000	0	0	50000	0	0
IV.	NEPASKIRSTYTAS PELNAS (NUOSTOLIAI)	3552793	3842267	289474	8	4940228	1097961	29
IV.1.	Ataskaitinių metų pelnas (nuostoliai)	1119909	1409383	289474	26	2507344	1097961	78
IV.2.	Ankstesnių metų pelnas (nuostoliai)	2432884	2432884	0	0	2432884	0	0
E.	MOKĖTINOS SUMOS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	13842339	13920242	77903	1	14187230	266989	2
I.	PO VIENERIŲ METŲ MOKĖTINOS SUMOS IR ILGALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI	1278680	1278680	0	0	1278680	0	0
I.1.	Finansinės skolos	1278680	1278680	0	0	1278680	0	0
I.1.2.	Kredito įstaigoms	678680	678680	0	0	678680	0	0
I.1.3.	Kitos finansinės skolos	600000	600000	0	0	600000	0	0
II.	PER VIENERIUS METUS MOKĖTINOS SUMOS IR TRUMPALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI	12563659	12641562	77903	1	12908550	266989	2
II.1.	Ilg. skolų einamųjų metų dalis	2544410	2544410	0	0	2544410	0	0
II.2.	Finansinės skolos	893538	893538	0	0	893538	0	0
II.2.1.	Kredito įstaigoms	869889	869889	0	0	869889	0	0
II.2.2.	Kitos skolos	23649	23649	0	0	23649	0	0
II.3.	Skolos tiekėjams	6531867	6531867	0	0	6531867	0	0
II.4.	Gauti išankstiniai apmokėjimai	2211219	2211219	0	0	2211219	0	0

25 lentelės tęsinys kitame puslapyje

25 lentelės tęsinys

II.6.	Su darbo santykiais susiję įsipareigojimai	222924	222924	0	0	222924	0	0
II.8.	Kitos mokėtinos sumos	159701	237604	77903	49	504592	266989	112
NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGOJIMŲ IŠ VISO:		17945132	18312509	367377		19677458	1364950	

Šaltinis: sudaryta autorės.

Kaip matome iš pateiktos prognozinės 2013 – 2014 metų balanso ataskaitos pardavimo pinigai ir pinigų ekvivalentai padidėtų dėl visų išvardintų prognozių. Prekių skirtų perparduoti reikšmė sumažėtų dėl padidėjusių telefonų aparatų, planšetinių kompiuterių, navigacijų, vaizdo registratorių ir aksesuarų pardavimų internetinėje svetainėje bei pardavimo statybinėmis medžiagomis prekiaujančioms įmonėms ir degalinėms partnerėms. Nuosavo kapitalo reikšmė padidėtų dėl padidėjusio ataskaitinių metų pelno. Per vienerius metus mokėtinų sumų ir trumpalaikių įsipareigojimų reikšmė padidėtų dėl padidėjusio mokėtino PVM bei pelno mokesčio.

Remiantis prognozėmis įmonės UAB „Stateta“ 2013 – 2014 metų pelno (nuostolio) ir balanso ataskaitomis, buvo apskaičiuoti pelningumo finansiniai santykiniai rodikliai. Gauti rezultatai pateikti 26 lentelėje. Jie padės įvertinti, ar pasiūlyti pakeitimai padėtų įmonei padidinti pelningumą ir pagerinti veiklos rezultatus.

26 lentelė. Prognoziniai UAB „Stateta“ pelningumo rodikliai 2013 - 2014 m.

	2012	2013	2013 - 2012	2014	2014-2013
Bendrasis pelningumas	6.89%	6.91%	0.02%	6.95%	0.04%
Grynasis pelningumas	1.85%	2.33%	0.48%	4.13%	1.80%
Veiklos pelningumas	2.00%	0.93%	-1.07%	1.00%	0.06%
Turto pelningumas (ROA)	6.24%	7.70%	1.46%	12.74%	5.05%
Nuosavo kapitalo pelningumas (ROE)	27.30%	32.09%	4.79%	45.67%	13.58%

Šaltinis: sudaryta autorės.

Remiantis gautais 2013 – 2014 metų prognozinais pelningumo rodiklių rezultatais, galima daryti išvadą, kad visos įmonei pateiktos prielaidos tik pagerintų pelningumo rodiklius, o kartu ir įmonės finansinius rezultatus. Tiek prognozine pelno (nuostolio) ataskaita, tiek prognozinis balansas buvo sudaromi remiantis tik aukščiau išvardintų prielaidų pagrindu ir pakeitimai vykdomi tik su tais prognozavimais susijusiuose straipsniuose, nevertinant kitų veiksnių, galinčių įtakoti įmonės veiklos finansinius rezultatus.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Išanalizavus ir apibendrinus mokslinę literatūrą įmonės veiklos vertinimo klausimais galima teigti, kad įmonės veiklos vertinimas – tai tiek įmonėje, tiek už jos ribų vykstančių procesų pažinimo priemonė, kurios tikslas yra objektyviai įvertinti esamą įmonės būklę, nustatyti įmonės pranašumus ir galimybes konkurencingoje rinkoje, numatyti veiksmus ir sprendimus krizinių situacijų atvejais, išskirti rizikingiausias įmonės veiklos sritis, iširti ūkinio potencialo efektyvumo didinimo galimybes, ekonominės plėtros rezervus.

Kokybišką bei tikslų veiklos vertinimą nulemia ne vienas rodiklis, o jų grupė, vadinama įmonių veiklos vertinimo sistema. Yra daug skirtingų rūšių sistemų, tačiau nėra vienos geriausios, tad įmonė norėdama atlikti savo veiklos vertinimą turi pati susiformuoti individualią veiklos vertinimo sistemą, kuri turėtų apibrėžtą koncepciją.

Atlikta finansinių rodiklių klasifikavimo užsienio ir Lietuvos autorių darbuose analizė rodo, kad skiriasi finansinių santykinių rodiklių grupių pavadinimai (nors reikšmė išlieka tokia pati), skiriasi finansinių rodiklių grupių išdėstymo eilės tvarka. Kiekvienos įmonės vadovybė turi atrinkti svarbiausius, tinkamiausius rodiklius ir parengti santykinių rodiklių sistemą įmonės veiklos vertinimui, kuri padėtų priimti optimalius ekonominius sprendimus nuolat kintamos ekonominės aplinkos sąlygomis.

Norint tiksliai ir objektyviai įvertinti įmonių veiklos efektyvumą visada tikslinga naudoti daugiakriterinio vertinimo modelius leidžiančius įvairiais pjūviais atlikti efektyvius palyginimus. Literatūroje siūloma daugybė modelių, tačiau nėra nustatyta kuris yra pats geriausias, todėl geriausia, patikimiausia ir objektyviausia informacija gaunama, kai analizuojamas reiškinys yra vertinamas remiantis keliais metodais.

Nagrinęjant įmonės veiklos būklę labai svarbus yra bankroto diagnozavimas. Bankroto samprata įvairiuose literatūros šaltiniuose yra labai įvairi, dažnai tas pats procesas įvairių autorių apibūdinamas skirtingais terminais. Nebuvo galima išskirti patikimiausio bankroto prognozavimo modelio, todėl tiksliausia būtų naudoti keletą modelių.

Norint objektyviai ir tiksliai įvertinti įmonės būklę svarbu išanalizuoti išorinę aplinką. Literatūroje pateikiama keletą metodų makroaplinkai analizuoti, tačiau nėra nustatyta kuris makroaplinkos vertinimo metodas yra geriausias, tiksliausias ir išsamiausias, todėl patikimiausia yra vertinami remiantis keliais metodais atkreipiant dėmesį į tai, kokie veiksniai bus analizuojami.

Perspektyvų prognozavimas tai toks analizės procesas, kurio metu, remiantis praktine patirtimi ir priimtomis prielaidomis, siekiama numatyti vertinamo objekto ateities tendencijas. Literatūroje siūloma nemažai ir pakankamai įvairių bei gana skirtingų perspektyvų prognozavimo

metodų, tačiau tiksliausios ir optimaliausios prognozės sudaromos ir geriausias rezultatas pasiekiamas derinant kokybinius ir kiekybinius perspektyvų sudarymo metodus.

Atlikus įmonės UAB „Stateta“ 2009 – 2012 metų finansinių ataskaitų duomenų horizontaliąją bei vertikaliąją analizę, galima pastebėti, kad įmonė paskutiniuoju metu priartėjo prie grėsmingo lygio, kai trumpalaikiai įsiskolinimai sudaro net 70 proc. viso nuosavo kapitalo bei įsipareigojimų, išskyla labai rimta įmonės mokumo problema. Kadangi įmonės veikla yra ypatinga tuo, kad ji gauna labai dideles kitos veiklos pajamas, jos visu analizuojamu laikotarpiu viršija tipinės veiklos pelną, todėl visais analizuojamais metais įmonė veikė pelningai.

Remiantis atliktu finansinių rodiklių vertinimu galima teigti, kad įmonei geriausi metai buvo 2011, nes šiais metais nagrinėtų koeficientų reikšmės buvo geriausios, o patys prasčiausi 2009 ir 2012 metai. Sprendžiant pagal visus likvidumo rodiklius, įmonės mokumas nėra gerai užtikrintas ir kelia problemų, tačiau tai taip pat gali reikšti rizikingą įmonės plėtrą. Įmonė dirbo pakankamai pelningai, tačiau nepakankamai efektyviai, negavo gerų pagrindinės veiklos rezultatų, neturėjo racionalių konkurencijos ir marketingo strategijų, mažėjo jos pardavimo apimčių augimo tempai, todėl įmonei būtinos naujovės bei prekių ir paslaugų konkurencingumo didinimas.

Atlikus įmonės UAB „Stateta“ veiklos potencialo kompleksinį vertinimą bei apskaičiavus finansinio efektyvumo indeksą akivaizdu, kad įmonė visu analizuojamu laikotarpiu dirbo neefektyviai. Toks ganėtinai mažas ($<0,21$) finansinio efektyvumo indeksas signalizuoja apie finansines bei valdymo problemas įmonės viduje, įmonės turto pagrindas suformuotas iš skolinto kapitalo, įmonės finansinė rizika yra labai didelė, tačiau taip pat galima teigti, kad įmonė vykdo rizikingą veiklos plėtrą, gauna nemažą pelną, kas gali lemti gerėjančius ateities rodiklius.

Bankroto diagnozavimui buvo pasitelktas ir vienas naujas, neįprastas metodas – agreguotas mokumo indeksas, kuris, kaip tyrimas parodė, pakankamai efektyviai veikia analizuojant įmonės mokumą ir gana tiksliai nustato bankroto riziką, bei nereikalauja sunkių skaičiavimų, todėl jis puikiai gali būti taikomas praktikoje.

Atlikus įmonės UAB „Stateta“ makroaplinkos vertinimą gaunama, kad iš nagrinėtų makroaplinkų komponentų palankiausią įtaką turi politinės aplinkos veiksniai (73,96 balo), o nepalankiausią įtaką turi socialinės aplinkos veiksniai (42,88 balo).

Įmonės UAB „Stateta“ koreliacinei – regresinei analizei atlikti buvo atrinkti tokie makroaplinkos veiksniai: Lietuvos bendras vidaus produktas, infliacijos lygis, vidutinis Lietuvos darbuotojų mėnesinis neto darbo užmokestis ir nedarbo lygis. BVP bei infliacijos lygis tiesiogiai įtakoja įmonės pardavimų apimtį.

Šio darbo pradžioje iškelta hipotezė, kad pasiūlytas mokumo indeksas veikia efektyviai ir gali būti naudojamas praktikoje, pasitvirtino.

Atlikus UAB „Stateta” veiklos tiek finansinį, tiek nefinansinį vertinimą ir numaćius perspektyvas, nustatyta, jog įmonės būklė analizuojamu laikotarpiu nebuvo pastovi bei patikima. Remiantis atliktu vertinimu būtų galima įmonei UAB „Stateta” pateikti keletą svarių pasiūlymų, kurie įmonės finansinei būklei ateityje galėtų padaryti teigiamą įtaką:

- Būtina griežčiau prižiūrėti skolininkų apskaitą, labiau kontroliuoti jų atsiskaitymus, nes pirkėjų įsiskolinimai išaldo apyvartines lėšas, turimų pinigų kiekis įmonėje mažėja, įmonė yra priversta skolintis, kas didina įmonės mokėtinas sumas ir įsipareigojimus.
- Patartina peržvelgti prekių savikainas su tiekėjais, nes pardavimų savikaina daug sparčiau auga negu pardavimų pajamos.
- Privalu peržvelgti ir įvertinti prekių, skirtų perparduoti, bei žaliavų sąrašus, kad nebūtų užsilikusių, užsistovėjusių ir nepaklausių prekių, nes tai išaldo įmonės apyvartines lėšas.

LITERATŪRA

1. **Anderson, K. ir McAdam, R.** A critique of benchmarking and performance measurement. Lead or lag. // *Benchmarking: an international Journal*. 2004, Vol.11, No. 5, p. 465-483. – ISSN 1463-5771.
2. **Antuchevičienė, J., Zavadskas, E. K., Zakarevičius, A.** Multiple criteria construction management decisions considering relations between criteria // *Technological and Economic Development of Economy*. 2010, No. 16 (1), p.109 - 125. – ISSN 2029-4913.
3. **Aripin, N., Tower, G., Taylor, G.** Insights on the diversity of financial ratios communication // *Asian Review of Accounting*. 2011, Vol. 19, No. 1, p. 68 – 85. – ISSN 1321-7348.
4. **Baležentis, A. ir Baležentis, T.** Kaimo darnaus vystymo strateginis valdymas: daugiakriterinio vertinimo metodai ir integruotas Lietuvos ūkininkų ūkių veiklos efektyvumo vertinimas // *Management theory and studies for rural business and infrastructure development*. 2011, Nr. 1 (25), p. 25 – 35. - ISSN 1822-6760.
5. **Baležentis, A., Baležentis, T., Valkauskas, R.** Evaluating Situation of Lithuania in the European Union: Structural Indicators and MULTIMOORA Method // *Technological and Economic Development of Economy*. 2010, No. 16 (4), p. 578 - 602. – ISSN 2029-4913.
6. **Bao, D.H, Lee, J. ir Romeo, G.** Comparisons on selected ratios between IFRS and US GAAP companies // *Journal of Financial Reporting and Accounting*. 2010, Vol. 8, Nr. 1, p. 22 – 34. – ISSN 1985-2517.
7. **Bartkus, E.V.** Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros prognozės Lietuvoje ekonominės krizės pradžioje // *Ekonomika ir vadyba*. 2011, Nr. 15, p. 390 – 396. – ISSN 1822-6515.
8. **Bermudez, J.D., Corberan-Vallet, A., Vercher, E.** Forecasting Correlated Time Series with Exponential Smoothing Models. // *International Journal of Forecasting*. 2011, Vol.27, No. 2, p. 252 – 265. – ISSN 0169-2070.
9. **Biazzo, S. ir Garengo, P.** Performance Measurement with the Balanced Scorecard: A Practical Approach to Implementation Within SMEs. Springer, Berlin: 2012.- p. 133.- ISBN 978-3-642-24761-3
10. **Black, G.** Applied Financial Accounting and reporting. London: Oxford University Press, 2004. – 420 p. – ISBN 978-0-19-926471-1.
11. **Brauers, W. K. M., Ginevičius, R.** Robustness in Regional Development Studies. The Case of Lithuania // *Journal of Business Economics and Management*. 2009, No. 10 (2), p. 121 – 140. – ISSN 1611-1699.

12. **Brauers, W. K. M., Ginevičius, R.** The economy of the Belgian regions tested with MULTIMOORA // *Journal of Business Economics and Management*. 2010, No. 11 (2), p. 173 - 209. – ISSN 1611-1699.
13. **Brauers, W. K. M., Zavadskas, E. K.** Project management by MULTIMOORA as an instrument for transition economies // *Technological and Economic Development of Economy*. 2010, No. 16 (1), p. 5 - 24. – ISSN 2029-4913.
14. **Budrikenės, R., Paliulytės, I.** Bankroto prognozavimo modelių pritaikomumas skirtingo mokumo ir pelningumo įmonėms // *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*. 2012, Nr. 2 (26), p. 90 – 103. - ISSN 1648-9098.
15. **Buračas, A., Žvirblis, A. ir Jokšienė, I.** Measurement of entrepreneurship macro surrounding advantages: country's economic competitiveness approach // *Inžinerinė Ekonomika - Engineering Economics*. 2012, Nr. 23(1), p. 5-13. – ISSN 1392-2785.
16. **Buškevičiūtė E., Mačerinskienė I.** Finansų analizė: vadovėlis. – Kaunas: Technologija, 2007. – 379 p. – ISBN 9986-13-710-1
17. **Chang, Ch.J., Li, D.Ch., Chen, Ch.Ch., Dai W.L.** A grey-based rolling procedure for short-term forecasting using limited time series data // *Economic Computation & Economic Cybernetics Studies & Research*. 2013, Vol. 47, No. 3, p. 75 - 90. – ISSN 0424-267X.
18. **Choong, K.K.** Understanding the features of performance measurement system: a literature review // *Measuring business excellence*. 2013. Vol. 17, No. 4, p. 102-121. - ISSN 1368-3047.
19. **Chou, S.–Y., Chang, Y.–H., Shen, C.–Y.** A fuzzy simple additive weighting system under group decision-making for facility location selection with objective/subjective attributes // *European Journal of Operational Research*. 2008, No. 189, p. 132 - 145. - ISSN 0377-2217.
20. **Christauskas, Č. ir Kazlauskienė, V.** Modernių veiklos vertinimo sistemų įtaka įmonės valdymui globalizacijos laikotarpiu // *Ekonomika ir vadyba*. 2009. Nr. 14, p. 715 – 722. - ISSN 1822-6515.
21. **Chui, F., Elkamel, A., Surit, R., Croiset, E., Douglas, P.L.** Long-term Electricity Demand Forecasting for Power System Planning Using Economic, Demographic and Climatic Variables. // *European Journal of Industrial Engineering*. 2009, Vol. 3, No. 2, p. 277 – 304. – ISSN 9885-8950.
22. **Costa, A.M., Franca, P.M., Lyra, C.** Two-level Network Design with Intermediate Facilities: An Application to Electrical Distribution Systems // *Omega. International Journal of Management Science*. 2011, Vol. 39, No. 1, p. 3-13. – ISSN 0305-0483.
23. **Dagilienė, L., Kovaliov, R., Mačerinskas, J., ir Simanavičienė, Ž.** The application of financial valuation methods in investment decisions. // *Management*. 2006, 2(11), p. 28-33. - ISSN 1822-3133.

24. **Dubra, E. Gulbe, M.** Forecasting the labour force demand and supply in Latvia // Technological and Economic Development of Economy. 2008, Vol.14, No.3, p. 279 – 299. – ISSN 2029-4913.
25. **Dzikevičius, A., Šaranda, S.** Ekspontinio ir paprasto slankiojo vidurkio naudojimo lyginimas prognozuojant akcijų rinkas: S&P 500 ir OMX Baltic Benchmark atvejis. // Verslas: teorija ir praktika. 2010, Nr. 11(3), p. 248 – 255. – ISSN 1648-0627.
26. **Elg, M., Broryd, K.P. ir Kollberg B.** Performance measurement to drive improvements in healthcare practice // International Journal of Operations & Production Management. 2013, Vol. 33 No. 11/12, p. 1623-1651. - ISSN 0144-3577.
27. **Franceschini, F., Galletto, M. ir Turina, E.** Techniques for impact evaluation of performance measurement systems // International Journal of Quality & Reliability Management. 2013, Vol. 30, No. 2, p. 197-220. - ISSN 0265-671X.
28. **Galinienė, B., ir Marčinskas, A.** Factors determining the qualify of business valuation services in the transformation context // Transformations in Business & Economics. 2007, Nr. 6(2), p. 38-50. – ISSN 1648-4460.
29. **Gibson, Ch.** Financial Statement Analysis. Using Financial Accounting Information. Cincinnati, Ohio: South-Western Publishing, 2010. - 781 p.- ISBN 1439080607.
30. **Ginevičius, R., Krivka, A.** Konkurencinės aplinkos oligopolinėje rinkoje daugiakriterinis vertinimas // Verslas: Teorija ir praktika. 2009, Nr. 10(4), p. 247 – 258. - ISSN 1648-0627.
31. **Gipienė G.** Mokesčiai ir apmokestinimas // The environment of entrepreneurial activity: judicial base and quality : international scientific conference, Riga, March 24, 1999 : proceedings. Riga : Turiba, p. 67 -71.
32. **Gu, J.R., Zhu, M.C., Jiang, L.G.Y.** Housing Price Forecasting Based on Genetic Algorithm and Support Vector Machine. // Expert Systems with Applications. 2011, Vol. 38, No. 4, p. 3383 – 3386. - ISSN 0957-4174.
33. **Hair, J. F., Bush, R. P., Ortinau, O. J.** Marketing research: within a changing information environment. Mc Graw – Hill, Higher Education. 2003. - p.720. - ISBN 0070634793, 9780070634794.
34. **Ho, Ch.T. ir Wu, Y.Sh.** Benchmarking performance indicators for banks // Benchmarking: An International Journal. 2006, Vol. 13, No. 1/2, p. 147-159. - ISSN 1463-5771.
35. **Jakimuk, J., Žigienė, G.** Infliacijos įtaka bankroto prognozavimo modelių tikslumui. // Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos. 2011, Nr. 1 (21), p. 26 – 36. – ISSN 1648-9098.
36. **Janovič, V.** Įmonių perspektyvinė finansinė analizė esant neapibrėžtumui // Business systems and economics. 2012, Nr. 2 (1), p. 102 – 115. - ISSN 2029-8234.

37. **Jasiukevičius, L. ir Christauskas, Č.** The application of performance measurement systems at the electricity sector of Lithuania // *Engineering Economics*, 2011. Nr. 22(3). p. 283 – 291. - ISSN 1392 - 2785
38. **Jazayeri, M., Wickramasinghe, D. ir Gooneratne, T.** Convergence versus divergence of performance measurement systems // *Qualitative Research in Accounting & Management*. 2011, Vol. 8, No. 3, p. 292-314.- ISSN 1176-6093.
39. **Julnes, P.** Performance Measurement, *Encyclopedia of Public Administration and Public Policy*, 2007, CRC Press, Boca Raton, FL.
40. **Kancerevyčius G.** Finansai ir investicijos. – Kaunas. Smaltijos leidykla, 2009 - p. 798-801. ISBN: 978-9955-707-64-6.
41. **Karalevičienė, J., Bužinskienė, R.** Modernių bankroto diagnostavimo modelių taikymas įmonėje. // *Vadyba: Journal of Management*. 2011, Nr. 2(19), p. 113-122. – ISSN 1648-7974.
42. **Karalevičienė, J., ir Bužinskienė, R.** Modernių bankroto modelių tinkamumo įvertinimas įmonių bankroto diagnostavimui // *Vadyba. Journal of Management*. 2012, Nr. 1 (20), p. 45 – 54. - ISSN 1648-7974
43. **Kazlauskienė, V. ir Christauskas, Č.** Business valuation model based on the analysis of business value drivers. // *Inžinerinė Ekonomika-Engineering Economics* 2008, (2), p. 23-31. – ISSN 1392-2785
44. **Kennerly, M. ir Neely, A.** Measuring performance in a changing business environment // *International Journal of Operations & Production Management*. 2003, Vol. 23, No. 2, p. 213-229. – ISSN 0144-3577.
45. **Keršulienė, V., Zavadskas, E., Turskis, Z.** Selection of rational dispute resolution method by applying new step-wise weight assessment ratio analysis (SWARA) // *Journal of Business Economics and Management*. 2010, No. 11 (2), p. 243 - 258. – ISSN 1611-1699.
46. **Koop, G., Korobilis, D.** Forecasting inflation using dynamic model averaging // *International economic review*. 2012, Vol. 53, No. 3, p. 867 – 886. – ISSN 0020-6598.
47. **Kotane, I.** The role of the analysis of financial and non-financial indicators in assessment of performance of the companies // *Scientific journal: Management theory and studies for rural business and infrastructure development*. 2012. Vol. 34. Nr. 5. p. 93 – 104. - ISSN 1822-6760.
48. **Kotane, I. ir Kuzmina – Merlino, I.** Assessment of financial indicators for evaluation of business performance // *European integration studies*. 2012, No. 6, p. 216 – 224. - ISSN 1822–8402.
49. **Kvainauskaitė V.** Prognozavimo reikšmė planavimo procese. *Ekonomika ir vadyba. Kaunas: Technologija*, 2000. - ISBN 9955093668.

50. **Kvainauskaitė, V., Snieška, V.** Konkurencinės rinkos paklausos vertinimas ir prognozavimas : monografija. Kaunas: Technologija, 2003. ISBN 9789955093664.
51. **Laurinavičienė, G. ir Mackevičius, J.** Implementation problems of activity- based costing method (abc) // Verslas: teorija ir praktika = Business: Theory and Practice. Vilnius : Technika. Vol. 12, no. 3 (2011) p. 268-276. ISSN 1648-0627.
52. **Langfield-Smith, K., Thorne, H. ir Hilton, R.** Management accounting: an Australian perspective. McGraw-Hill, 6th ed.- Sydney, 2009. ISBN 9780071016650.
53. **Lin, Y.-H., Lee, P.-C., Chang, T.-P., Ting, H.-I.** Multi-attribute group decision making model under the condition of uncertain information // Automation in Construction. 2008, No. 17 (6), p. 792 - 797. – ISSN 0926-5805.
54. **Macek, D., Mešťanova, D.** Multi - criteria evaluation of crash barrier systems types // The baltic journal of road and bridge engineering. 2009, No. 4(3), p. 108 – 114. – ISSN 1822-427X.
55. **Mackevičiaus, J.** Integruota įmonių bankrotų prognozavimo metodika // Current Issues of Business and Law. 2010, Vol. 5, p. 123 – 138. - ISSN 1822-9530.
56. **Mackevičius, J., Poškaitė, D.** Finansinė analizė. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas. 2011. – p. 148. - ISBN 978-9955-19-241-1
57. **Mackevičiaus, J., Šneideris, R.** Insolvency of an enterprise and methods of financial analysis for predicting it // Ekonomika. 2010, Vol. 89(1), p. 49 – 66. - ISSN 1392-1258.
58. **Mackevičius, J. ir Valkauskas, R.** Integruota įmonės finansinės būklės ir veiklos rezultatų analizės metodika // Verslas: Teorija ir praktika. 2010, Nr. 11(3), p. 213–221. - ISSN 1648-0627.
59. **McAdam, R., ir Bailie, B.** Business performance measures and alignment impact on strategy: The role of business improvement models // International Journal of Operation & Production Management. 2002, Vol. 22, No.9, p. 972-996. – ISSN 0144-3577.
60. **Mileris, R.** Įmonių finansinių įsipareigojimų neįvykdymo tikimybės vertinimas nustatant kredito reitingus // Taikomoji ekonomika: Sisteminiai tyrimai. 2012, Nr. 6/2, p. 127 – 142. - ISSN 1822-7996.
61. **Miliauskė, E. ir Paliulytė, I.** Bankroto prognozavimo metodų pritaikomumas pasirinktų gamybinių įmonių pavyzdžiu // Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos. 2013, Nr. 1 (29), p. 72-82. - ISSN 1648-9098
62. **Milichovsky, F. ir Hornungova, J.** Methodology for the selection of financial indicators in the area of information and communication activities // Verslas: teorija ir praktika. 2013, Nr. 14(2), p. 97-102. - ISSN 1648-0627
63. **Misiūnas, A.** Financial ratios of the country's enterprises in the face of economic growth and decline // Ekonomika. 2010, Vol. 89(1), p. 32 – 48. - ISSN 1392-1258.

64. **Nilsson F.** Logistics management in practice - towards theories of complex logistics // The International Journal of Logistics Management. 2006, Vol. 17, No.1, p. 38 – 54. – ISSN 0957-4093
65. **Pabedinskaitė, A.** Kiekybiniai sprendimų metodai. I dalis. Koreliacinė regresinė analizė. Prognozavimas. Vilnius: Technika. 2009.- p. 102. - ISBN 13 9789986058915.
66. **Parker, Ch.** Performance measurement // Work study: MCB University Press. 2000, No.49(2), p.63-66.
67. **Петухов, Д.В.** Антикризисное управление. Москва: Центр дистанционных образовательных технологий МИЭМП. 2010.
68. **Pilinkienė, V.** Market demand forecasting models and their elements in the context of competitive market // Inžinerinė Ekonomika – Engineering Economics. 2008, Nr. 5(60), p. 24–31. – ISSN 1392-2785.
69. **Pilinkienė, V.** Selection of market demand forecast methods: criteria and application // Inžinerinė Ekonomika – Engineering Economics. 2008, Nr.3(58), p. 19 – 25. – ISSN 1392-2785.
70. **Podvezko, V.** The comparative analysis of MCDA methods SAW and COPRAS // Inžinerinė ekonomika - Engineering Economics. 2011, Nr. 22(2), p. 134 – 146. - ISSN 1392 – 2785.
71. **Podvezko, V., Ginevičius, R.** Daugiakriterinio vertinimo būdų suderinamumas // Verslas: teorija ir praktika. 2008, Nr. 9(1), p. 73 – 80. – ISSN 1648-0627.
72. **Podvezko, V., Podvezko, A.** Dependence of multi-criteria evaluation result on choice of preference functions and their parameters // Technological and Economic Development of Economy. 2010, No. 16 (1), p.143 - 158. – ISSN 2029-4913.
73. **Ratcliffe, J.** Scenario building: a suitable method for strategic property planning // Property Management. 2000, No.18(2), p.127 – 144. – ISSN 9378-9098.
74. **Roy, B.** Multicriteria methodology for decision aiding. – Dordrecht: Kluwer. 1996. - ISBN 0-7923-4166-X
75. **Rutkauskas, A.V.** Finansų analizės problemos esant neapibrėžties galimybei. - Ekonomika: Nr. 54. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2003.- p. 108-125. – ISSN 1392-1258.
76. **Rutkauskas A.V., Pabedinskaitė A., Šečkutė L.** Finansų prognozavimas esant neapibrėžtumui // Ekonomika: mokslo darbai. – Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2002, Nr. 57, p. 113-126. – ISSN 1392-1258.
77. **Sližytė, A.** Kompleksinio organizacijos veiklos vertinimo sistemos formavimas // Jurisprudencija: mokslo darbai. – Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2009. Nr. 18 (3), p. 74 – 81.- ISSN 1822-6760.

78. **Stankevičienė, J., Žinytė, S.** Valuation model of new startup companies: Lithuanian case // *Verslas: teorija ir praktika*. 2012, Nr. 4(3), p. 240 - 249. - ISSN 2029-2341.
79. **Straub, A., Koopman, M. ir Mossel, H.-J.** Systems approach and performance measurement by social enterprises // *Facilities*, 2010, Vol. 28, No. 5/6, p. 321-331. - ISSN 0263-2772.
80. **Stundžienė, A., Bliėkienė, R.** Ekonomikos svyravimų įtaka įmonių veiklos rezultatams // *Verslas: teorija ir praktika*. 2012, Nr. 13(1), p. 5-17. - ISSN 1648-0627
81. **Šakienė, H. ir Puleikienė, K.** Finansinių santykinųjų rodiklių taikymas ir akcinių bendrovių finansinės – ūkinės veiklos analizėje // *Vadyba. Journal of Management*. 2009, Vol. 14, No. 2, p. 33 – 40. - ISSN 1648-7974
82. **Šobota, A. ir Peljhan, D.** Importance of different perspectives in integrated performance measurement systems // *Journal of Business Management*. 2012, Vol. 5., p. 6-18. – ISSN 1691-5348.
83. **Švabovič, M. ir Valkauskas, R.** Smulčiojo ir vidutinio verslo finansinių rodiklių svorio bendrojo vidaus produkto struktūroje pokyčių analizė // *Verslas: teorija ir praktika*. 2012, Nr. 13(3), p. 234-241. - ISSN 1648-0627.
84. **Taticchi, P., Tonelli, F. ir Cagnazzo, L.** Performance measurement and management: a literature review and a research agenda // *Measuring Business Excellence*. 2010, Vol. 14, No. 1, p. 4-18. – ISSN 1368-3047.
85. **Tung, A., Baird, K. ir Schoch H. P.** Factors influencing the effectiveness of performance measurement systems // *International Journal of Operations & Production Management*. 2011, Vol. 31, No. 12, p. 1287-1310. – ISSN 0144-3577.
86. **Ulubeyli, S., Kazaz, A.** A multiple criteria decision-making approach to the selection of concrete pumps // *Journal of Civil Engineering and Management*. 2009, No. 15 (4), p. 369 - 376. – ISSN 1392-3730.
87. **Unahabhokha, C, Platts, K., ir Tan, K. H.** Predictive performance measurement system. A fuzzy expert system approach. // *Benchmarking: an International Journal*. 2007, Vol. 14, No. 1, p. 77-91. – ISSN 1463-5771.
88. **Verdu, J. A., Gomez-Gras, J. M.** Managers environmental perceptions: an institutional perspective. // *International Journal of Business Environment*. 2006, No.1(1), p. 5 – 23. – ISSN 5263-5577.
89. **Vilkaitė, N. ir Daukševičiūtė, I.** Vartotojų lojalumo tyrimų diskursas // *Mokslas – Lietuvos ateitis*. 2011, Nr. 3(4), p. 105 – 112. – ISSN 2029-2341.
90. **Vishwarkaarma, V.K.** Forecasting real estate business: empirical evidence from the Canadian market // *Global journal of business research*. 2013, Vol. 7, No. 3, p. 1 – 14. – ISSN 1931-0277.

91. **Weygandt J., Kieso D., Kimmel P.** Accounting Principles. John Wiley and Sons, 2013. p. 774–785, ISBN: 978-1-118-32366-3.
92. **Zahran Al Hijji, K. ir Cox, A. M.** Performance measurement methods at academic libraries in Oman // Performance Measurement and Metrics. 2012, Vol. 13, No. 3, p. 183-196.- ISSN 1467-8047.
93. **Zavadskas, E. K., Kaklauskas, A., Turskis, Z., Tamošaitienė, J.** Selection of the effective dwelling house walls by applying attributes values determined at intervals. // Journal of Civil Engineering and Management. 2008, No. 14(2), p. 85-93. – ISSN 1392-3730.
94. **Zavadskas, E. K., Kaklauskas, A., Turskis, Z., Tamošaitienė, J.** Contractor selection multi-attribute model applying COPRAS method with grey interval numbers, in 20th International Conference/Euro Mini Conference on Continuous Optimization and Knowledge-Based Technologies (EurOPT 2008), May 20-23, 2008 Neringa, Lithuania. Vilnius: Technika, 241-247.
95. **Zavadskas, E.K., Kaklauskas, A., Vilutienė, T.** Multicriteria evaluation of apartment blocks maintenance contractors: Lithuanian case study. // International Journal of Strategic Property Management. 2009, No.13(4), p. 319-338. – ISSN 1648-715X.
96. **Zavadskas, E. K., Turskis, Z.** A new additive ratio assessment (ARAS) method in multicriteria decision-making // Technological and Economic Development of Economy. 2010, No. 16 (2), p. 159 - 172. – ISSN 2029-4913.
97. **Zigan, K. ir Zeglat, D.** Intangible resources in performance measurement systems of the hotel industry // Facilities. 2010, Vol. 28, No. 13/14, p. 597-610. - ISSN 0263-2772.
98. **Žvirblis, A.** Finansinių ataskaitų auditavimo paslaugų kokybės bendrojo lygio vertinimo principai // Verslo ir teisės aktualijos. 2012, Nr. 7(2), p. 423–436. - ISSN 1822-9530.
99. **Žvirblis, A.** Verslo makroaplinkos komponentų ir veiksnių kompleksinis vertinimas // Ekonomika. 2007, Nr.80, p. 103 – 116. – ISSN 1392-1258.
100. **Žvirblis, A., Buračas, A.** Examination of the entrepreneurship advantage determinants affecting strategic decisions // Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai. 2011, Nr. 58, p. 31 – 42. - ISSN 1392-1142.
101. **Žvirblis, A., Rinkevičiūtė, V.** Lietuvos investicinių fondų rodiklių ir makroveiksnių vertinimas // Socialinių mokslų studijos. 2012, Nr. 4(1), p. 111 – 123. - ISSN 2029–2236.
102. **Žvirblis, A. ir Zinkevičiūtė, V.** The integrated evaluation of the macro environment of companies providing transport services // Transport. 2008, Nr. 23(3), p. 266 – 272. - ISSN 1648-4142.

Ulčickaitė S. Įmonių veiklos vertinimo tobulinimas ir perspektyvų prognozavimas esant neapibrėžtumui / Ekonomikos magistro baigiamasis darbas. Vadovas dr. G.Černius. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Ekonomikos ir finansų valdymo fakultetas, finansų ir mokesčių katedra, 2013. – 94 p.

ANOTACIJA

Magistro baigiamajame darbe išanalizuota įmonės veiklos vertinimo reikšmė, sistemos, išnagrinėti finansinio vertinimo rodikliai, finansinio ir nefinansinio vertinimo modeliai bei perspektyvų prognozavimo esmė ir pagrindiniai metodai. Susistemintos teorinės žinios pritaikytos atliekant įmonės UAB „Stateta“ veiklos vertinimą, bei prognozuojant ateities perspektyvas. Pirmojoje darbo dalyje remiantis tiek užsienio, tiek Lietuvos autorių moksline literatūra išnagrinėta įmonės veiklos vertinimo reikšmė ir pagrindinės vertinimo sistemos, santykiniai finansinio vertinimo rodikliai, taip pat veiklos finansinio ir nefinansinio vertinimo metodai bei pagrindiniai perspektyvų prognozavimo metodai įmonės ateities finansinei būklei įvertinti. Antrojoje dalyje aptarta ir pagrįsta metodologija, kuri buvo naudojama empirinėje darbo dalyje. Trečiojoje darbo dalyje atliktas išsamus UAB „Stateta“ veiklos vertinimas taikant horizontaliosios ir vertikaliosios analizės metodus, apskaičiuoti ir išanalizuoti likvidumo, pelningumo, veiklos efektyvumo rodikliai, atliktas įmonės veiklos potencialo kompleksinis įvertinimas, bankroto diagnozavimas taikant ne tik įprastus metodus, ekspertinis daugiakriterinis makroaplinkos tyrimas bei vertinimas, pateikiamos atskirų vertinimų išvados. Konstruktyviojoje darbo dalyje, remiantis koreliacinės - regresinės analizės metodu, prognozuotos 2013 – 2014 metų įmonės pardavimo pajamos, pateikti pasiūlymai, sudarytos prognozinės įmonės balanso ir pelno (nuostolių) ataskaitos.

Pagrindiniai žodžiai: veiklos vertinimas, vertinimo sistemos, finansiniai rodikliai, bankroto diagnozavimas, daugiakriterinis vertinimas, koreliacinė – regresinė analizė, perspektyvų prognozavimas.

Ulčickaitė S. Performance measurement improvement and prospects forecasting under uncertainty. / Master's Work in Economics. Supervisor dr. G.Černius. – Vilnius: Department of Finance and Taxes, Faculty of Economics and Finance Management, Mykolas Romeris University, 2013. – 94 p.

ANNOTATION

Master's thesis analyzed the company's measurement of performance, the financial valuation ratios, financial and non-financial valuation models, and the prospects forecasting essence and basic methods. Systematised theoretical knowledge applied by JSC „Stateta“ performance evaluation and prediction of the future. In the first part of the work on the basis of both foreign and Lithuanian authors examined the scientific literature company's valuation and the underlying value of a system, the relative valuation of financial indicators, as well as performance of the financial and non-financial evaluation methods and the main perspectives of forecasting methods the company's future financial position to evaluate. The second part is based on the methodology discussed, and which has been used in the empirical part. In the third part of a detailed company JSC „Stateta“ performance evaluation using the horizontal and vertical analysis methods to calculate and analyze the liquidity, profitability, performance indicators, the company conducted a comprehensive assessment of potential business bankruptcy diagnosis using not only the usual methods, expert multi-criteria assessment of the macro environment of inquiry and presented different findings. Constructive part on the basis of correlation - regression analysis, the predicted 2013 - 2014 the company's sales revenue proposals, consisting predictive company's balance sheet and profit (loss) statement .

Key words: performance measurement, evaluation system, financial ratios, bankruptcy diagnosis, multiple evaluation, correlation - regression analysis, prospects forecasting.

Ulčickaitė S. Įmonių veiklos vertinimo tobulinimas ir perspektyvų prognozavimas esant neapibrėžtumui / Ekonomikos magistro baigiamasis darbas. Vadovas dr. G.Černius. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Ekonomikos ir finansų valdymo fakultetas, finansų ir mokesčių katedra, 2013. – 94 p.

SANTRAUKA

Šiandieninėmis nestabiliomis sąlygomis spartėjant globalizacijai ir integracijai pasaulio rinkos nuolat intensyviai plečiasi, ko pasekoje vis didėja rinkoms priklausančių įmonių konkurencingumas. Įmonės veiklos vertinimas leidžia objektyviai įvertinti, ar praeityje priimti sprendimai buvo teisingi, pagrįsti esamus bei būsimus įmonės valdymo sprendimus, parodo realią įmonės būklę, bei padeda numatyti įmonės būklės gerinimo kryptis. Dažniausiai įmonės neskiria pakankamai dėmesio veiklos vertinimui.

Magistro baigiamojo darbo tikslas - naudojantis konceptualiojoje mokslinio darbo dalyje išnagrinėtais įmonių veiklos vertinimo, finansinių rodiklių bei perspektyvų prognozavimo metodais, atlikti įmonės X veiklos ir finansinių rodiklių įvertinimą bei perspektyvų, užtikrinančių finansinį stabilumą, prognozavimą.

Šiam tikslui pasiekti buvo išskirti tokie uždaviniai: išanalizuoti įmonės veiklos vertinimo teorinius aspektus, aptarti įmonių perspektyvų prognozavimo būdus teoriniu aspektu, metodologinėje dalyje aptarti veiklos vertinimo ir perspektyvų prognozavimo metodus, kurie bus naudojami empirinėje dalyje, remiantis metodologinėje dalyje aptartais metodais ir įmonės UAB „Stateta“ finansinių ataskaitų duomenimis atlikti įmonės veiklos vertinimą, atlikti įmonės UAB „Stateta“ finansinių ataskaitų prognozę 2013 – 2014 metams.

Iškeltam tikslui pasiekti ir uždaviniams įvykdyti buvo naudojami mokslinės literatūros analizės, klasifikavimo, sisteminimo, sintezės, lyginimo bei duomenų grupavimo metodai, horizontaliosios, vertikaliosios ir santykinių rodiklių analizės, bankroto diagnozavimo metodai, makroaplinkos, kompleksinė bei koreliacinė – regresinė analizė.

Atliktas UAB „Stateta“ veiklos vertinimas ir finansinių santykinių rodiklių analizė parodė, kad įmonės mokumas nėra gerai užtikrintas, įmonė turi problemų vykdant įsipareigojimus, taip pat parodė, kad įmonės parduotų prekių ir paslaugų savikaina didėja didesniais tempais nei pardavimų pajamos, o apskaičiuotas veiklos finansinio efektyvumo indeksas tik patvirtina, jog analizuojamoji įmonė turi mokumo, veiklos pelningumo, bei efektyvumo problemų. Kompleksinis įvertinimo koeficientas taip pat parodė pakankamai žemą (0,205) įmonės veiklos efektyvumo lygį.

Ulčickaitė S. Performance measurement improvement and prospects forecasting under uncertainty. / Master's Work in Economics. Supervisor dr. G.Černius. – Vilnius: Department of Finance and Taxes, Faculty of Economics and Finance Management, Mykolas Romeris University, 2013. – 94 p.

SUMMARY

In today's volatile conditions of accelerating globalization and integration of world markets are constantly expanding extensively, resulting in growing markets belonging to the competitiveness of companies. Business evaluation allows an objective assessment of whether the decisions taken in the past were correct based on the current and future management decisions, show the real state of the company and helps the company to provide direction for improving the status. In most cases the company does not pay sufficient attention to performance evaluation.

Master's thesis is - using the scientific part of the work in conceptual analyzes of performance evaluation, financial performance and prospects of forecasting methods, to make the company X operating and financial performance and prospects for evaluation to ensure financial stability and predictability.

To achieve this, the following tasks were set to analyze the company's assessment of the theoretical aspects of the company's prospects to discuss ways of forecasting the theoretical aspect of the methodological part of performance evaluation, and discuss prospects for forecasting methods that will be used in the empirical part, based on the methods discussed in the methodological and JSC „Stateta“ financial statements to make the company performance evaluation the company JSC „Stateta“ of the financial statements forecast 2013 - 2014 year.

To achieve the aim and targets have been used in the scientific literature analysis, classification, cataloging, synthesis, comparison and data clustering methods, horizontal, vertical, and ratio analysis, bankruptcy diagnostic methods, the macro environment, complex and correlation - regression analysis.

An JSC „Stateta“ performance evaluation and financial ratio analysis showed that the company's solvency is not assured, the company has problems in fulfilling the commitments also revealed that the company sold goods and services cost increases greater than the rate of sales revenue, estimated operating efficiency of the financial index confirms that the company has to be analyzed, solvency, business profitability, and efficiency issues. Integrated assessment ratio also showed relatively low (0.205) of the performance effectiveness level.

PRIEDAI

1 PRIEDAS

UAB „STATETA“ ILGALAIKIO TURTO HORIZONTALIOJI ANALIZĖ

	TURTAS	2009	2010	2011	2012	Pasikeitimai (+/-)			Pasikeitimai proc.		
						2010 - 2009	2011 - 2010	2012 - 2011	2010 - 2009	2011 - 2010	2012 - 2011
A.	ILGALAIKIS TURTAS	4582569	4753419	5131178	10756952	170850	377759	5625774	3.73	7.95	109.64
I.	Nematerialus turtas	4876	1553	1292	8967	(3323)	(261)	7675	-68.15	-16.81	594.04
I.4.	Programinė įranga	4876	1553	1292	8967	(3323)	(261)	7675	-68.15	-16.81	594.04
II.	MATERIALUSIS TURTAS	4577693	4571745	4951036	10568821	(5948)	379291	5617785	-0.13	8.30	113.47
II.1.	Žemė	2751066	3070367	3070367	3170367	319301	-	100000	11.61	0.00	3.26
II.2.	Pastatai ir statiniai	870712	579066	469616	1172236	(291646)	(109450)	702620	-33.50	-18.90	149.62
II.4.	Transporto priemonės	275351	183747	267882	221020	(91604)	84135	(46862)	-33.27	45.79	-17.49
II.5.	Kita įranga	328091	217025	165080	1343139	(111066)	(51945)	1178059	-33.85	-23.94	713.63
II.6.	Nebaigta statyba	352473	521540	978091	4662059	169067	456551	3683968	47.97	87.54	376.65
III.	Finansinis turtas	-	180121	178850	153965	180121	(1271)	(24885)	100.00	-0.71	-13.91
III.2.	Paskolos asocijuotoms ir dukterinėms įmonėms		150532	149261	149261	150532	(1271)	-	100.00	-0.84	0.00
III.3.	Po vienerių metų gautinos sumos		4704	4704	4704	4704	-	-	100.00	0.00	0.00
III.4.	Kitas finansinis turtas		24885	24885		24885	-	(24885)	100.00	0.00	-100.00
V.	Po vienerių metų gautinos sumos				25199	-	-	25199			
V.II	Kitos gautinos sumos - užstatai				25199	-	-	25199			

2 PRIEDAS

UAB „STATETA“ TRUMPALAIKIO TURTO HORIZONTALIOJI ANALIZĖ

	TURTAS	2009	2010	2011	2012	Pasikeitimai (+/-)			Pasikeitimai proc.		
						2010 - 2009	2011 - 2010	2012 - 2011	2010 - 2009	2011 - 2010	2012 - 2011
B.	TRUMPALAIKIS TURTAS	4179560	4832161	4961432	7188180	652601	129271	2226748	15.61	2.68	44.88
I.	ATSRAGOS, IŠANKSTINIAI APMOKĖJIMAI IR NEBAIGTOS VYKDYTI SUTARTYS	1034282	1477754	1164543	1965195	443472	(313211)	800652	42.88	-21.20	68.75
I.1.	Atsargos	725349	918797	873489	1579037	193448	(45308)	705548	26.67	-4.93	80.77
I.1.1.	Žaliavos ir komplektavimo gaminiai	70470	37958	26917	67444	(32512)	(11041)	40527	-46.14	-29.09	150.56
I.1.4.	Pirktos prekės, skirtos perparduoti	646793	810833	807923	1510687	164040	(2910)	702764	25.36	-0.36	86.98
I.1.5.	Atsargos patalpų remontui	7266	69248	37317	0	61982	(31931)	(37317)	853.04	-46.11	-100.00
I.1.6.	Kuras įmonės reikmėms	820	758	1332	906	(62)	574	(426)	-7.56	75.73	-31.98
I.2.	Išankstiniai apmokėjimai	308933	558957	110754	205858	250024	(448203)	95104	80.93	-80.19	85.87
I.3.	Nebaigtos vykdyti sutartys			180300	180300	-	180300	-		100.00	0.00
II.	PER VIENERIUS METUS GAUTINOS SUMOS	3075817	2677414	3515601	4853480	(398403)	838187	1337879	-12.95	31.31	38.06
II.1.	Pirkėjų išiskolinimas	2788237	2632182	3118238	3451193	(156055)	486056	332955	-5.60	18.47	10.68
II.2.	Abejotinos skolos	151763	1977	22751	796738	(149786)	20774	773987	-98.70	1050.78	3401.99
II.3.	Kitos gautinos sumos	135817	43255	374612	605549	(92562)	331357	230937	-68.15	766.05	61.65
III.	KITAS TRUMPALAIKIS TURTAS	-	-	6818		-	6818	(6818)		100.00	-100.00
III.3.	Kitas trumpalaikis turtas			6818		-	6818	(6818)		100.00	-100.00
IV.	PINIGAI IR PINIGŲ EKVIVALENTAI	69461	676993	274470	369505	607532	(402523)	95035	874.64	-59.46	34.62
	TURTO IŠ VISO:	8762129	9585580	10092610	17945132	823451	507030	7852522	9.40	5.29	77.80

3 PRIEDAS

UAB „STATETA“ ILGALAIKIO TURTO VERTIKALIOJI ANALIZĖ

	TURTAS	2009		2010		2010 -	2011		2011-	2012		2012-
		lt	proc.	lt	proc.	2009	lt	proc.	2010	lt	proc.	2011
A.	ILGALAIKIS TURTAS	4582569	52.30	4753419	49.59	(2.71)	5131178	50.84	1.25	10756952	59.94	9.10
I.	NEMATERIALUSIS TURTAS	4876	0.06	1553	0.02	(0.04)	1292	0.01	(0.00)	8967	0.05	0.04
I.4.	Programinė įranga	4876	0.06	1553	0.02	(0.04)	1292	0.01	(0.00)	8967	0.05	0.04
II.	MATERIALUSIS TURTAS	4577693	52.24	4571745	47.69	(4.55)	4951036	49.06	1.36	10568821	58.90	9.84
II.1.	Žemė	2751066	31.40	3070367	32.03	0.63	3070367	30.42	(1.61)	3170367	17.67	(12.75)
II.2.	Pastatai ir statiniai	870712	9.94	579066	6.04	(3.90)	469616	4.65	(1.39)	1172236	6.53	1.88
II.4.	Transporto priemonės	275351	3.14	183747	1.92	(1.23)	267882	2.65	0.74	221020	1.23	(1.42)
II.5.	Kita įranga, prietaisai, įrankiai ir įrenginiai	328091	3.74	217025	2.26	(1.48)	165080	1.64	(0.63)	1343139	7.48	5.85
II.6.	Nebaigta statyba	352473	4.02	521540	5.44	1.42	978091	9.69	4.25	4662059	25.98	16.29
III.	FINANSINIS TURTAS	-	-	180121	1.88	1.88	178850	1.77	(0.11)	153965	0.86	(0.91)
III.2.	Paskolos asocijuotoms ir dukterinėms įmonėms		-	150532	1.57	1.57	149261	1.48	(0.09)	149261	0.83	(0.65)
III.3.	Po vienerių metų gautinos sumos		-	4704	0.05	0.05	4704	0.05	(0.00)	4704	0.03	(0.02)
III.4.	Kitas finansinis turtas		-	24885	0.26	0.26	24885	0.25	(0.01)		-	(0.25)
V.	PO VIENERIŲ METŲ GAUTINOS SUMOS		-		-	-		-	-	25199	0.14	0.14
V.II	Kitos gautinos sumos - užstatai		-		-	-		-	-	25199	0.14	0.14

4 PRIEDAS

UAB „STATETA“ TRUMPALAIKIO TURTO VERTIKALIOJI ANALIZĖ

	TURTAS	2009		2010		2010 -	2011		2011-	2012		2012-
		lt	proc.	lt	proc.	2009	lt	proc.	2010	lt	proc.	2011
B.	TRUMPALAIKIS TURTAS	4179560	47.70	4832161	50.41	2.71	4961432	49.16	(1.25)	7188180	40.06	(9.10)
I.	ATSRAGOS, IŠANKSTINIAI APMOKĖJIMAI IR NEBAIGTOS VYKDYTI SUTARTYS	1034282	11.80	1477754	15.42	3.61	1164543	11.54	(3.88)	1965195	10.95	(0.59)
I.1.	Atsargos	725349	8.28	918797	9.59	1.31	873489	8.65	(0.93)	1579037	8.80	0.14
I.1.1.	Žaliavos ir komplektavimo gaminiai	70470	0.80	37958	0.40	(0.41)	26917	0.27	(0.13)	67444	0.38	0.11
I.1..	Pirktos prekės, skirtos perparduoti	646793	7.38	810833	8.46	1.08	807923	8.01	(0.45)	1510687	8.42	0.41
I.1..	Atsargos patalpų remontui	7266	0.08	69248	0.72	0.64	37317	0.37	(0.35)	0	-	(0.37)
I.1..	Kuras įmonės reikmėms	820	0.01	758	0.01	(0.00)	1332	0.01	0.01	906	0.01	(0.01)
I.2.	Išankstiniai apmokėjimai	308933	3.53	558957	5.83	2.31	110754	1.10	(4.73)	205858	1.15	0.05
I.3.	Nebaigtos vykdyti sutartys		-		-	-	180300	1.79	1.79	180300	1.00	(0.78)
II.	PER VIENERIUS METUS GAUTINOS SUMOS	3075817	35.10	2677414	27.93	(7.17)	3515601	34.83	6.90	4853480	27.05	(7.79)
II.1.	Pirkėjų įsiskolinimas	2788237	31.82	2632182	27.46	(4.36)	3118238	30.90	3.44	3451193	19.23	(11.66)
II.2.	Abejotinos skolos	151763	1.73	1977	0.02	(1.71)	22751	0.23	0.20	796738	4.44	4.21
II.3.	Kitos gautinos sumos	135817	1.55	43255	0.45	(1.10)	374612	3.71	3.26	605549	3.37	(0.34)
III.	KITAS TRUMPALAIKIS TURTAS	-	-	-	-	-	6818	0.07	0.07		-	(0.07)
III..	Kitas trumpalaikis turtas		-		-	-	6818	0.07	0.07		-	(0.07)
IV.	PINIGAI IR PINIGŲ EKVIVALENTAI	69461	0.79	676993	7.06	6.27	274470	2.72	(4.34)	369505	2.06	(0.66)
	TURTO IŠ VISO:	8762129	100.00	9585580	100.00	-	10092610	100.00	-	17945132	100.00	-

5 PRIEDAS

UAB „STATETA“ SAVININKŲ NUOSAVYBĖS IR ĮSIPAREIGOJIMŲ HORIZONTALIOJI ANALIZĖ

	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	2009	2010	2011	2012	Pasikeitimai (+/-)			Pasikeitimai proc.		
						2010 - 2009	2011 - 2010	2012 - 2011	2010 - 2009	2011 - 2010	2012 - 2011
C.	NUOSAVAS KAPITALAS	1346378	1922129	2982884	4102793	575751	1060755	1119909	42.76	55.19	37.54
I.	KAPITALAS	500000	500000	500000	500000	-	-	-	0.00	0.00	0.00
I.1.	Įstatinis (pasirašytasis)	500000	500000	500000	500000	-	-	-	0.00	0.00	0.00
III.	REZERVAI	50000	50000	50000	50000	-	-	-	0.00	0.00	0.00
III.1.	Privalomasis	50000	50000	50000	50000	-	-	-	0.00	0.00	0.00
IV.	NEPASKIRSTYTAS PELNAS (NUOSTOLIAI)	796378	1372129	2432884	3552793	575751	1060755	1119909	72.30	77.31	46.03
IV.1.	Ataskaitinių metų pelnas (nuostoliai)	121361	575751	1060755	1119909	454390	485004	59154	374.41	84.24	5.58
IV.2.	Ankstesnių metų pelnas (nuostoliai)	675017	796378	1372129	2432884	121361	575751	1060755	17.98	72.30	77.31
D.	DOTACIJOS, SUBSIDIJOS	7196	5518	-		(1678)	(5518)	-	-23.32	-100.00	
E.	MOKĖTINOS SUMOS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	7408555	7657933	7109726	13842339	249378	(548207)	6732613	3.37	-7.16	94.70
I.	PO VIENERIŲ METŲ MOKĖTINOS SUMOS IR ILGALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI	1332002	2483705	2560090	1278680	1151703	76385	(1281410)	86.46	3.08	-50.05
I.1.	Finansinės skolos	1332002	2164705	2241090	1278680	832703	76385	(962410)	62.52	3.53	-42.94
I.1.1.	Lizingo (finansinės nuomos) ar panašūs įsipareigojimai	-	-	-		-	-	-			
I.1.2.	Kredito įstaigoms	1332002	926906	522293	678680	(405096)	(404613)	156387	-30.41	-43.65	29.94
I.1.3.	Kitos finansinės skolos		1237799	1718797	600000	1237799	480998	(1118797)	100.00	38.86	-65.09
I.2.	Skolos tiekėjams		319000	319000		319000	-	(319000)	100.00	0.00	-100.00
II.	PER VIENERIUS METUS MOKĖTINOS SUMOS IR TRUMPALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI	6076553	5174228	4549636	12563659	(902325)	(624592)	8014023	-14.85	-12.07	176.15
II.1.	Ilg. skolų einamųjų metų dalis	598892	59603	404613	2544410	(539289)	345010	2139797	-90.05	578.85	528.85
II.2.	Finansinės skolos	677368	400000	250692	893538	(277368)	(149308)	642846	-40.95	-37.33	256.43
II.2.1.	Kredito įstaigoms	263604	400000	250692	869889	136396	(149308)	619197	51.74	-37.33	247.00
II.2.2.	Kitos skolos	413764	-	-	23649	(413764)	-	23649	-100.00		
II.3.	Skolos tiekėjams	3108089	3620616	3045083	6531867	512527	(575533)	3486784	16.49	-15.90	114.51
II.4.	Gauti išankstiniai apmokėjimai	1377240	625643	517633	2211219	(751597)	(108010)	1693586	-54.57	-17.26	327.18
II.5.	Pelno mokesčio įsipareigojimai	13259	150507	38347		137248	(112160)	(38347)	1035.13	-74.52	-100.00
II.6.	Su darbo santykiais susiję įsipareigojimai	203837	181840	165491	222924	(21997)	(16349)	57433	-10.79	-8.99	34.70
II.8.	Kitos mokėtinos sumos	97868	136019	127777	159701	38151	(8242)	31924	38.98	-6.06	24.98
NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGOJIMŲ IŠ VISO:		8762129	9585580	10092610	17945132	823451	507030	7852522	9.40	5.29	77.80

6 PRIEDAS

UAB „STATETA“ SAVININKŲ NUOSAVYBĖS IR ĮSIPAREIGOJIMŲ VERTIKALIOJI ANALIZĖ

	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	2009		2010		2010 - 2009	2011		2011-2010	2012		2012-2011
		lt	proc.	lt	proc.	proc.	lt	proc.	proc.	lt	proc.	proc.
C.	NUOSAVAS KAPITALAS	1346378	15.37	1922129	20.05	4.69	2982884	29.56	9.50	4102793	22.86	(6.69)
I.	KAPITALAS	500000	5.71	500000	5.22	(0.49)	500000	4.95	(0.26)	500000	2.79	(2.17)
I.1.	Istatinis (pasirašytasis)	500000	5.71	500000	5.22	(0.49)	500000	4.95	(0.26)	500000	2.79	(2.17)
III.	REZERVAI	50000	0.57	50000	0.52	(0.05)	50000	0.50	(0.03)	50000	0.28	(0.22)
III.1.	Privalomasis	50000	0.57	50000	0.52	(0.05)	50000	0.50	(0.03)	50000	0.28	(0.22)
IV.	NEPASKIRSTYTASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	796378	9.09	1372129	14.31	5.23	2432884	24.11	9.79	3552793	19.80	(4.31)
IV.1.	Ataskaitinių metų pelnas (nuostoliai)	121361	1.39	575751	6.01	4.62	1060755	10.51	4.50	1119909	6.24	(4.27)
IV.2.	Ankstesnių metų pelnas (nuostoliai)	675017	7.70	796378	8.31	0.60	1372129	13.60	5.29	2432884	13.56	(0.04)
D.	DOTACIJOS, SUBSIDIJOS	7196	0.08	5518	0.06	(0.02)	-	-	(0.06)	-	-	-
E.	MOKĖTINOS SUMOS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	7408555	84.55	7657933	79.89	(4.66)	7109726	70.44	(9.45)	13842339	77.14	6.69
I.	PO VIENERIŲ METŲ MOKĖTINOS SUMOS	1332002	15.20	2483705	25.91	10.71	2560090	25.37	(0.54)	1278680	7.13	(18.24)
I.1.	Finansinės skolos	1332002	15.20	2164705	22.58	7.38	2241090	22.21	(0.38)	1278680	7.13	(15.08)
1.2.	Kredito įstaigoms	1332002	15.20	926906	9.67	(5.53)	522293	5.18	(4.49)	678680	3.78	(1.39)
.3.	Kitos finansinės skolos	-	-	237799	12.91	12.91	1718797	17.03	4.12	600000	3.34	13.69)
I.2.	Skolos tiekėjams	-	-	319000	3.33	3.33	319000	3.16	(0.17)	-	-	(3.16)
II.	PER VIENERIUS METUS MOKĖTINOS SUMOS	6076553	69.35	5174228	53.98	(15.37)	4549636	45.08	(8.90)	12563659	70.01	24.93
II.1.	Ilgalaikių skolų einamųjų metų dalis	598892	6.84	59603	0.62	(6.21)	404613	4.01	3.39	2544410	14.18	10.17
II.2.	Finansinės skolos	677368	7.73	400000	4.17	(3.56)	250692	2.48	(1.69)	893538	4.98	2.50
II.2.1.	Kredito įstaigoms	263604	3.01	400000	4.17	1.16	250692	2.48	(1.69)	869889	4.85	2.36
II.2.2.	Kitos skolos	413764	4.72	-	-	(4.72)	-	-	-	23649	0.13	0.13
II.3.	Skolos tiekėjams	3108089	35.47	3620616	37.77	2.30	3045083	30.17	(7.60)	6531867	36.40	6.23
II.4.	Gauti išankstiniai apmokėjimai	1377240	15.72	625643	6.53	(9.19)	517633	5.13	(1.40)	2211219	12.32	7.19
II.5.	Pelno mokesčio įsipareigojimai	13259	0.15	150507	1.57	1.42	38347	0.38	(1.19)	-	-	(0.38)
II.6.	Su darbo santykiais susiję įsipareigojimai	203837	2.33	181840	1.90	(0.43)	165491	1.64	(0.26)	222924	1.24	(0.40)
II.8.	Kitos mokėtinos sumos ir trumpalaikiai įsipareigojimai	97868	1.12	136019	1.42	0.30	127777	1.27	(0.15)	159701	0.89	(0.38)
NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGOJIMŲ IŠ VISO:		8762129	100.00	9585580	100.00	-	10092610	100.00	-	17945132	100.00	-

7 PRIEDAS

UAB „STATETA“ PELNO (NUOSTOLIŲ) HORIZONTALIOJI ANALIZĖ

Eil. nr.	STRAIPSNIAI	2009	2010	2011	2012	Pasikeitimai proc.		
		Lt	Lt	Lt	Lt	2010 - 2009	2011 - 2010	2012 - 2011
I.	PARDAVIMO PAJAMOS	31166241	43387928	48585789	60474265	39.21	11.98	24.47
II.	PARDAVIMO SAVIKAINA	26962360	39126457	44665802	56305398	45.12	14.16	26.06
III.	BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	4203881	4261471	3919987	4168867	1.37	-8.01	6.35
IV.	VEIKLOS SĄNAUDOS	4186813	4027956	3324875	3626474	-3.79	-17.46	9.07
IV.1	Pardavimo	16269	7642	27798	49669	-53.03	263.75	78.68
IV.2	Bendrosios ir administracinės	4170544	4020314	3297077	3576805	-3.60	-17.99	8.48
V.	TIPINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	17068	233515	595112	542393	1268.15	154.85	-8.86
VI.	KITA VEIKLA	309825	591816	949619	985742	91.02	60.46	3.80
VI.1.	Pajamos	349212	685731	984276	1054770	96.37	43.54	7.16
VI.2.	Sąnaudos	39387	93915	34657	69028	138.44	-63.10	99.17
VII.	FINANSINĖ IR INVESTICINĖ VEIKLA	-175164	-64073	-294001	-316886	-63.42	358.85	7.78
XI.	PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	151729	761258	1250730.00	1211249	401.72	64.30	-3.16
XII.	PELNO MOKESTIS	30368.2	185507	193708.27	91340.18	510.86	4.42	-52.85
XIII.	GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	121360.8	575751	1057021.73	1119909	374.41	83.59	5.95

8 PRIEDAS

UAB „STATETA“ PELNO (NUOSTOLIŲ) VERTIKALIOJI ANALIZĖ

Eil. nr.	STRAIPSNIAI	2009	2010	2011	2012	Lyginamieji svoriai (proc.)				Pasikeitimai (proc.)		
		Lt	Lt	Lt	Lt	2009	2010	2011	2012	2010 - 2009	2011 - 2010	2012 - 2011
I.	PARDAVIMO PAJAMOS	31166241	43387928	48585789	60474265	100.00	100.00	100.00	100.00	0.00	0.00	0.00
II.	PARDAVIMO SAVIKAINA	26962360	39126457	44665802	56305398	86.51	90.18	91.93	93.11	3.67	1.75	1.17
III.	BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	4203881	4261471	3919987	4168867	13.49	9.82	8.07	6.89	-3.67	-1.75	-1.17
IV.	VEIKLOS SAŃAUDOS	4186813	4027956	3324875	3626474	13.43	9.28	6.84	6.00	-4.15	-2.44	-0.85
V.	TIPINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	17068	233515	595112	542393	0.05	0.54	1.22	0.90	0.48	0.69	-0.33
VI.	KITA VEIKLA	309825	591816	949619	985742	0.99	1.36	1.95	1.63	0.37	0.59	-0.32
VII.	FINANSINĖ IR INVESTICINĖ VEIKLA	-175164	-64073	-294001	-316886	-0.56	-0.15	-0.61	-0.52	0.41	-0.46	0.08
VIII.	ĮPRASTINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	151729	761258	1250730	1211249	0.49	1.75	2.57	2.00	1.27	0.82	-0.57
XI.	PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	151729	761258	1250730.00	1211249	0.49	1.75	2.57	2.00	1.27	0.82	-0.57
XII.	PELNO MOKESTIS	30368.2	185507	193708.27	91340.18	0.10	0.43	0.40	0.15	0.33	-0.03	-0.25
XIII.	GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	121360.8	575751	1057021.73	1119909	0.39	1.33	2.18	1.85	0.94	0.85	-0.32

